

بنیاد شیرین عبادی
SHIRINEBADI
FOUNDATION

سادہ دیدلہ حاقلار

عائلہ ایچینده قادین حاقلاری

اسلام جمہوریتے قانونلاریندا
قادین حاقلاری تانیتیمے

یازیچی: مہناز پراکند

دیلمانج: آیاز عبادی

www.ShirinEbadiFoundation.org

<https://T.me/ShirinEbadiOfficial>

info@ShirinEbadiFoundation.org

Scan Me

بنیاد شیرین عبادی
SHIRINEBADI
FOUNDATION

سادہ دیکھنے والے

عائله ایچینده

قادین حاقلاری

اسلام جمهوریتے قانونلاریندا
قادین حاقلاری تائیتیمه

یازیبجه

مهناز پراکند

دیلمانج

آیاز عبادی

۱ ۴ ۰ ۳
2 0 2 4

شیرین عبادی

Shirin Ebadi Foundation

عائله ایچینده
قادین حاقلاری

The Women's Rights

ایکینجه دوزلیش
یئنه قرارلارا اویغون

کتابین آدی: عائله ایچینده قادین حاقلاری
کتابین آلت باشلیغی: اسلام جمهوریت قانولاریندا
قادین حاقلاری تانیتیمه

بازیچه: مهناز پراکند

دیلمانج: آیاز عبادی

متنین و اوز قاییغینین گرافیک طراحیسے: بیدار

یایمجه: شیرین عبادی وقفینین الکترونیک یایمجه
www.shirinebadifoundation.org

[یایم سیراسے: ایکینجه؛ الکترونیک / ۱۴۰۳]

ح بوتون حاقلاری یایمجه اوچون قورونور.

© Shirin Ebadi Foundation 2024

ایچینده کیلر

بو کیتابدا

اوخویاجاقلارینی:

۱۱	انچیلیک
۱۱	نیشانلییق
۱۱	ایلیشکے، انولیلیک سوزو و انولیلیک باغے
۱۲	نیشانلییق چاغیندا یاخینلیق (جینسه ایلیشکے)
۱۲	نیشانلییقی پوزماق
۱۲	نیشانلییق پوزولاندا کبین دورومو نجه اولاجاق
۱۳	قادینین کبین حاققے
۱۵	نیشانلییق پوزولسا هدیهلر نجه اولار؟
۱۶	نیشانله اولرسه هدیهلر نجه اولار؟
۱۷	نیشان اوچون ساغلاملیق تصدیقے
۱۷	کبین کسمک ندیر؟
۱۷	قیزین انولنمهسه اوچون آتا ایجازهسه
۲۱	قیزلارین انولنمک یاشے
۲۲	اون اوچ یاشیندان کیچیک قیزلارین انولیلیقی
۲۵	زورلا انولندیریلیمک و اونون ائتکیلری
۲۷	قالیجے انولیلیک و گنجیجے انولیلیک
۲۸	گنجیجے انولیلیقین کنچرله اولماسه اوچون شرطلر
۲۹	گنجیجے انولیلیقین ثبتے اوچون شرطلر
۳۰	کبین
۳۱	کینین چنشیدلری
۳۹	کیشه اولرسه قادینین کبینه نجه اولاجاق؟
۴۲	یاخینلاشما اولمادان بوشانان قادینین کبینه
۴۲	کبینه ایسته مک اوچون قانونه یوللار
۴۶	کیشینین عانله باشقانلیقی

 GET IT ME

اوخوماق اوچون

ایسته دیغینیز باشلیقا

باسین

حبس حاققے ندیر؟

۴۶

اورتاق یاشام انوی

۴۷

بوشانماق اوچون قادین کینیندن کنچمه لے مے؟

۴۹

قادینین اورتاق انوی ترک انتمه سے

۴۹

نفقه ندیر و هانسے یوللار ایله آییناییلر؟

۵۱

قادینین ایشله مه سے

۵۴

جهیز

۵۵

اوشاقلارا ولایت حاققے

۵۶

حضانت

۵۷

اجرت المثل

۵۹

نحله

۶۰

اولن کیشے نین آلیغیندان قادینین حاققے

۶۰

مسلمان قادینین غیر-مسلمان کیشے ایله انولنمه سے

۶۱

ایرانلے قادینین ایرانلے اولمایان کیشے ایله انولنمه سے

۶۲

کیشیلر اوچون بیردن چوخ قادین ایله انولیلیک

۶۲

قالیجه انولیلیغین پوزولماسے

۶۳

بوشانماغین انتکیلیری

۶۴

قادینین بوشانما حاققے

۶۵

کنچیجه انولیلیغین پوزولماسے

۶۷

انولیلیغین فسخے و اونون انتکیلیری

۶۸

میراث

۷۱

قادینین شاهدلیغینن دبری

۷۵

کیفری سوروملولوق یاشے

۷۷

دیہ و قصاص

۷۸

اوشاق سالماق

۸۰

پاسپورت و اولکهدن چیخیش

۸۲

وطنداشلیق

۸۶

قانون ماده لری

۹۱

GET IT ME

اوخوماق اوچون

ایسته دیغینیز یاشلیغا

باسین

باشلانغىچ سۆزۈ

«عائله ايچىندە قادين حاقلارى» كىتابىندا اسلام جەمهورىتى قانۇنلارىنا اساساً قادينلارنىن عائله دە مالىك اولدوقلارى حوققلاردان سادە دىل ايله بحث ائدىلير. اسلام جەمهورىتىنىن قانۇنلارى مەخسۇسا «عائله» مەسئەلەسىندە آيرى-سئچكىلىك كاراكتىرى داشىسادا، بىر چوخ قادينلارنى بونا اعتراضى اولسادا، بوتون قادينلارنى بونلارى اؤيرنمەسى موطلق لازىمدىر. چونكو ايلك نوبەدە: بىر سىرا قادينلار قانۇنون اونلارا وئردىغى بىر نچە حوققدان بئله خىرسىز دىرلر و بو، اونلارنى صاحب اولدوقلارى آز سايبلى حوققلارى طلب ائتمەلرینه سبب اولور. ايكىنچىسى، قانۇنون آيرى-سئچكىلىك يارادان مادەلرینی بىلمك داها چوخ قادينى «برابرىك» حركاتىنا قوشاچاق و اونلار حوققى آيرى-سئچكىلى بىن آرادان قالدیر يلماسىنى طلب ائدجك كى، بو دا ايراندا آرتان دموكراسى پروسەسىنە ياردىم ائدە جك.

بو كىتاب شىرىن عبادى وقفىنىن اؤنجه كى اثرلرى كىمى فارسجا ايله ياناشى كورد، بلوچى، عرب و تورك دىل لرینه دە ترجمه اولونوب و اينترنت واسطەسىلە هموطنلریمیزه تقدیم ائدىلە جكدیر. آیرىجا كىتابىن سسلى وارىانتى حاضرلانا راق وقفىن اينترنت سائىتىندا، يوتیوب و سوسیال شبكه لره قویولاچاق.

شىرىن عبادى

بىمىن ۱۴۰۲

گیریش

«بو کیتابدا اؤنجه اساسی قانون باخیمیندان قادین و عائله حقوقوندا
بحث ائدیلمیش، داها سونرا بو مسئله یله باغلی عادی قانونلاری، خصوصاً
مدنی قانونلاری آراشدیر بیریق. ایران اسلام جمهوریتی آنا یاساسی نین
گیریشینده دئییلیر:

«اسلاما او یغون اجتماعی تمللرین یارادیلما سیندا ... قادینلار داها چوخ ظلمه
معروضی قالدیقلاری اوچون ... اونلارین حوققلاری داها چوخ یئرینه یئتیریلجک ...
عائله ... اینسان گلیشمه سینین و تکاملونون اساس مرکزیدیر ... عائله ایله باغلی بو
آنلا ییشدا قادینلار توکه تیم (مصرف) و ایستیسمارین یاییلماسینا خیدمت ائدن اویژه و یا
ایش آلتی دوروموندا چيخمیش، اعلا درجه ده یئتیشدیر یلمیش قبا قجیل اینسانلارین
تربیه سینده آنالیق کیمی اؤنملی و شرفلی مسولیتینی اؤز عهده سینه گؤتورمکله،
کیشیلر ایله حیات ساحه سینده دؤیوش یولاداشلاریدیر.»

گؤرولور کی، آنا یاسا بیر طرفدن قادینی جمعیتین قوه لریندن و اساسلاریندا
بیری، عائله نین اساس تمللریندن بیری حساب ائدیر، قادینا ائله بیر حرمت
و لیاقت بخش ائدیر کی اونو تکجه «کیشیلر ایله حیات ساحه سینده دؤیوش
یولداشی» سایمیر، لاکین قادینلارا داها یوکسک و داها دیرلی درجه قویور،
بو دا «اعلا درجه ده یئتیشدیر یلمیش قبا قجیل اینسانلارین تربیه سی»
مسولیتی دیر. دیگر طرفدن، چوخلو دوروملاردا یالنیز عادی قانونلارا
اساسلانا راق دئییل، عملده ده توپلومدا و عائله ده قادینلارا قارشلی او قدر
آیری-سئچکیلیک و جدی تضییقلر ائدیلمیش کی، قانونی و عملی اولاراق
قادینلارا «ایکینجی جنس» دیری بیچیلیدیر.

باخمایاراق کی، آنا یاسا اوچونجو اصلینین ۱۴-جو بندینه دایاناراق «هم
کیشیلرین، هم ده قادینلارین هر طرفلی حوققلارینی تامین ائدیر، هامی

اوپون گووه نیلیر عدالتلی یارغی سیستمی و هامینین قانون قارشیسیندا ائشیدلیغی تامین ائدیلیر» و ۲۰-جی اصلده، کیشی و قادینلارین ائشیدلیغینی وورغولاییر. بوندان سونرا، آنا یاسانین ۲۱-جی ماده سینده حکومت آشاغیدا کیلاری حیاتا کئچیرمه لیدیر:

۱. قادینین گلیشمه سی، اونون مادی و معنوی حقوقلارینین تامین ائدیلمه سی اوچون الوئریشلی شرایطین یارادیلما سی.

۲. قادینلارا اؤز لیکله یوکلو (حامیله) اولدوقلاری دؤنملرده و اوشاق ساخالدیقلاری زامانلاردا (حضانت) دستک اولماق و کیمسه سیز اوشاقلاردا دستک اولماق.

۳. عائله نین وارلیغینی و اعتبارینی قوروماق اوچون صلاحیتلی محکمه نین یارادیلما سی.

۴. دول و قوجا و کیمسه سیز قادینلار اوچون خصوصی بیمه یارادیلما سی.

۵. شرعی قیوم اولمادیغی دورومدا اولادلارین قیوملوغونون لایقلی آنالار اوئريلمه سی.

لاکین آنا یاسانی حاضر لایانلارین باخیشیلاری آتارکیل (مرد/پدرسالار) گؤوروشلردن قاینالاندیغی اوچون اونلار هئچ واخت «قادینین گلیشمه سی، اونون مادی و معنوی حقوقلارینین تامین ائدیلمه سی» کیمی افاده لرله اؤز قادین قارشیتی (زن ستیز/ضد زن) ماهیتلرینی گیزلده بیلیمه ییبلر. اونا گؤرده عینی اصلین ۵-جی بندینده و دولتین قادینلار قارشیتی و وظیفه لرینین داوامیندا آنالار طرفیندن اوشاقلارین قیوملوغو مسئله سینه گلینجه، بونو اؤز لرینین قادین قارشیتی ماهیتلرینی آچیق شکیلده گؤسترن شرطلره دایان دیر بیلار.

قید: باخمایاراق کی، آنا یاسا اصللرینین بوتون بندلرینده توپلومون و یا ملتین حقوقی ائشیدلیغیندن سؤز آپاریلان هر بیرده، بونلار اسلام پرنسپلری و قانونلارینا اویماق شرطینه تابع ائدیلب. آنا یاسانین ۲۱-جی اصلینین ۵-جی بندینده ده بو ماده گؤرونوشده آنالاردان یانا یاز بلمیش کیمی گؤرونسه ده، ماده نین کؤکونده اوشاقلی قادینلار آچیق بیر ظولوم یاتماقدادیر. بو بند اوشاغین قیوملوغونون آنا یا اوئريلمه سینی ایکی شرطین یئرینه یئتیر یلمه سینه باغلا ییر کی، بونلاردان بیر یه نه اولدوغو آنلا شیلما یان آنانین «لیاقتلی»

اولماسی شرطی، دیگری ایسه اوشاغین «شرعی قیومنون اولماماسی» شرطیدیر. یعنی ایستر اوشاق، ایسترسده یتتکین شخص قانونی اولراق اؤز حقوقی و مالیه ایشلرینی اداره ائتمه یه قادیر دئییلسه، شخصین هم آتاسی، هم ده آتا طرفیندن باباسی اولسا، نه واختسا آتاسینی ایتیرسه، اونون قیوملوغو آناسینا دئییل، آتا طرفیندن باباسینا کئچر. اگر آتا طرفیندن باباسی یوخدورسا، آنانین لیاقتلی اولدوغو محکمه ارگی اوچون یوخلانیلدیقد، آنا اوشاغینین قیوملوغونو اؤز اوزرینه گؤتوره بیلر.

۶. ایشلک امکاملارینین یارادیلماسی و فرقلی ایشلرده چالیشماق مقصدی ایله هامی اوچون برابر شرایطین یارادیلماسی.

رهبرلیک، جمهور باشقانلیغی، شورای-نگهبان عضولوغو، خبرگان مجلسی و... ارگانلارا سئچیلک اوچون آدای اولماق شرطلری حاققیندا آنا یاسادا کیشی و قادینلار آراسیندا هئچ بیر فرق یوخدور. بئله لیکله اؤلکه نین عادی و حاضیرداکی قانونلاری دا آنا یاسایا اویغون اولمالیدیر و دیه، میراث، تانیقلیق دیری (اعتبار شهادت) و باشقا حاقلار باخیمیندان قادین و کیشی آراسیندا هئچ بیر فرق قویولمادان تصویب ائدیلمه لیدیر. آما بو باش وئرمه بییدیر و اؤنجه کی بیر چوخ آیری-سئچکیلیک قانونلارینین لغو ائدیلمدیغی و حتی اونلارا علاوه لره ائدیلمدیغی گؤرونور. آیریجا جزا قانونلاریندا دا قادینلارا قارشى آیری-سئچکیلی بین احاطه دایرسی گئنیشلندیریلیب؛ قادین گئییم نوعونو تعیین ائتمک حقونندان دخی محروم اولوبدور.

مدنی قانون ۱۰۳۴-جو ماده دن باشلا یاراق قادینلارین عائله ایچینده کی حاقلاریندان دانیشیر. بو کیتابین قونوسو قادینین عائله ایچینده کی حاقلاری اولدوغونان، قادین حاقلارینین یالنیز بو بؤلمه سینه و قادینلارین عائله ده اولشدیکلری آیری-سئچکیلییه توخونولور.

مهناز پراکند
محکمه وکیلی

؟ مدنی قانون باخیمیندان هر قادیندان ائولیلیک ائتمک اولار می؟

یوخ! مدنی قانونلارا گؤره، ائولیلیک تکلیفی یالیز ائولیلیغه هئچ بیر مانعی اولمایان قادینا وئرله بیلر. مثلاً، قادین بوشانیبسا و بوشانما مودد تینده دیرسه، اونون کئچمیش ارینین بو موددت عرضینده قاییتماق (رجوع) حاققی اولدوغو اوچون، بوشانما مودد تینده اونا ائولیلیک تکلیفی ائدیله بیلمز. آریجا کیشی قادینلا ائولیدیرسه، باجیسی سوهای اولسا بئله، اونا ائولیلیک تکلیفی ائده بیلمز. (مدنی قانون ۱۰۳۴-جوماده سی)

؟ نیشانلی اولماق جینسی ایلدیشکی آزادلیغی می دئمک؟

یوخ! نیشان، یالیز هر ایکی طرفین راضیلیغی ایله آرالاریندا مناسبت قورماق اوچون یارادیلان دؤنم دیر. اصلینده، نیشان ایکی طرف آراسیندا گلجکده ائولنمک آماجی ایله ایکی طرفین -کی ایراندا قادین و کیشی آراسیندا اولار- بیر بیرینه وئردیغی ائولیلیک سؤزو، تعهد یا دا سؤز لشمکدیر.

؟ ائولیلیک یا دانیشانلیق سوز و وئر مگ ائولیلیک باغی یارادار می؟

یوخ! دئییلدیغی کیمی، نیکاح یا دا ائولیلیک سؤزو یالیز گلجکده ائولنمک آماجی ایله طرفلر آراسیندا باغلانان معاهیده یا دا وئر یلن سؤزدور.

؟ نیشانلیقدا کبین تعیین اولموش ایسه نیشانین یوزولماسی ایله کیشی قادین کبینی وئر مگ لی اولار می؟

یوخ! چونکو کبین یالیز ائولنمک دوروموندا کئچر لیدیر و قادینین کبینینه مالیک اولماسی ائولیلیکدن سونرا اولور. اگر نیشاندا کبین معین اولونارسا، اصلینده کیشینین نیشاندا قادینا وئر دیغی سؤزدور کی، گلجکده و ائولیلیک دوروموندا او مبلغ قادینا وئر یله جک.

؟ نىشانلىق چاغيىندا ياخىنلىق (جىنىسى ايليشكى) قورماق قانونا اويارمى؟

بوخ! نه قدر كى، كىشى ايله قاديىن آراسىندا قانونى نىكاح (موقتى و يا دايمى) يوخذور، جىنىسى ايليشكى قورولماسى قانونسوزدور و كىفرى جزا ايله سونوجلانايلير. بعضى عائله لرده نىشانلى اوغلانلا قىز آراسىنداكى مناسبتى قانونىلشديرمك اوچون آرايىندا موقتى نىكاح تۆره نى كئچيريرلر. بوزامان آرايىندا گۆرونوشده نىشان مناسبتى يارانسدا، شريعتنه اويغون موقتى نىكاح ايله طرفلر آراسىندا گنجىجي ائوليليك ده قورولموش اولار و آر-آرواد سايبىلارلار. بو دورومدا اونلار آراسىندا هر هانسى جىنىسى ايليشكى قورولماسى سربست و قانونىدير.

؟ نىشانلىلار دان هر هانسى بىرى نىشانى پوزوب ائولنمكدن كئجه بيلرمى؟

بلى. ائوليليك و يا نىشان سۆزو ايله طرفلر آراسىندا هئچ بىر حقوقى علاقه قورولمور و بو، يالنىز كىشى و قاديىن گلجكده بىرى بىرى ايله ائولنمك اوچون بىرى بىرىنه وئردىكلرى سۆزدن عىبارتدير. اونا گۆره ده طرفلردن هر هانسى بىرى ايستهسه، وئردىكلرى سۆزدن دۆنه و نىشانى پوزا بيلرلر.

؟ نىشانلىق پوزولورسا تىيىن ائىلدىمىش اولان كىيىن نئجه اولاجاق؟

ايكى دوروم اولاييلر:

- آ) نىشان دۆنمىنده موقتى ائوليليك معاھىدهسى وئرىلمەمىشدير. بو دورومدا كىيىن مىقدارى نىشاندا معىن اولونسا بئله، كىشى نىشانى پوزوب ائولنمكدن ال چكسه، قاديىن كىيىن ھاققى اولماز. چونكو كىيىن قاديىن دايمى ائوليليك معاھىدهسى قورولدو غوزامان وئرىيلير.
- ب) نىشان دۆنمىنده موقتى ائوليليك معاھىدهسى ده قورولموشدور.

موقتی ائولیلیغین کئچرلی سایلماسینین شرطلریندن بیر ده کبیین معین ائدیلیمه سی اولدوغوندان، اونون اوچون ده موقتی ائولیلیک سؤزو وئرلمکله کبیین ده تعیین ائدیلیمیش اولور. موقتی ائولیلیکده معین ائدیلن کبیین، کیشیین دایمی ائولیلیکده قادینا اؤدمه یی عهده سینه گؤتوردویو کبییندن فرقلیدیر. موقتی ائولیلیکده معین ائدیلیمیش کبیین، موقتی ائولیلیک معاهیده سی قورولان کیمی قادینا وئرلییر. آمانه قدر کی، دایمی ائولیلیک معاهیده سی قورولماییب قادینین دایمی ائولیلیک اوچون کیشیین سؤز وئردیغی کبییندن حاققی یوخدور.

؟ کیشیین نیشانلیق چاغیندا جینسی ایلیشکی قورماسی و داهاسونرا نیشانی یوزماسی آلماتماق سایلابیلر می؟

دئیلدیغی کیمی، قادینلا کیشی آراسیندا موقتی ائولیلیک معاهیده سی باغلانمادیقدا، نیشان زامانی جینسی ایلیشکی اولماسی قانونلا قاداغاندیر. موقتی ائولیلیک معاهیده سی وارسا بو دورومدا جینسی ایلیشکی قورولماسی تامامیله قانونی و موقتی ائولیلیک معاهیده سینه اوغوندور. قادینین راضیلیغینین فرض اولوندوغو معاهیده ده آلماتما ایددعاسی ایرلی سوروله بیلمز. لاکین نیشان دؤنمینده کیشی یله قادین آراسیندا موقتی ائولیلیک معاهیده سی باغلانمادان جینسی ایلیشکی یارانارسا، بو مناسبت حاققی باخیمدان «زینا» سایلییر و هر ایکی طرف اوچون کيفری مسولیت داشییر.

؟ نیشانلیق چاغیندا جینسی ایلیشکی قورماق قادینین کبیین حاققینی آرادان قالدیرار می؟

یئنه دئییرم، ائولیلیک معاهیده سی باغلانانا قدر کبیین سوز ائدیله بیلمز. ایندی اگر قیز نیشانلیسی یله یاخینلیق ائدرکن باکیره دئییلسه و بو علاقه اونون راضیلیغی یله باش وئرسه، اونلارین هر ایکسی زینا ائتمیش سایلییر و هر ایکسی کيفری مسولیت داشییر و قادینین کبیین حاققی یوخدور. آنجاق ایکی نامزد آراسیندا جینسی ایلیشکی کیشی طرفیندن زورلا اولارسا، بو

دورومدا كىشىنىن كىفرى مسوليتىندن باشقا، قادىنا كىين اؤدمەلى اولاجاق. آيرىجا، قادىنن اونا وورولان فيزيكى و روحى خسارتلرله باغلى طلبى اولدوغو دورومدا، كىشى «ديه» و يا «ارش» اؤدمەيه محكوم ائدىلە بيلر. اما نيشانلىق دؤنمىندە نيشانلىسى يله جىنسى ايليشكى قوران قىز باكيرە دىرسە و نيشان دؤنمىندە باكيرە ليغىنى ايتيريرسە، ايكى دوروم وار:

آ) باكيرە قىزىن راضىليغى اولمادان و كىشى طرفىندن زورلا گئرچكلشديريلن جىنسى ايليشكى. بو دورومدا قادين زور مسئلەسىنى محكمەدە ثبوت ائدە بىلسە، بو، «زورلاما» و يا «مجبورى زىنا» (زناى به عنف) كىمى دىرلنديريلجك و كىشى مجبورى زىنا تۇرتمكدە كىفرى مسوليت داشىماقلا ياناشى، قادين اوچون «ارش البكاره» و كىين اؤدمەلى اولاجاق. آيرىجا، اگر جىنسى ايليشكى زامانى قادىنا فيزيكى و روحى خسارت يئتيرىلبيسە قادينن ايسته بى ايله اونا ديه و يا ارش جزاسى وئرىلە بيلر. (اسلام جزا قانونو ۲۳۱-جى مادەسى، حدلر كىتابى)

ب) جىنسى ايليشكى هر ايكىسىنىن راضىليغى ايله قورولوب. راضىلىق هم كىشىنىن و قادينن جىنسى ايليشكى قورماق ايسته مەسىنە و بو ايليشكىنىن هئچ بير فيزيكى و يا روانى تضييق اولمادان قورولماسى دوروملارينا دئىيلير. آيرىجا قادينن كىشى طرفىندن اداد بىلديغىنى ايددعا ائتديغى دوروملار دا راضىليغا داخىلدير. مثلاً، قادين ايددعا ائديرسە كى، كىشى قادىنا مناسبتلر يىن گلجكدە ائولليلكلە داوام تاپاجاغى و عدەسى يله جىنسى ايليشكى قورماغا راضى ساليب.

هر حالدا، جىنسى ايليشكى قورماق قادينن دا راضىليغى ايله اولارسا و باكيرە ليغىنى ايتيريرسە، زىنا سوچو (جورمو) باخىمىندان هر ايكى شخس دە كىفرى مسوليت داشىبير و قادين راضى اولدوغو اوچون كىشى ارش البكاره يا دا كىين اؤدەمك زوروندا دئىيل.

بونا گۆرە دە، كىشى و قادين آراسىندا ائولليلك و نيشان معاھىدەسى سؤزو وئرىلمەسى حتى اگر كىين معين ائدىلميش و اونون ھامىسى و يا بير حيسەسى

قادینا وئریلمیش اولسا بئله ائولیلیک و نیکاح باغی یاراتمیر. چونکو تعیین ائدیلمیش اولان کبیین اؤدنیلمسی ویانیشان سؤزونون وئریلمهسی ائولیلیک / نیکاح علاقهسی یاراتمیر، ایستر کیشی، ایسترسهده قادین بو معاهیده نی پوزا بیلر، نیشان و نیکاح سؤزو ونرمک اونلاری بونا مجبور ائده بیلمز. اودور کی، نیشان یالنیز هر آن لغو اولونا بیلن و کسپله بیلن بیر ائولیلیک سؤزودور. و طرفلردن هر بیر ائیستهدیکلری و ااخت اوندان (ائولیلیکدن) ایمتیناع ائده بیلر و قارشى طرف اونو ائولیلیغه مجبور ائده بیلمز، نهده یالنیز نیشانلانماغی پوزدوغو اوچون اوندان خسارت طلب ائده بیلمز. (مدنی قانونون ۱۰۳۵-جی مادهسی)

بعضا گورمک اولور کی، اوغلان و قیز نیشانلانیب، بیر بیر ایل ائولنمک سؤز وئریبلر و بونولا باغلی خرجلری اؤز اوزلرینه گؤتوروبلر، لاکین نیشانلیلیق دؤنمینده باشا دوشوبلر کی، بیرلیکده یاخشی حیات و ساغلام حیات طرزى کئچیره بیلمز لر و نیشانی پوزماغا قرار وئریلر. قارشى طرف ویا اونون عائلهسی ایددعا ائدیر کی، نیشاندا چوخ خرج چکدیکلری اوچون نیشانی پوزان طرف اونلارا خسارت وئرمه لیدیر. بئله بیر ایددعا قانونی اولاراق حیاتا کئچیریله بیللمسه ده، سونراکی سورو (سوال) یارائیر.

نیشانلیلیق چاغیندا قادینین و کیشینین بیر بیرینه وئردیکلری هدیه لرین قایتاریلماسینی ایستایه بیلر لمی؟

هدیه لرین قونوسو نیشان توره نی اوچون چکیلن خرجلردن فرقلیدیر و طرفلر بیر بیرلرینه هدیه لر وئرمیشلرسه، نیشان پوزولدوغو تقدیرده اونلاری طلب ائده بیلر لر. لاکین اونلارین قایتاریلماسینین یولو و نئجه وئریلجه یی هدیه لرین شرطلریندن و خصوصیتلریندن آسپیلیدیر. بعضی هدیه لر بیر باشا وئرنه قایتاریلا بیلر. بعضی هدیه لر بیر باشا گئری قایتاریلا بیلمز، لاکین اونلارین قیمتی گئری قایتاریلا بیلر و بعضی هدیه لر گئری قایتاریلا بیلمز. ایندی هدیه طلب اولوندوغو دورومدا، هدیه اولاراق وئریلن اشیانین عینی سی وارسا، عینی شئی قایتاریلمالیدیر.

اگر قید اولونان هدیة ایستهلاک و استفاده یله ماهیتی پوزولاجاق خصوصیتده دیرسه، بئله دوروم لاردا وئر یلمیش هدیة طلب اولونا و یا گئری آلینا بیلمز. مثلاً: چیچکلر و شیرنییاتلار. لاکین هدیة لر ایستهلاک و استفاده یله یوخ اولمایان شئیلر دیرسه، لاکین طلب آیندا اله اولونمایان بیر شئی دیرسه بو دورومدا اونون عوضینه اونون قیمتی قارشى طرفه وئر یلیر.

میسال بیر کیشی نیشان دؤنمینده نیشانلیسینا قیزیل اوزوک، بیر پارچا پالتار و بؤیوک بیر چیچک سبدی و شیرنییات وئر یسه و معین بیر موددتدن سونرا نیشان پوزولارسا، اوغلان و یا عائله سی وئر دیکلری هدیة لر ی گئری آلماق ایستیرسه، قیز و یا عائله سی همان قیزیل اوزویو اوغلانا قایتار مالیدیر. پالتار ایسه، اگر عینی گئییم عینی کیفیتده و گئیلمه دن دورورسا عینی پالتار قایتار یلمالیدیر. آما پالتار ایشلدیلیسه و کهنه لیسه، قیمتی اؤدنیلمه لیدیر.

قیز بلکده نیشان اوزویونو ایتیریب. بو دورومدا او، یا همان اوزویو آلیب اوغلانا و یا عائله سینه قایتار مالی، یا دا آنلاشاراق اوزوک اوچون قیمت قویوب اوغلونا و یا عائله سینه اؤدمه لیدیر.

بؤیوک چیچک سبدی و شیرنییاتا گلینجه، بئله هدیة لرین جینسی بیر دفعه استفاده اولونا بیلن و ایستهلاک ایله محو اولان و یا زامان کئچدیکجه سولان و قورویوب یوخ اولان چئشید اولدوغوندان قیز و یا عائله سینین چیچکلری، شیرنییاتلاری و یا اونلارین قیمتینی اوغلانا و یا عائله سینه قایتار ماق اوچون هئچ بیر مجبوریتلری یوخدور. نیشان زامانی قیزین اوغلانا وئر دیغی هدیة لر یئنه یوخاریداکی قایدادا قیزا قایتار یلمالیدیر.

نیشانلیق چاغیندا طرفلردن (نیشانلیلاردان) بیرى اؤلسه هدیة لر نئجه قایتار یلمالی دیر؟

نیشانلیلاردان بیرینین اؤلومویله نیشانلیق علاقه سی پوزولارسا، نیشان اوزویو

و پالتار و يا وئربلميش اولان هر هانسی بىر شئى عىنى سى قايتارىلمالى دىر .
آنچاق بىر شكىلده اىستهلراك ائدىلن و يا ايتىرىلن و يا محو اولان هدىه لىر
حاققىندا ايسه اگر اولار بىن عىنى سى قايتارىلا بىلمىرسه قارشى طرفىن
اولار بىن قىمىتىنى اؤده مك مجبور بىتى يوخدور .

اؤنملى اولان اودور كى ، نىشانلىلار بىر بىرىن بىر اؤلدوغو دورومدا ايتن هدىه
لىر حاققىندا حتى اولار بىن ايتكىسى هدىه آلا بىن قىمىتىنى اوزوندىن اولسا بئله
هدىه بىن قىمىتىنى وئرمك لازىم دئىل .

؟ نىشانلىلىق اوچون ساغلاملىق تصدىقى آلىنمالى مى؟

ائولنمك (نكاح) اوچون هر ايكى طرفىن ده «ساغلاملىق تصدىقى»
(گواهى پزشكى) وئرمه سى لازىم دىر و بو تصدىق ائولنمك دفتر خاناسىن بىن
آزمايشگاهلار دان بىرىنه گؤندرمه سى ايله الدهه ائدىل بىر . نىشانلىلىق اوچون
ساغلاملىق تصدىقىنه گر ك يوخدور ، لاكىن طرفلردن هر بىرى دىگر طرفدن
بعضى يولو خوجو خستهل بىكلردن (مثلاً سل ، ايدز ، سفلىس و سوزاك)
ساغلاملىق حاققىندا تصدىق اىسته يه بىلر .

؟ كىبىن كىسمك (نكاح) نه دئمك دىر؟

نكاح (كىبىن كىسمك) مدنى قانونموزدا قادىن و كىشى بىن ائول بىلىك باغىن بىن
قورولماسى آنلامىنا گل بىر و عربجه دىر .

؟ بىتكىن (رشىد) وار گىن (بالغ) اولان باكىره قىز گل بىر اؤشىنى (آر/همسرى) اوزو سؤجىب ائولنه بىلر مى؟

باخما ياراق كى ، هئچ بىر قانوندا بىتكىن و ار گىن باكىره قىز بىن اؤشىنى (آر /
حىات يولداشى) سؤچمىسینه قاداغا قوبولماسا دا ، نىكاح بىن مدنى قانوندا

قیده آیینماسی اوچون باکیره قیزین صلاحیتینی معین ائدن شرطلر وار:
آتاسینین یا دا آتا طرفیندن باباسینین ایجازه سی. مدنی قانونا گؤره، باکیره
قیزین نیکاحی، حتی یئتکینلیک یا شینا چاتمیش اولسا بئله، آتاسینین و یا
آتا طرفیندن باباسینین ایجازه سینه دایاندریلیر. (مدنی قانونون ۱۰۴۳-جوماده سی)

یعنی باکیره قیز ائولنمک نیتتی وارسا آتاسی و یا آتاسینین باباسی ساغدیرسا،
نیکاحی دفتر خانادا قیده آلماق اوچون آتاسینین و یا آتا طرفیندن باباسینین ساغ
اولان هر بیرینین ایجازه سی لازیمدیر. قیز یئتکین، ارگین و عاغیللی ایسه، حتی
یوکسک آکادئمیک، اجتماعی و سیاسی موقعیته مالیک اولسا بئله، آتاسینین
و یا آتا طرفیندن باباسینین ایجازه سی یله اونون نیکاح معاهیده سی دفتر خانادا
قیده آیینور رسمیشیر. یوخسایئتکینلیک یا شینا چاتمیش باکیره قیزین نیکاح
معاهیده سی آتاسین و یا آتا طرفیندن باباسینین ایجازه سی اولمادان قیده آیینمیر.

اما آتاسین یا دا آتا طرفیندن باباسین ایجازه سی اولمادان باغلانمیش نیکاح
معاهیده سی کئچرلی می یوخسا اعتبار سیزدیر می؟ یعنی قیز آتاسین و یا آتا
طرفیندن باباسینین (ساغدیرسا) ایجازه سی اولمادان نیکاح معاهیده سی قورسا
و اونو قیدیباتدان کئچیرمدن آری ایله جینسی ایلیشکی قورسا بو علاقه قانون
باخمیندان کئچرلی می؟ شریعت باخمیندان دوزگون دئییل وزینا ساییلیر.

بو قونودا، فقیهله و دینی عالیمله آراسیندا فیکیر فرقلیلیکلی واردیر. لاکین
بونا باخاراق کی مدنی قانون مشهور فقیهله رین فیکریندن یولا چیخاراق
حاضر لانیب، قانون بئله دئییر کی، باکیره قیزین آتاسینین و یا آتا طرفیندن
باباسینین ایجازه سی اولمادان ائولنمسی دوزگون دور و اونلار ار-ارواد ساییلیر لار.
آریجا، جینسی ایلیشکی قورولماسی دوروموندا اوغلان و یا قیزا قارشکی
هر هانسی بیر کیفیری مسولیت یارادیلیمیر. بو نظریه نین ثبوتو مدنی قانونون
۱۰۶۲-۱۰۶۵-جی ماده لریدیر کی، بورادا نیکاح معاهیده سینین اعتبار لیلیغینین
شرطلرینی ساییر و حقوقی ماده لرین هئچ بیرینده باکیره قیزین نیکاحی یله
باغلی آتاسین و یا آتا طرفیندن باباسینین ایجازه نین اولماسیندان سؤز ائدیلمیر.
مدنی قانونون «باکیره قیزین نیکاحینا آتاسین و یا آتا طرفیندن باباسینین

ایجازہ سی وٹریلمیڈیر» دئین ۱۰۴۳- جو مادہ سینده ایجازہ نین آلینما ماسینین معاہیدہ نین اعتبار سیز لیغینا سبب اولاجاغی بیلدیر یلمه ییب.

بعضی سنتی جمعیتلرده و بعضی شهرلرده عاده چئویر یلمیش دوروم لار وار. بونلاردان بیرری ده بئله دیر کی عائله قورماق نییتینده اولان اوغلان و قیزلارین عائله لرینین مقاومتی یله اولشملری و یا مادی یوخسول لوق چکدیکلری اوچون توی تۆرنلرینین خر جلرینی وئرہ بیلمه دیکلری سببی ایله عائله قورماغا قادیر اولمورلار، بئله اولور کی بیر یئرده قاچیب باشقا شهره گئدیرلر و اورادا بیر بیریلری یله ائولنیرلر و بو یولله والدینلرینی گۆرولن ایشه مجبور قویورلار. بو دوروم لاردا آتا و یا آتا طرفیندن بابا نیکاحدان سونرا یالنیز دفترخانا شعبه سینده قیدیاتدان کئچمک اوچون ایجازہ وئریر. اصلینده، دئمک اولار کی، باکیره قیزین نیکاحیندا آتانی ایجازہ سی باغلا ییجی دئییل (تشریقاتی دیر) و یالنیز نیکاحین دفترخانادا قیدیاتدان کئچیر یلمه سی اوچون لازیم دیر.

اگر آتانی و یا آتا طرفیندن بابانین ایجازہ وئرہ مه سینگی باکیره قیزین نیکاح معاہیدہ سینگی اعتبار سیز سایماق اوچون حساب ائسک، اوندا اونلارین آراسیندا کی نیکاح مناسبتینی غیر-قانونی و غیر-شرعی حساب ائتملی ییک؛ اویسا کی شریعتده اولدوغو کیمی، قانوندا دا هر هانسی بیر معاہیدہ نین اعتبارلی اولماسینین شرطی معاہیدہ طرفلرینین نییت و ایراده سی، یعنی ایسته یی، قاییلیتی، یعنی یئتکینلیگی وارگینلیگی دیر.

**آتاسی یا دا آتا طرفیندن باباسینین ایجازہ سینگی
آلمادان ائولتن باکیره قیزین کبین کسمه سی
دفترخانادا ثبت اولماز سا قیز اوچون هانسی
سونو جلا ری اولابیلر؟**

ائولیلیک سندینین گۆستریلمه سینگی طلب ائدن بیر چوخ دوروم لاردا، مثلاً، هوتله قالماق و یا اوشاغین دوغولماسی، دوغولان اوشاغا سیجیلی آینماسی

کیکی دوروملاردا کی ائولیلیک سندی گؤستريلمه لیدیر قادین دا کیشی ده بؤیوک چتینلیکلر ایله قارشى قارشیییل قالاییلرلر.

کیشینین اؤلمه سی دوروموندا قادین چوخ چتین و چوخ زامان آلیجی بیر ایش اولان «ائولیلیغی ثبوت ائتمک» یولونا گئتمه لیدیر. یئنه آر-آرودا آراسیندا بیر آنلاشمازلیق میدانا گلدیغی زامان و قادین کینینسی، اجرت المثلینی یادا بونلارا بنزر حاقلارینی ایسته دیغی زامان قارشیلانجاغی ایلك ایش ائولیلیغینسی ثبوت ائتمک اولاجاق. بو ایش چوخ زامان آلاجاق و بونون یانیندا محکمه خر جلری، وکیل خر جلری، عریضه یازما خر جلری و ... کیمی آغیر خر جلری ده اولاجاق دیر.

؟ ائولیلیغین دفتر خانادا ثبت ائدیلمه مه سی کیشی اوچون هانسی سونو جلا رایول آچاییلر؟

نیکاحین دفتر خانادا قیده آیینما ماسی کیشی اوچون کيفری مسولیتته سبب اولور.

؟ سو پای اوغلانلارین ائولنمه سی اوچون آتا یا دا آقا طرفیندن باباسینین ایجازه سی گر کلی می؟

یوخ! بومحدودیت یالنیز باکیره قیزلار اوچون نظرده توتولوب؛ یوکسک اینتئل لئکتوال گلیشمه یاشیندا اولسالار، یوکسک آکادئمیک درجه لره مالیک اولسالار و یا یوکسک سوسیال ستاتوسا مالیک اولسالار بئله.

قمری ۱۵ یاشدان یوخاری اولان اوغلانلار هئچ بیر قانونی سینیرلاما (محدودیت) اولمادان اؤز حیات یولداشینسی سئچه بیلر و نیکاح معاهیده سی باغلا یا بیلرلر.

نوگته یوخاریدا کی قانونا گؤره، کیشیلر و قادینلار آراسیندا عدالتسیز آیری-سئچکیلیک موجود دور. بئله کی، اگر باکیره قیز، مثلاً، ۴۰ و یا ۵۰

یاشیندادیرسا و حتی اؤلکده اؤنملی و یوکسک درجهده ایش و رتبهیه مالیکدیرسه (مجلس نومایندهسی، شهردار، وزیر و یا دانیشگاه اوستادی کیمی) بئله بیر قیزین آتاسی ساوادسیز و یا ضعیف تحصیلیدیرسه، و بوتون ایشلرده قیزی یله مصلحتلشیرسه، بوقیز ائولنرکن بئله بو آتاین راضیلیغینی آلمایدیر. حالبوکی، عکسینه، ۱۵ قمری یاشی دولان و ساوادسیز، آتاسی دانیشگاه اوستادی اولان اوغلانین عائله قورماق اوچون نه آتاسینین، نه ده باشقاسینین راضیلیغینا و ایجازه سینه احتیاجی یوخدور!

قید ائدک کی، «بین المللی اینسان حاقلاری بیان نامه سی» نده و «مدنی و سیاسی حاقلار حاققیندا بین المللی میثاق» دا قاینلار و کیشیلر بوتون مسئله لرده و هر باخیمدان برابر حساب اولونور و ایران بیرلشمیش میللتلرین اینسان حاقلاری شوراسی عضو اولدوغوندا، بین المللی اینسان حاقلاری بیان نامه سی و مدنی و سیاسی حاقلار حاققیندا بین المللی میثاق ادلی سندلره باغلی و متعهد اولدوغو اوچون اصلینده ایران قانونوثریحی ارگین یوخاریدا قید اولونان بین المللی سندلره ترس (ضد) دوشن قانونلار قبول ائده بیلمز و بو جور قانونلار بین المللی اینسان حاقلاری بیان نامه سی و ایرانین بین المللی تعهدلارینا اویغون دئییل.

؟ قیزلار هانسی یاشدان سوفا ائولنه بیلرلر؟

گونش ایلی حسابی ایله ۱۳ یاشیندان قیزلارین ائولنه سی آزاددیر. لاکین ۱۳ یاشینا چاتمامیش قیزین نیکاحی قیزین مصلحتینی رعایت ائتمک شرطی یله اونون قیومونون ایجازه سی یله حیاتا کئچیریلیر کی، بو مصلحت محکمه طرفیندن معین ائدیلیلر و آتا محکمه دن ایجازه آلمایدیر. (مدنی قانونون ۱۰۴۱-جی ماده سی)

بونا گوره ده، آتاسی و یا آتا طرفیندن باباسی اونون نیکاحینا راضی اولسا بئله، ۱۳ یاشینا چاتمامیش قیزین نیکاحینی هئج بیر دفترخانا قیده آلماق حقوقو یوخدور. بئله جه ۱۳ یاشینادک قیزینی اره وئرمک ایسته یین آتا نیکاح

باغلانمادان و اونو دفتر خانادا قیده آلمادان اؤنجه عائله محکمه سینه مراجعت ائتملی و محکمه دن قیزینین نیکاحینین اعتبارلی اولماسی اوچون ایجرا قراری چیخارماسینی طلب ائتملیدیر. محکمه ۱۳ یاشینا چاتمیش اولان قیزین ائولیلیغینین مصلحت اولدوغونا قرار وئرسه اونون نیکاحی دفتر خانادا قیده آلینا بیلر.

آنانین اون اوچ یاشینا چاتمیش قیزینین ائولنمه سینه قارشى چیخماق حاققی وار می؟

یوخ! آنانین ایجازه سی هئچ بیر دورومدا قیزینین نیکاحینین قیدیاتینا و قانونیلیغینه تأثیر گوستر میر. دقت چکن و تعجبلو دورومدور کی، آنانین فیکری قیزینین ائولنمسیینه راضی اولوب-اولماماسینا هئچ بیر تأثیر گوستر میر. لاکین آتا و یا آنا اؤلرسه آتا طرفیندن هر بیر شخص کی قیزینین ولی سی کیمی تعیین ائدیلمیش ایسه آتا و یا آنا طرفیندن باباسی کیمی قیزین نیکاحینا راضیلیق و یا راضیلاشمماق حاققینا مالیکدیر. بئله جه آتا و یا آنا طرفیندن بابا و یا بابا طرفیندن تعیین ائدیلمیش وصی اولادلارین آتا اؤلوموندن سونرا اونلارین نیکاح و مالیه ایشلرینه قاریشماق حقوقونا مالیکدیر، لاکین آنا بئله حاققان محرومدور!

اون اوچ یاشینا چاتمیش قیزین ائولنمه سی اوچون محکمه ایجازه سی آلماق هانسی چتینلیک ره یول آچابیلر؟

قانونی قایدالارا عمل ائتمدن ۱۳ یاشینا چاتمیش قیز لا ائولنمک سوچدور (جورمدور) و بو سوچون باش وئر مسینده کیمین آلی وارسا، جزالاندیر بیلر. قانونی قایدالارا عمل ائتمه نین معناسی اودور کی، ۱۳ یاشینا چاتمیش قیزین آتاسینین و یا قیومونون قیزین مصلحتینه اویغون اولاراق ائولنمه سینه ایجازه سی اولماسیدیر. لاکین ۱۳ یاشینا چاتمیش قیز اوشاغی ائولندیر یلرکن آنانین ایجازه سی کیفایت ائتمیر، آتاسی و یا قیومو محکمه ایجازه سینی ده آلمغا

مجبور دور. ایندی اگر بیر کیشی بو ایشلری رعایت ائتمدن و یالنیز آتاسینین و یا قیومنون ایجازه سی یله بیر قیز ایله ائولنرسه، هم او کیشی سوچ تۆرتمیشدیر، حتی قیزین آتاسی و یا ولی سی و نیکاح معاهیده سینین دفتر خانادا قیده آلان دا بو سوچا اورتاقدیر. محکمه نین ایجازه سی اولمادان ۱۳ یاشینا چاتمامیش قیزین اره وئرلمه سینده اورتاق اولماق آلتینجی درجه لی تعزیری جزا ایله سونوجلنار.

ایندی بو ائوللیکده قیزین ار-آرواد مناسبتی نتیجه سینده فیزیکی خسارتلره میثال اوچون معلول اولماق و یا دایمی بیر خسته لیک یولوخسا کیشی کبین وئرملکه یاناشی، بئشینجی درجه لی حبس جزاسی دا آلا. آیریجا، ار-آرواد مناسبتلری قیزین اؤلومونه سبب اولارسا، کیشی کبین وئرملکه یاناشی، دؤردونجو درجه حبس جزاسی دا آلا.

نوگته مازقلی مقام اوندان عیبارتدیر کی، آنانین قیزینین اره گئتمه سینیه ایجازه وئرملک حقوقو اولماسا دا، ۱۳ یاشینا چاتمامیش قیزین عائله قورماسیندا آنانین رولو اولدوغو آشکار اولونارسا، آنانین دا سوچ تۆرتمیش شخص کیمی و آلتینجی درجه لی تعزیری حبس ایله جزالاندیریلیر. (۱۳۹۱-جی ایله تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۵۰-جی ماده سی)

؟ ائولنمک قصدی اولان ارگین (بالغ) و باکیره قیزین آتاسی یا دا آتا طرفیندن باباسی ایجازه وئرمله دیغی زامانا قدر ائولنمه سی مومکون دئییل می؟

ائولنه بیلیر، لاکین بو، حقوقی یوللاری گنتمک و محکمه خرچلرینین اؤدنیشلرینی گرکدیریر. بو دوروم لاردا قیز محکمه یولونا مراجعت ائتمه لیدیر. یعنی، اره گنتمک نییتینده اولان، لاکین آتاسی و یا آتا طرفیندن باباسی اره گنتمه سینیه ایجازه وئرلمه یین یئتکین و ارگین باکیره قیزین یا شخصاً عائله محکمه سینیه مراجعت ائتمه سی، یا دا محکمه ده ایشلرینی قاباغا گؤتورملک اووچون وکیل توتوب گرکلی اؤدنیشلری یئرینه گترمه سی لازیمدیر. بئله جه

اٹولنمک ایستہ دیگی اوغلانی و اٹولیلیک شرطلرینی محکمہ یہ بیلدیرہ رک، محکمہ دن آتاسینین و یا آتا طرفیندن باباسینین آدیندان نیکاہا گیرمہ یہ ایجازہ وئرمہ سینی طلب ائدر. محکمہ آراشدیریر و قیزین آتاسینی و یا آتا طرفیندن باباسینی محکمہ یہ دعوت ائدیر و اوندان اعتراضینین و یا راضی قالماسینین سبیلرینی سوروشور. اگر آتا و یا آتا طرفیندن باباسی کئچرلی سبب اولمادان قیزین نیکاہینا قارشیدیرسا، بو دورومدا محکمہ نیکاہ ایجازہ سی وئیریر و بو ایجازہ قیزین آتاسینین و یا آتا طرفیندن باباسینین ایجازہ سینین عوضی دیر و بو یول ایله نیکاہ معاہیدہ سی باغلانیر و قیدیاتدان کئچیر. آیرجا موقتی نیکاہدا قیز باکیرہ دیرسہ، آتاسینین و یا آتا طرفیندن باباسینین ایجازہ سی اولمادان اونون موقتی نیکاہ معاہیدہ سی دفتر خانادا قیدہ آلینمایاجاق و قیز آتاسینین و یا آتا طرفیندن باباسینین ایجازہ سینی دفتر خانایا وئمہ لیدیر یا خود آتا و یا آتا طرفیندن باباسی دفتر خانیا گئدیب اؤز ایجازہ سینی بیان ائتمہ لیدیر.

میثال لئیلآ ادلی بیر قیز، مثلاً، مورد ادلی اوغلانلا دایمی و یا موقتی نیکاہا گیرمک ایستہ بیرسہ و لئیلانین آتاسی بو اٹولیلیغہ قارشیدیرسا و اونون قارشی چیخماسینا ایناندیرجی سبیلر یوخدورسا، لئیلآ محکمہ یہ گئتمیہ مجبور اولور. محکمہ یہ مراجعت ائدرک و موردین عائلہ وی، اخلاقی، ایش و ... خیسوصیتلرینی محکمہ یہ بیلدیررک، محکمہ دن موردلا اٹولنمسینہ ایجازہ وئریلم سینی خواهش ائدہ بیلر. آراشدیردقدان سونرا لئیلانین آتاسینین اعتراضینی کئچرسیز سایارسا، محکمہ اونلارین اٹولنمہ سینہ ایجازہ وئیریر.

نوکتہ آتاسین اعتراضینین سببی او زمان کئچرلیدیر کی قیزین اٹولنمک ایستہ دیگی اوغلان جدی سورونلارا (مشکل) مالیکدیر. میثال اوچون معتاد، خیلافکار، خصوصی خستہ لیگی اولان، آوارا و ...

؟ قیزین آتاسی وارسا آما هر هانسی بیر ندن ايله آتاسینا الی چاتمیرسا یا دا اونو گورد بیلیمیرسه نتجه ائولنه بیلر؟

ائولنمک ایسته یین باکیره، یئتکین وارگین بیر قیزین آتاسی ویا آنا طرفیندن باباسی وارسا، لاکین اونلار سیاحتده دیرلرسه و یا قیز اونلارین هارادا یا شادیقلارینی بیلیمیرسه و یا اونلارا الی چاتا بیلیمیرسه و یا آتا ویا آنا طرفیندن باباسی دلیدیرسه بودوروم لاردا قیز نیکاحینا اولان مانعلری محکمه یولوا ایله آرادان قالدیرمالیدیر. یعنی، وکیلدن توتاراق و یا شخصاً محکمه یه گنده رک آتا ویا آنا طرفیندن باباسی ایله علاقه سینین اولمادیغینی ثبوت ائتمه لیدیر. یا خود آتاسی ویا آتا باباسی دلی اولدوقلاری اوچون اونلارین ایجازه سینین قانونی دَتری اولمادیغینی ثبوت ائتمه لیدیر و بونونلا ایلگیلی سندلری محکمه یه وئره رک محکمه دن نیکاح اوچون ایجازه وئرمسینی ایسته مه لیدیر. بو دورومدا محکمه ضروری آراشدیرمالاردان سونرا آتا ویا آنا طرفیندن بابانین یئرینه نیکاحین قیده آیینماسینا ایجازه وئری.

(مدنی قانونون ۱۰۴۴-جو ماده سی)

؟ قادینی زورلا بیر باشقاسی ایله ائولندیرمک اولار می؟

اگر بیر قادین - باکیره ویا باکیره اولمایان - زورلا ویا ایسته مدن کیمسه ایله نیکاح معاهیده سی باغلا یارسا، زور ویا مجبور بیت آرادان قالخان کیمی و او، ائولنمه یه حاضر اولوب - اولمادیغینی سر بست شکیلده بیان ائده بیلدیغی زامان، ایراده سین بیان ائده بیلر و قید اولونان نیکاح معاهیده سین قیبول ائده ویا رد ائده بیلر. اگر سونرادان اونا قارشلی زور و مجبور بیت اولمادیقدا ایلکین مجبوری نیکاحا رغم بونو قیبول ائدیب نیکاحلا راضیلاشدیغینی بیان ائدرسه، قانونی اولاراق نیکاح دوزگون دور و اونلارین مناسبتلرینده هنج بیر خطا یوخدور.

لاکین قادین نیکاحا داخیل اولماق اوچون زور و مجبور بیت آرادان قالدیریلدیقدان سونرا آزاد بیر دورومدا نیکاحدان راضی اولمادیغینی نیکاحین

زور و مجبوریت ایله باغلانديغینی بیان اندرسه نیکاحی باطلیدیر و محکمه دن اونون باطیل ائدیلمه سینی ایستمه لیدیر.

؟ زورلا بیر باشقاسی ایله ائولندیر یلمیش اولان قیز یا دا قادین نه زامانا قدر کسین کبینی ردد ائتمک یا دا قبول ائتمک حاققی وار دیر؟

طبیعی کی، یوخاریدا دا دئییلدیغی کیمی، قادینین ایراده سینین آزاد بوراخیلما سیندان، زور و مجبوریت آزادان قالدیر یلماسیندان در حال سونرا ایستکسیز لیغینی و مجبوریت ایله و غیر-ایرادی اولراق نیکاحا زورلانديغینی اعلان ائتمه لیدیر. بونا گؤره ده قادینین نیکاحدان سونرا زورلانديغینی و مجبوریت اساسیندا نیکاح معاهیده سی قوردوغونو بیان ائتمه یه فورستی و اؤزگور ایراده سی وارکن بونو ائتمه ییب، بیر موددت سونرا بئله بیر طلب اورتایا قویارسا نیکاحی باطیل اولماز. چونکو قانونا گؤره، او، بونو حادثه دن چوخ واخت کئچدیکن سونرا دئییل، مجبوریت و ایستکسیز لیغی آزادان قالدیر دیقدان سونرا در حال آچیقلامالی ایدی. (مدنی قانونون ۱۰۷۰-جی ماده سی)

میشال فرض ائدک کی، بیر قادین زورلا نیکاح دفتر خاناسینا آپاریلیب، آناسی و یا آناسی کیملر سه طرفیندن گیر و ساخلانیلماسی یله زور لانیب و اونا دئییلیب کی اگر هه (بلی) دئمه سن اولدور وله جک، هه دئسن حیاتلارینی خلاص ائدجکسن. بئله سی بیر دورومدا یازیق قادین هه دئمه یه مجبور اولوب و اولیولیک معاهیده سی باش وئریب. ایندی او قادین عائله سینی قورماغا و آناسینین و یا آناسینین حیاتینی قورتارماغا چالیشیرکن رضیلیق وئرمیش ایسه، قادینین آناسی و یا آناسی آزاد اولونراق خطر سیز بئره یئر لشدیر یلدیکن سونرا در حال همان دفتر خانایا گندیب نیکاحا رضیلیغینین اولمادیغینی و زورلانديغینی بیلدیر مه لیدیر. بودورومدا نیکاح پوزولور و نیکاح معاهیده سی اعتبار سیز دیر. آیریجا، ایندیکی ارینه - زورلا اروادی اولموش - رسمی افاده گؤنדרه رک نیکاحینین مجبوری اولدوغونو و بو اولیولیکه اصلینده گئچمیشده ده ایندی ده راضی اولمادیغینی بیان ائتمه لیدیر. بئله اولان دورومدا قادین محکمه یه گئتمه لی و محکمه دن نیکاح معاهیده سینین اعتبار سیز سایلماسی حکمونو آلما لیدیر.

آما اگر بئله بير قادين آتاسى ويا آناسى آزادليغا بوراخيلديقدان سونرا بوندبيرلرى گۆرمهسه و اونلار ساغ-سالامات اولسالار و نيكاح زامانى راضى اولماديغىنى بيلديرمهسه، اونون راضىليغى ثبوت اولونموش سايبيلير و نيكاحى دوزگوندور.

؟ مدنى قانوندا نئجه چئشيد ائولنمك (نكاح) واردير؟

ايرانيين مدنى قانون وئريجىليغى نيكاحين ايكى چئشيدىنى تانيبير:

1. قاليجى ائوليليك (دايمى نيكاح)
2. گئچيجى ائوليليك (موقتى/منقطع نيكاح)

؟ قاليجى كبين كسمك (نكاح دائم) نه دئمكدير؟

«دايمى نيكاح سؤزلشمهسى» ار و آروادين معين بير موددت اولمادان نيكاح معاهيده سىنى دايمى ائتمك و دايمى بيرليكه ياشاماق نيتينده اولدوقلارى معاهيده دير.

بونا گۆرده دايمى ائوليليك موددتى اولمايان ائوليليكدير. موددتتى اولمايان بير ائوليليك باغى قورولدوقدان سونرا طرفلردن بيرى ايددعا ائتسه كى، اونون فيكرينجه، نيكاح سؤزلشمهسى موقتى/منقطع اولوب، اونون ايددعاسى تملسىزدير و باغلانميش معاهيده دايمى دير.

؟ گئچيجى كبين كسمك (نكاح موقت) نه دئمكدير؟

گئچيجى ائوليليك ويا موقتى نيكاح سؤزلشمهسى بليرلى (معين) بير موددت اوچون باغلانميش و خالق آراسيندا «صيغه» اولراق آدلانان نيكاح سؤزلشمه سيبدير.

بونا گۆرە، گىچىجى ويا موقتى نىكاح سۆزلىشمەسى بىلرلى (معين) بىر موددتىن اولدوغوبىر نىكاح معاھىدە سىدىر. داھا آيدىن شكىلدە گىچىجى ئوللىلىك:

۱. موددتلى اولمالىدىر

۲. سۆزلىشمەنىن موددتى بىلرلى (معين) اولمالىدىر

۳. سۆزلىشمەنىن موددتى آيدىن (مشخص) اولمالىدىر

۴. قانۇندا موقتى ئوللىلىك اوچون معين بىر موددت و سىنىرلاما يوخدور و بو سۆزلىشمە بىر نىچە دىققەدن ۹۹ ايله قدر داوام ائدە بىلر.

اونا گۆرە دە گىچىجى ئوللىلىكدە نىكاح سۆزلىشمەسى بىلرلى (غیر-معين) موددتە اعلان ائتمك مومكون دئىيل. مثلاً، بو جور ئوللىلىكلردە «من سىنىلە بىر موددت اوچون ئولندىم» دئمك مومكون دئىيل و قارشى طرف دە عىنى شكىلدە «بىر موددت اوچون سىنىلە نىكاحلاندىم» دئىه بىلمز.

موقتى معاھىدەنىن بو شكىلدە و نىكاحىن معين موددتى اولمادان گىچىكلىشمەسى اعتبارلى دئىيل و ار-ارواد «موقتى» سۆزونو ايشلتسە بئلە، قانۇنى اولاراق موقتى معاھىدە سايىلماز. اونا گۆرە دە «سنى (مثلاً) ۳ آيلىغىنا اۆز نىكاحىما گىچىردىم» دئمك لازىمدىر و قارشى طرف دە «۳ آيلىغىنا سىنىن نىكاحىنا گىردىم» دئمەسى گرکلى دىر.

گىچىجى كىبن كىمك هر شكىلدە و هر دورومدا كىچىلى اولارمى؟

يوخ! گىچىجى كىبنىن (موقتى نىكاح) كىچىلىغى اوچون، هر هانسى دىگر معاھىدە و سۆزلىشمە كىمى بعضى شرطلر واردىر. موقتى نىكاحىن اعتبارلىغى آشاغىداكى شرطلرە باغلىدىر:

۱. موقتى نىكاحدا موددت بىلرلى (معين) و طرفلر اوچون آيدىن اولمالىدىر. مثلاً، ئوللىلى بىن نىچە گون، آى و يا ايل اولدوغو بىلدىملىدىر.

۲. موقتى نىكاحدا كىبن نىعبن اندىلمىلىدىر و اگر موقتى نىكاح كىبن گۆستىرلىمدن

باغلانارسا و قادين كينيسيز كيشى يله موقتى سۆزلىشمه باغلا يارسا، نيكاح

سۆزلىشمه سى باطيلدير. (مدنى قانونون ۱۰۹۵-جى مادهسى)

بئله جه موقتى نيكاحدا قادين طرفيندن بيلدير يلمليدير: «...موددتى اوچون و...
مبلغى قارشىليغيندا اۆزومو سنين نيكاحينا گئچيرديم.»

گئچىجى كين كسمك، قالىجى اوليلىك كيمى اؤلليلىك صيغه سى اوخوندوقدان سونرا دفتر خانادا ثبت اولمالي مى؟

موقتى اؤلليلىك دايمى اؤلليلىغين شرطلرينه تابع دئيبيل و دفتر خانادا قيد
اولمادان وئريله بيلر. دايمى اؤلليلىغين دفتر خانادا قيدي مجبور يدير. (۱۳۹۱-
جى ايلده تصويب انديلميش عائله نى قوروما قانونو ۲۰-جى مادهسى)

لاكين گئچىجى اؤلليلىغين قيديياتى يالنيز آشاغيدا كى اوچ شرطدن بيرى
اولدوقدا ضرور يدير:

۱. آروادين حاميله قالماسى

۲. طرفلرين راضىليغى

۳. سۆزلىشمه سى راسيندا قوبولان شرط

بو شرطلردن هئچ بيرى اولماديقدا آر-آروادين موقتى نيكاحى دفتر خانادا ثبت
ائتمه سى واجيب دئيبيل.

قاليجى يا دا گئچىجى اؤلليلىغى دفتر خانادا ثبت ائتمه مك خلاف مى؟

دايمى نيكاحين دفتر خانادا ثبت انديلمه مه سى، هابئله ثبت اوچون ضرورى
شرطلردن هر هانسى بيرينه ماليك اولان موقتى نيكاحين قیده آئينما ماسى
كيشى طرفيندن سوچ ساييلير. كيشى، قادينين نيكاحين قيديياتا
آئينماسى يله باغلى طلبيني يئرینه گتير ميرسه و نيكاحى دفتر خانادا ثبت

ئىتمىرسە قادىن محكمە يە مراحەت اندىب كىشىنى نىكاھى قىدە آماغا مەجبور
ئىدە بىلەر. بو دورومدا كىشى نىكاھى دفتر خانادا ثبت ائتمە يە مەجبور اولونماقلا
ياناشى، ھەمدە بئىشىنچى درجەلى نقد جريمە و يا ئىددىنچى درجە تعزىرى
حبس جزاسىنا محكوم ئىدەلە جەك. (۱۳۹۱-جى ابلدە تصویب اندىلمىش عائەلەنى قوروما
قانونو ۴۹-جو مادەسى)

؟ كىبىن (مەھرىە) نىدیر؟

نىكاھ سۆزلىشمەسى باش وئرن و قادىنلا كىشى ائولنن كىمى بو سۆزلىشمەنن
بعضى سونوجلارى واردير كى، اولنلاردان بىرى دە ارىن قادىنا كىبىن وئرمەسى
مسولیتى دیر. نىكاھ زامانى كىبىن تعین اولونماسا بئله، بو مسولیت آرادان
قالخمیر و قادىن ایستەدیغى واخت محكمە يە مراحەت ائدەرک كىبىننى طلب
ئىدە بىلەر. بوزامان محكمە كىبىننى مىقدارى یلە باغلى اوزمان (كارشناس) گۆرۈشو
آلدیقدان سونرا بعضى شرطلىرى، او جملەدن قادىنن و عائەلەسىنن نىكاھ زامانى
وضعیتنى نظره آلاق اولجە كىبىن مبلغىنى بلیرلر، سونرا ایسە كىشىنى معین
اولان كىبىننى قادىنا اۆدەمە يە مەجبور ائدر. (مدنى قانونون ۱۰۸۷-جى مادەسى)

دئمەلى، كىبىن او مالدير كى، كىشى نىكاھ سۆزلىشمەسى نتيجه سىندە اونو
قادىنا اۆدەمە يە عەھدە سىنە گۆتۈرۈر و نىكاھ سۆزلىشمەسىندەن در حال سونرا
قادىنن ھاققى سايىلیر. كىبىن ائولیلغىن بىر سونوج دور و كىشى اونو قادىنا
اۆدەمە يە مەجبور دور.

؟ ھەر شئى كىبىن اولاراق تعین ائتمەك اولارمى؟

كىبىن يعنى «مەھرىە اولاراق قويولان شئى» آشاغىدا كى شرطلەر مالىك
اولمالیدیر:

آ) مال / متاع اۆزلىغى (مالیت) اولمالى دیر. يعنى كى آلىنا، ساتىلا و
كۆچۈرۈلە بىلەر اولمالى دیر.

ب) الدہ ائدیله بیلر و مالیکیت ایلیشکیسی قورولاییلر اولمالی دیر. بو او دئمکدیر کی، اونا صاحب اولماق و الدہ ائتمک مومکون اولمالی دیر.

ج) بلیرلی (معلوم) اولمالی دیر. ائله کی ار-آرود اونون ماهیتینی آنلامالی دیر.

بئله کی، اگر قادین، مثلاً، «منیم کبینیم اوچ کیلو میلچک قانادی اولسون» و یا «منیم کبینیم آرمین ایکی الی و ایکی گۆزو اولسون» دئسه، بو شرط باطیلدیر و سانکی کبین معین ائدیلمیشدیر. چونکو میلچک قانادی، ال، گۆز و عمومیتله بدن عضولرینین مال دَیری یوخدور و بونلار ایله مالیکیت ایلیشکیسی قورولایلمز.

یاخود معین ائدیلمیش اولان کبینین مال دَیری اولاییلر، آما اونو الدہ ائتمک اولماز. میثال اوچون قادین دئسه کی کبینی شهر باغ-وحشینده کی بوتون قوشلار اولاجاق. دوزدور کی قوشلارین مال دَیری واردیر آما شهر باغ-وحشینده عایید اولدوقلاری اوچون اونلارا صاحب چیخماق اولماز.

یاخود، مثلاً، قادین شرط قویور کی، کبینی بیر قطعه یئر دیر. بئله اولان دورومدا «بیر تورپاق/ یئر ساحه سی» نین دیری اولسادا، آلینا بیلسه ده، قادینین هانسی تورپاق ساحه سینی، هانسی مقصدله ایسته دیگی آیدین دئیل. بونا گۆره ده کبین بلیرسیز (غیر-معین) اولدوغونا گۆره تعیین ائدیلمه میس ساییلیر.

دئمه لی، معین ائدیلمیش کبینده هر اوچ خصوصیت اولمالیدیر: مال دَیری صاحبی اولماق، مالیک اولاییلیمک و بلیرلی (معلوم) اولماق. مثلاً، قادین «منیم کبینیم ایسته نیلین رنگده و مدله اولان مرسدس بنز مارکالی ماشیندیر» دئسه، جنهیز معینلشیب؛ چونکو بو ماشین هم مال دَیرینه مالیکدیر، هم الدہ ائدیله بیلر و هم ده بلیرلیدیر. (معلوم)

؟ نئچه چئشید کبین واردیر؟

بعضا دایمی نکاحدا کبین ائولیلیک سؤزلشمه سینده قید ائدیلیلر کی، بو «مهرالمسمی» اولراق آدلانیر. بعضا نیکاح سؤزلشمه سینده کبیندن بحث

اندیلیمیر و اونونیکا حدان سونرا معین ائتمک اولار کی، بودا «مهر المثل» آدلانیر. لاکین ار-آرودا مناسبتی قورمازدان اول کبینین میقداری معین ائدیلمهسه و کیشی قادینی بوشاماق ایستهسه، قادینا وئرین کبین «مهر المتمع» آدلانیر. اودور کی، کبینین تعیین اولونما و ار-آرودا مناسبتلرینین قورولماسی و بوشانمالارین باش وئرمه واختینا گؤره کبین اوچ آدلا آدلانیریلیر: مهر المسمی، مهر المثل و مهر المتمع.

؟ مهر المسمی ندر و هانسی چئشیدلری واردیر؟

مهر المسمی نیکاح زامانی مشخص و معین ائدیلن کبیندیر. دها آیدین دئسک: ائولیلیک سؤزلشمه سینده معین ائدیلن و یا زیلان کبینه مهر المسمی دئیلیر. میثال: یرالما یئتیشدیرمک اوچون یارارلی اکین یئری، و یا ۱۵۰۰ قراملیق ۲۱ عیار قیزیل پارچاسی کیمی.

مهر المسمی آشاغیداکی شکیللرده اولاییلر:

آ) مهر المسمی لیلرلی و اؤزگون بیر مال معناسینی وئرن «عین معین» شکلینده اولاییلر. مثلاً، «... یئرده واقع اولان ... پلاک شوماره لی آپارتمانین تام حیصه سی (شش دانگ)

ب) مهر المسمی عمومی، لاکین کونکرئت (مشخص) شکیلده معین ائدیله بیلر. مثلاً، «... یئرده واقع اولان، ... پلاک شماره لی آپارتمانلاردان، ... طبقه سینده اولان واحیدلردن بیرینین تام حیصه سی» و یا مثلاً: یکی کیلو ۱۸ عیار قیزیل و یا ۱۰۰ دنه بهار-آزادی سیکه سی و یا بیر معین میقداردا رایج اولان پول. «رایج پول» دان مقصد آلقی-ساتقی زامانی عمومی اولان و استفاده اولونان پولو کبین کیمی قویماقدیر. بونا گؤره ده، مثلاً، «کبین اوچ میلیون دینار و یا آمریکا دلاریدیر» دئمک اولماز، چونکو دینار و یا دلار ایراندا عمومی (رایج) پول واحدی دئیل و آلقی-ساتقیدا استفاده اولونمور.

عمومى پول واحدى ايله (وجه رايچ) معين ائدىلن كىين، قاديىنن طلب ائتىدىغى تقيديده و آلىندىغى زامان مركزى بانكىن ايندىنكس درجهسى، يعنى «گونده ليك مزنهسى» ايله (نرخ روز) حسابلاىب قاديىنا اؤدىنمە ليدير. (مدنى قانونون ۱۰۸۲-جى مادهسىنه تبصره اولراق علاوه ائدىلن ماده)

ايندى اگر كيشى اؤلسه، لاکين اؤلوموندىن اؤنجه اروادىنن كىينىنى اؤدمە يىبسه، بودورومدا قاديىن، كيشىنن ميراثى (كيشىدىن ميراث اولراق قالان مال) بؤلونمزدن اؤنجه كىينىنى طلب ائده بيلر. بودورومدا كىين كيشىنن اؤلوم گونو مزنهسىنه اويغون حسابلاىر و قاديىنا اؤده نيلىر. مثلاً، ۱۳۵۳-جو ايلده ائولنن قاديىنن كىينى ۵۰۰.۰۰۰ تومن اولارسا و قاديىن ۱۳۹۸-جى ايلده بونو طلب ائدرسه، او زامان كىين ۱۳۹۸-جى ايلين مزنهسى يله مركزى بانكىن گؤستريجىسىنه اويغون اولراق و رسمى محكمه اوزمانى (كارشناس) طرفيندىن حسابلاناچاق و قاديىنا اؤده نيله چكدير.

مثلاً، بو قاديىنن ارى ۱۳۸۴-جو ايلده وفات ائتميش اولاييلر و ارواد و اوشاقلارى بير نئجه ايل ميراثين بؤلونمىسینه قرار وئرمە ميش اولاييلر. آنچاق ۱۳۹۸-جى ايلده ميراثى اؤز آرالارىندا بؤلوشدورولمە يه قرار وئريلر. قاديىن يئنه ده ميراثى بؤلوشدورمزدن اول اؤز كىينىنى طلب ائده بيلر. اما بو دورومدا قاديىنن كىينى ۱۳۹۸-جى ايلين مزنهسى يله دئىيل، كيشىنن اؤلدويو ايلين مزنهسى يله حسابلاىب قاديىنا اؤده نيلىر.

ج) مهرالمسمى بير منفعت اولاييلر. مثلاً «... پلاک شوماره لى ... يئرده اولان باغچانين بوتون ميوه لرى» قاديىنا كىين كىيمى وئريله ييلر ويا «... پلاک شوماره لى، ... يئرده اولان آپارتمانين گليرلىرى» قاديىنا كىين اولراق وئريله ييلر.

د) مهرالمسمى بير ايش و يا خيدمتى يئرینه گتيرمک اولاييلر. مثلاً، «حجه گتتمک» يعنى قاديىنا حج سفريىنن پولونو اؤده مک دئمکدير.

دئمه لى، مهرالمسمى نيكاح ويا ائولنمه سؤز لشمە سينده قيد اولونان كىيندىر.

؟ مہر المثل ندر وھانسی چئیدلری واردیر؟

داھا اؤنجه ده دئدیغیمیز کیمی، اگر نیکاح سؤزلشمه سینده کبین معین ائدیلب و گؤستریلیبسه، اونا مہر المسمی دئییلیر. اما بعضا ائله اولور کی، قالیجی نیکاحدا کبین گؤستریلمیر و ائولیلیک سؤزلشمه سینده کبین ایله علاقہلی بیر شئی گؤستریلمیر. بودورومدا ار-آرودا، ائولیلیک سؤزلشمه سیندن سونرا و جینسی ایلیشکیدن اؤنجه کبینین مقداری حاققیندا اؤز آرالاریندا راضیلاشیب قادین اوچون کبین تعیین ائده بیلرلر. بودورومدا گؤستریلن کبین ده یننه مہر المسمی اولراق آدلانیر.

لاکین اگر:

آ) کبین تعیین اولونمازدان اول ار-آرودا آراسیندا جینسی ایلیشکی قورولموش اولسا بودورومدا قادینا وئرین کبینه «مہر المثل» دئییلیر.

مہر المثل او کبیندیر کی اونون میقداری قادینین دورومو ایله متناسب اولمالیدیر. بئله کی، اونون میقداری قادینین مقامی دورومونظره آلینماقلا و دیگر قادینلارلا (مثلاً، عائله سینین قادین و قیزلاری و یاخین قوهوملاری) مقایسه ائدیلمک، قادینین عائله وضعیتینی و شانینا گؤره معین ائدیلمیر.

اگر ار-آرودا آراسیندا کبین تعیین ائدیلمک اختلاف اولارسا، قادین محکمه یه مراجعت ائدرک «مہر المثل تعیین ائتمه» یی طلب ائده بیلر. بودورومدا محکمه بو ساحه ده تجربه سی اولان رسمی محکمه اوزمانلاریندان، قادینین وضعیتینه و اونون کیمی قادینلارین عائله سینده، یاخین قوهوملاریندا دوستلاری آراسیندا اولان کبینین میقدارینا باخاراق قادینین کبینینین میقدارینی معین ائتمه سینین ایستیه چکدیر.

لاکین ائولیلیک سؤزلشمه سینده قید اولونابیلر کی، نیکاحدان سونرا کبینی آرو یا اوچونجو طرف (مثلاً، قایین آتا و یا اولنلارین دوستو اولان بیر شخص) تعیین ائدجک. یاخود بئله یازیلابیلر کی کبین نیکاح سؤزلشمه سیندن

سونرا آرواد طرفیندن معین ائدیلمیر. بو دورومدا اوچ وضعیت یارانیر:

۱. اگر آره ائولیلیک سؤزلشمه سینده کبین تعیین ائتمک صلاحیتی وئرلیسه، آر کبینین میقدارینی ایسته دیغی قدر - حتی مهرالمثل دن آز و یا چوخ اولراق - تعیین ائده بیلر.

۲. اگر ائولیلیک سؤزلشمه سینده کبینی تعیین ائتمک صلاحیتی اوچونجو بیر شخصه وئرلیمیشدیرسه، بو دورومدا یئنه کبینی تعیین ائتمک صلاحیتینه مالیک اولان اوچونجو شخص مهرالمثل دن آز و یا چوخ اولان مبلغی معین ائده بیلر.

۳. اگر ائولیلیک سؤزلشمه سینده نیکا حدان سونرا آروادین (قادینین) کبینینی تعیین ائتمک حقوقو اولدوغو قید ائدیلسه، بو دورومدا قادین مهرالمثل دن آرتیق کبین میقداری تعیین ائده بیلمز!

بو اچیق آیری - سئچکیلیغی قانون وئرگیلیکده گؤروروک. و گؤزه دین ایلک سوال بودور کی نییه کبینین تعیین ائدیلمه سی صلاحیتی ار و حتی اوچونجو شخص ده اولدوغو زامان کبین میقدارینی معین ائتمکده سربستدیر و ایسته دیغی قدر، حتی مهرالمثل دن آزا یا خود چوخ اولراق تعیین ائتمه حاققینا مالیکدیر آنجاق کبینین تعیین ائدیلمه سی قادینا وئریلدیغی زامان قادین کبینینی ایسته دیغی کیمی تعیین ائده بیلمیر و مهرالمثل میقداری ایله محدود لاشیر!؟

بو عدالتسیز آیری - سئچکیلیغین، بو مقاله ده اچیق شکیلده گؤرونن قادینلارا قارشسی دیگر عمومی آیری - سئچکیلیکلر کیمی، هئچ بیر راسیونال و حقوقی دایاناغی یوخدور.

ب) بعضا ائولیلیک سؤزلشمه سینده کبین مهرالمسمی شکلینده قید اولونور، لاکین اولا بیلر کی، گؤستریلن کبینین هئچ بیر دیری یوخدور و یا بلیرسیز اولسون. بو دورومدا دا کبین معین ائدیلمه میش ساییلیر. و اگر جینسی ایلشکی یارانمسا، مهرالمثل تعیین اولوناجاق. (مدنی قانونون

ج اگر کیشی قیزین قیزلیق پردہ سینی قارشسی طرفین راضیلیغی اولمادان، یاخینلیق ویا ہر ہانسی بیر یول ایله محواتتسه، قیزا مہرالمثل وئرکم مجبور یتیندہ دیر. (اسلام جزا قانونو ۶۵۸-جی مادہسی)

بو مادہ یہ اساساً قیزین قیزلیق پردہ سی اونون راضیلیغی یلہ و جینسی یاخینلیق ویا باشقا بیر یول ایله گوٹورولرسہ، کیشی مہرالمثل وئر مہ یہ مجبور اولماز. اصلیندہ بو قونودا قانون وئر یجی قیزین راضیلیغینی اونون مہرالمثل حاققینا مانع اولراق گور موشدور.

د اگر بیر کیمسہ قادینین باشینین توکونو تکرار گویر جک شکیلدہ کسرسہ او شخص جزا اولراق قادینا مہرالمثل وئر مہ لیدیر. (اسلام جزا قانونو ۵۷۷-جی مادہسی)

ه اگر کیشی یئتکینلیک یاشینا چاتمایان بیر قیزا جینسی اذیت ائدیب، یاخینلیق ائتمدن اونون باکیرہ لیغینین پوزولماسینا سبب اولارسا، گرک اونا مہرالمثل وئرسین و بو عمل «افضاء» یعنی اونون سیدیک کیسہ سی (مثانہ) و اوشاقلیق مخر جینین (رحم) بیرلشمہ سینہ سبب اولارسا قادینا تام دیہ اؤدہ مہ یہ محکوم اولار. آیریجا، اگر بو عمل جینسی یاخینلاشماق ایلہ اولارسا، قادینیا تام دیہ سی و مہرالمثل وئر مکدن علاوہ، «ارش البکارہ» دہ وئر مہ لیدیر. (اسلام جزا قانونو ۶۶۱-جی مادہسی)

«ارش البکارہ» اوزمانلارین گوروشونہ دایاناراق خسارت اولراق وئر یلیر و انون میقداری دیہ دن آزدیر.

البتہ کی قادینین کسلیمیش اولان توکلرینین تکرار گویر یب گویر مہ یہ جہ غینی تعیین ائتمک محکمہ نین رسمی اوزمانلاری و قانونی طب اورقانی (پزشکی قانونی) واسیطہ سی ایلہ بلیرلہ نیر. دئیلمہ لیدیر کی تأسف ایلہ اسلام جزا قانونو ۵۷۷-جی مادہ سیندہ کی تبصرہ دہ دئییلیر کی، اگر مہرالمثل ین میقداری تام دیہ دن آرتیق تعیین ائدیلمیش ایسہ، قادینیا یالیز تام دیہ قدر اؤدہ نیر، داها چوخ دئییل.

و بعضا اولا بیلر کی، باش وئر میس ائولیلیک کنچرسیز و باطیل اولسون و

قادین او کیشی یله ائولنه بیلیمه جه غینی بیلمه سین. بیر بیرینین ائولیل یغیندن خبر سیز ایکی باجینین عینی کیشی یله ائولنمه سی کیمی. بو دورومدا دا ایکنجی آرواد امهر المثل وئر یلیر. (مدنی قانونون ۱۰۹۹-جوماده سی)

بئله لیکله مهر المثل، نیکاح سؤز لشمه سی باغلانار کن معین ائدیلمه میس و آر-آرواد آراسیندا جینسی یاخینلاشما باش وئردیکدن سونرا یارانان کیندیر. آیریجا جزا کیمی معین ائدیلن کینلر ده مهر المثل کیمی آدلانیر و سوچ ایشله یین اوچون جزا اولاراق تعیین ائدیلیلر و اؤدمه لیدیر.

مهر المتعه ندیر و هانسی چئشیدلری واردیر؟

کین اوچون وئر یلن اوچونجو آد ایسه مهر المتعه دیر. بو چئشید کین آشاغیدا کی دوروم لاردا قادینا وئر یلیر:

آ) دایمی نیکاح سؤز لشمه سی زامانیندا کین مبلغی معین ائدیلمه ییب و سؤز لشمه ده ده گؤستر یلمه میشدیر.

ب) مهر المثل تعیین اولونانا قدر جینسی یاخینلیق علاقہ سی قورولما میشدیر.

ج) یاخینلاشیب کین تعیین ائتمزدن اول آرواد بوشانمیش اولسا. بو دورومدا کیشی کینین میقدارینی معین ائدیب قادینا وئر مه لیدیر. (مدنی قانونون ۱۰۹۳-جوماده سی)

میقداری قادینین دورومونا گؤره معین ائدیلن مهر المثل دن فرقلی اولاراق، مهر المتعه ده اونون میقداری کیشینین مادی وضعیتینه گؤره معین ائدیلیلر. (مدنی قانونون ۱۰۹۴-جوماده سی)

مهر المثل و مهر المتعه ایله باغلی بوتون قونولاردا نیکاح سؤز لشمه سینین قالیجی (دایمی) اولماسینین وورغولانماسینین سببی، کین تعیین اولونمادان موقتی نیکاحین باطیل اولماسیدیر. بئله جه یالنیز دایمی نیکاحدا کین تعیین اولونما یابیلر.

بعضا اؤزگه سینه عاید اولان بیر شئی یا خود بیر مال کبین اولراق تعیین ائدیلمیش اولایلر و بو دورومدا آر اونو اؤز آروادینا وئره بیلمز. بو دورومدا اونون بنزری و یا همان مالین قیمتی قادینا کبین کیمی وئرلیر. مثلاً، کیشی دئمیش ایسه کی فلان ماشین آروادیمین کبینی اولسون آما همان ماشین باشقاسینا (مثلا باباسینا) عاید دیرسه بو دورومدا آشاغیداکی ایکی دوروم ایله اولزشه جکدیر:

آ) سؤز وئردیگی ماشینین عینی سینی تاپیب قادینا وئرمه لیدیر.

ب) اگر او اؤز لیکره مالیک اولان ماشین تاپایلمه سه یا دا سؤزونو وئردیگی ماشین تک اولسل و بنزری اولماسا بو دورومدا کیشی او ماشینا قیمت قویمالی و اونون قیمتینی قادینا وئرمه لیدیر.

**کبین ایسته نیلدیگی زامان وئرلمه لی می
(عندالمطالبه) یوخسا قسط ایله و اوزون موددتلی
ده اولایلر می؟**

جهیز بیر نئچه یول ایله اؤده نیلیر:

۱. ایسته نیلدیگی زامان (عندالمطالبه)

کبین ایسته نیلدیگی زامان اؤدنه جک شکیلده (عندالمطالبه/حال) تعیین ائدیلمیش اولایلر. بو دورومدا قادین آریندن ایستدیگی واخت کبینینی طلب ائده بیلر. آیریجا، قادین بوتون کبینی اونا اؤده نیلنه قدر آرینه تمکین ائتمکدن و اونونلا یاخینلاشماقدان ایمتیناع ائده بیلر. طبیعی کی، داها اؤنجه ده تمکین ائتمه میش و ایکسی آراسیندا هئج بیر یاخینلاشما اولمامیشسا. (مدنی قانونون ۱۰۸۵-جی ماده سی)

۲. موددتلی کبین

بعضا کبین اوزون موددتلی اولایلر. کیشینین ائولندیکن ۱۰ ایل سونرا قادینا جهیز وئرله یی عهده سینه گؤتورمه سی کیمی. بو دورومدا قادین ۱۰ ایل کئچمه یینجه کیشیدن کبین طلب ائده بیلمز.

۳. با جاردیغی زامان و امکانی چاتاندا وئرلن کبین (عندالاستطاعه)

یعنی، کیشینین کبینی اؤده مهیه مادی امکانی اولاندا قادینین کبینینی اؤده ییر. بو دورومدا قادین آنجاق کیشینین کبینی اؤده مک گوجونه و مادی امکانینا مالیک اولدوغو دورومدا اوندان کبینی طلب ائده بیلر.

ایندی اگر قادین کیشینین کبینی اؤده مهیه مادی امکانی اولدوغونو ایددعا ائدیرسه، لاکین کیشی کبینی اؤده مهیه مادی امکانینین اولدوغونو اینکار ائدیرسه، یعنی کیشی قادینین پولونو اؤده مهیه مادی امکانینین اولمادیغینی دئییرسه بئله اولان دورومدا بونو محکمه ده ثبوت ائتمک کیشیدن آسیلیدیر. یعنی، مادی یئتکینلیغینی اینکار ائدن شخص، حقیقتا ده، کبین اؤده مک اوچون مادی امکانینین اولمادیغینی محکمه ده ثبوت ائتملیدیر. عکس دورومدا محکمه قراری یله قادینین کبینینی اؤده مهیه سی طلب اولوناجاق.

کیشی قادینین کبینینی وئرمه دن اؤلسه قادینین کبین حاققی ارادان قالخارمی؟

یوخ! کبین اؤلن کیشینین دیگر بور جلاری کیمی دیر. حتی هم ده اؤنجه لیکلی بور جلاردان ساییلیر. یعنی واریثلر ایلکین اولاراق قادینین کبینینی حسابلا بیلر. اونا اؤده مه لی، سونرا اؤلن کیشینین دیگر بور جلارینی اؤده مه لیدیرلر. اگر واریثلر کبینی اؤده مکدن ایمتیناع ائدرلرسه، قادین محکمه یه عریضه وئرمک یله اونو واریثلردن طلب ائده بیلر.

قادیین کبینینی آلمادان اؤلسه اونون واریثلری کبینینی ال بیلرلرمی؟

بلی. البته بو دورومدا کیشینین سهم الارثی قدر کبین میقداریندان چیخیلاراق کیشیه وئریلیر گئری قالان میقدار ایسه واریثلره وئریلیر. یعنی، کبین قادینین اوندان قالان مال وارلیغی اولاراق ساییلیر و واریثلرین هر بیر اؤز پایینا اویغون اولاراق اوندان میراث اولاراق آلیر.

؟
بىر قەدىن كەينىنى ئورنىك اولاراق ئوتۇز بېشى ئايل
ئۆلۈنمەكەن سونرا ئىستىر ئايسە كەين كسىلدىغى
زامان تەيىن اولدوغۇ قەدر آلاچاق يۇخسا فرقى
مى اولاراق؟

۱۳۷۷-جى يىلدە تەسۋىب اولان بىر قانۇنغا گۆرە: قەدىنلەرنى كەينى تەلەب اولۇندوغۇ ئاندا مەركىزى بانكىن ئايندۇكىسەنە گۆرە، يەنى گۈندە لىك مەزنىيەلە ئۆدنىلمەسى قاراشلىق بىلدى. يەنى كىشى ئۆلەرسە قەدىن تەلەب ئاندرسە، ئونون كەينى گۈندە لىك مەزنىيەلە ھەسابلاناراق ئۆدنىمەلەيدىر. يەنى وارېتىلەر ئۇنچە قەدىننى كەينىنى ئۆلەن كىشىنىن دېگەر بۇرچلارنى كىمى ئۆدەمەلەيدىرلەر، سونرا ئايسە مەرحۇمۇن مالىندەن قالىقلارنى ئۆز ئارالارىندا بۆلۈش دەپ بىلەر. ئاگر كەينى عىنا مەوجود اولان بىر شىئى (عەين مەين) اولاراق تەيىن ئاندىلەمىش ئايسە (يەنى مەين بىر مەلەك، مەثلأ، مەين بىر ئاپارتمان)، عىنى مال قەدىنغا ئۆدەنەلە چكەيدىر.

؟
مۇددەتلى اولان كەينلەر ھەققىدە ئورنىك اولاراق
ئۆلەلەيدىكەن ئون ئايل سونراسى ئوچون تەيىن ئاندىلەمىش
ئايسە، ئادا گۇجۇ چاتدىغى زامان (ئەندە القەدرت) ئادا
وارلىغى يەتەرلى اولدوغۇ زامان (ئەندە الاستىپاعە)
شەكلەندە تەيىن اولۇنمۇش ئايسە كەين گۈندە لىك
مەزنىيە (گۈنۈن دىئەرى) ئاساسىندا مى ھەسابلاناراق؟

يۇخ! ئاگر ۱۰ ئايل كەچەيدىكەن سونرا كەين تەلەب اولۇنارسا، ۱۰ ئايل كەچەپ چارى دىنە (بۇرچ) چەتۈر بىلدىغى ئاندا ئاقتاراً گۈندە لىك مەزنىيەلە تەيىن اولۇناراق؛ ئۆلەلەيدىكەن سۆزلىشە سەندەن باشلاپ ئاراق يۇخ. ئەندە الاستىپاعە شەكلەندە تەيىن ئاندىلەمىش اولان كەينلەر ئايسە كىشىنىن گۇجۇ و يەتتەكىنلىغى تەبوت اولۇندوغۇ زامان، ئايلەك باشدا تەيىن ئاندىلەدىغى قەدر ئۆدەنەر. ئاگر كىشىنىن گۇجۇ و يەتتەكىنلىغى ئوستۇندەن چۇخ زامان كەچەمىش ئايسە دەروم فرقىلە دەر.

؟ قالبچى و گنچىچى ائوليايغىن هر ايكى چىشىدىندە دە كىشى نىققە وئرمەلى مى؟

بوخ! كىشى و يا ار يالنىز دايمى نىكاح معاھىدەسى يله آروادىنا نىققە وئرمە يە
مجبور دور. اما موقتى نىكاحدا و يا صيغە لردە كىشىنىن بو مسوليتى يو خودور.
اما اگر گنچىچى ائوليليك سۆزلىشمەسى باغلانيركن آروادا نىققە اۆدە نيله جەيى
سۆز وئربىلسە و موقتى ائوليليك بونا اساسلانيرسا او زامان قادين يئنه نىققە
اۆدنمە ليدير.

؟ قادين كىينى كىشىيە باغىشلاسا و كىينىدن كئچسە يئنه دە باغىشلاماقدان كئچىب كىينى اىستە يە بىلر مى؟

بو سوالين جاوابى ايكى بۆلمە دن عىبارت دير:

۱. اگر قادين، مثلاً، بوشانما حاققنين اولماسى موقاييليندە كىشىيە كىينى
باغىشلارسا و بوشانما بونا اساسلانسا، بو دورومدا عدە موددتى بيتمدىكجە،
قادين بو موددت عرضيندە كىينى باغىشلاماقدان دۆنە بىلر. دئمك كى،
قادين كىينى باغىشلاسا دا، گئرى قاييدىب كىشىدن اونو طلب ائدە بىلر. اما
عدە موددتى بيتدىكدن سونرا قادين كىينىنە مراجعت ائديب باغىشلانماسىنى
گئرى گۆتورمىە حاققى يو خودور.

قانونون «عدە» دۆنمىندە قادين باغىشلادىغى كىينىنە دۆنمك حاققى
وئرىلمە سىنين سببى بودور كى، قادين كىينىنە مراجعت ائدن كىمى كىشىنىن دە
قادين مراجعت ائتمك و ائوليلیغە و اورتاق ياشاماغا داوام ائتمك حاققى واردير.

۲. اگر قادين، كىينىن بوشانماق قارشىليغىندا كىشىيە باغىشلاميرسا، و اورتاق
ياشاملارنى و بىرلىكدە حياتلارنى داوام ائتديرديكلرى موددتە و بوشانماق
اىستە دن كىينى كىشىيە باغىشلارسا (كىشىنىن ياخاسىنى بوراخسا) يعنى
دئسە كى «سن منە كىين اوچون هئچ بىر بور جون يو خودور» بو دورومدا قادينين
كىينە مراجعت ائتمە حاققى يو خودور.

؟ ئۆلۈنمەش اولان قادىن و كىشى ئۆلۈندىكىلىرى
زامان كىيىن تەيىن ئاتمىشلار ايسە و كىشى جىنىسى
ياخىنلاشما اولمادان قادىنى بوشاماق اىسترسە
قادىن كىيىنى آلا بىلر مى؟

جاواب اولاراق قىد ائتمك لازىمدير كى، نىكاح سۆزلىشمەسى باغلانان كىمى و عىنى زاماندا قادىن اوچون عندالمطالبه كىيىن تەيىن اولونان كىمى، قادىن كىيىن مالىكى سايىلىر و طلب ائتىدىغى زامان كىشى كىيىنى اۆدەمەلىدير .

ايندى اگر كىشى نىكاح سۆزلىشمەسىندىن و كىيىن تەيىن اولدوقدان سونرا و ياخىنلاشما مناسبتى قورمازدان اول قادىنى بوشارسا، قادىن كىيىن يارىسىنى وئرمەلىدير . (مدنى قانونون ۱۰۹۲-جى مادەسى)

اگر كىشى نىكاح زامانى و يا اوندان سونرا بوتون كىيىنى قادىنا وئرسە، بو دورومدا (يعنى ياخىنلاشمادان اۇنجه بوشانما) قادىن آلىدىغى كىيىن يارىسىنى كىشى قايثارماليدير .

؟ قادىن ھانسى يوللاردان كىيىنى آلا بىلر؟

قادىن ھر ھانسى قانونى تديير گۆرمزدن اول ايلك اۇنجه كىشىدىن كىيىن اۆدەنيلمەسىنى طلب ائدە بىلر و بو طلبىنى رسمىلشديرمك اوچون نىكاحىن قىدە آلىدىغى دفترخانايا گئديب كىشى كىيىن وئرىلمەسى اوچون رسمى ايخطار گۆندرىلمەسىنى طلب ائدە بىلر . بو اخطار كىشى اچاندىغى زامان كىشى كىيىنى وئرمەسى قبول ائدرسە و كىيىنى اۆدەر ايسە باشقا ھىچ بىر ايش گۆزمەيە گرک يوخدور و ايش بيتمىش سايىلىر .

اما اگر كىشى دفترخانادان گلن بىلدىرىشى (ايخطار) آلىقدان سونرا قادىنا كىيىن وئرمكدن ايمتىناع ائدرسە، قادىن داھا ايكى قانونى يوللە كىيىنى آلا بىلر:

۱. ثبت ایداره‌سینه مراجعت ائتمک

دفترخانا ایخطاریندان سونرا کیشی کبینی وئر میرسه قادین ثبت ایداره‌سینه گئدرک کبینینی آلماق اوچون ایجرا حوکمو چیخاردیلما سینی طلب ائده بیلر. ایجرا امری چیخدیقدان سونرا ثبت ایداره‌سی اونو کیشینین آدرسینه گؤندریر و کیشیه قادینین کبینینی وئر مه‌سی اوچون مثلاً اون گون واخت وئریر. بئله‌جه ایکی وضعیت یارانیر:

آ) ثبت ایداره‌سیندن بیلدیریش آدیقدان سونرا کیشی کبینی معین ائدیلمیش موددته اؤده بیلر.

ب) کیشی قادینین کبینینی معین اولونموش موددته وئر مز. بو دورومدا قادین ثبت ایداره‌سینه تکرار قایدیب کیشینین مال وارلیغینی بیلدیره رک (اگر کیشینین مالی وارسا) کبینین میقداری قدر اونون مال وارلیغینین ساخلانیلما سینی (توقیف) طلب ائده بیلر.

اگر کیشینین مالی یوخدورسا، لاکین آلیق (حقوق) آلیرسا، بو دورومدا ثبت ایداره‌سی اونون ایش یئرینه بیر یازی گؤندریر و ارین آلیغینین اوچده بیری یا دا دؤرتده بیرینین کسيلمه‌سینی و قادینا اؤدنه‌سینی امر ائده بیلر.

کیشینین آلیغینین اوچده بیری و یا دؤرتده بیری اونا گوره دیر کی اگر کیشینین قادین خاريجینده حمایه‌سینده اولان باشقا بیر شخص یوخسا بو دورومدا آلیغیندان اوچده بیر کسلیلر آنجاق حمایه‌سینده قادین خاريجینده باشقا بیری وارسا بو دورومدا دؤرتده بیر کسلیلر و کبین اولراق قادینا وئرلیلر. بو دوروم بوتون آلاچاقلیلار و وئرته جکلیر اوچون کئچرلیدیر و یالنیز قادینین کبینینی طلب ائتمه‌سینه باغلی دئییل.

آیریجا قادین (آرواد) ارینین اؤلکه‌دن قچماسینین قارشیسینی آلماق اوچون کیشینین اؤلکه‌دن چیخیشینا قاداغا قویولماسینی دا طلب ائده بیلر.

ثبٲ اٲداره سٲنه گٲدٲب اجرا قراری چٲخار داراق و كٲشٲنٲن مال وارٲغٲنٲ ساخلا داراق كٲنٲن هامٲسٲنٲ آماق اولار مٲ؟

كٲن مٲقداری ۱۱۰ بهار-آزادی سٲككه سٲندن و یا اونون موعادٲلٲندن چوخ اولار سا، ثبٲ اٲداره سٲندن اجرا حوكمو چٲخار داراق یالنٲز ۱۱۰-آ قدر و یا اونون موعادٲلٲنٲ طلب اٲتمك مومكوندور.

۱۱۰-دان داها چوخ ساٲٲدا تعٲٲن اٲدٲلمٲش اولان سٲككه و یا اونون موعادٲلٲ اوچون كٲشٲنٲن ٲٲتكٲنٲلٲغٲ (ملاٲٲ) لازٲمدٲر. ٲعٲنٲ ۱۱۰ سٲككه ٲه قدر و یا اونون موعادٲلٲ قدر اولان كٲن عندالمطالبه دٲر و اونو هم محكمه ٲولو اٲله، هم ده ثبٲ اٲداره سٲندن ٲٲجرا حوكمو چٲخار دماق ٲولو اٲله طلب اٲتمك اولابٲلر. آنجقا ۱۱۰-دان چوخ سٲككه و یا اونون موعادٲلٲ عندالاستطاعه كٲن حساب اولونور.

آدٲندان دا گوروندوبو كٲمٲ، كٲشٲنٲن امكانٲ چاتاندا بو چٲشٲد كٲن وٲرٲله ٲٲلر. ٲعٲنٲ كٲشٲنٲن مالٲنٲن دٲرٲ ۱۱۰ سٲككه دن و یا اونون موعادٲلٲندن آرتٲق اولار سا ۱۱۰ سٲككه دن داها چوخونو طلب اٲتمك اولابٲلر و ثبٲ اٲداره سٲندن كٲشٲنٲن مال وارٲغٲنٲن ساخبلنماسٲنٲ اٲستمك مومكوندور.

(۱۳۹۱-جٲ اٲده تصویب اٲدٲلمٲش عائله نٲ قوروما قانونو ۲۲-جٲ ماده سٲ)

كٲشٲ ۱۱۰-دان چوخ سٲككه و یا اونون موعادٲلٲنٲ وٲرمه ٲٲتكٲن اولمادٲغٲنٲ دٲٲٲر سه قادن محكمه ٲه مراجعت اٲدٲب و كٲشٲنٲن بعضٲ مال وارٲغٲنٲ ٲٲلدٲره رك كٲنٲن گٲرٲ قالانٲنٲ طلب اٲده ٲٲلر. لاكٲن اگر كٲشٲ محكمه ده «عسر و حرج» دورومو اٲددا اٲدرسه (زور لوق و چٲٲنٲلٲك) و محكمه بو ٲونده قرار قبول اٲدرسه كٲشٲ مال الده اٲتمدٲكجه و كٲنٲ اودمٲه قادٲر اولمادٲغٲ مودد تچه قادنٲ كٲس وٲرمك مجبور ٲٲٲننده دٲٲل.

۲. محکمه‌یه مراجعت ائتمک

آروداين و يا قادينين کيبنيني آلماسينين باشقا بير يولو «عائله محکمه‌سی» نه گئتمکدير. ائله کی، آرواد کيبن طلبی یله عریضه حاضر لاییب عائله محکمه‌سینه تقدیم ائدیر. محکمه واختی تعیین ائتدیکن سونرا کیشینی و قادینی محکمه‌یه دعوت ائدیر و قادينين کيبنينين عندالمطالبه اولدوغو و اونا اؤده نیلمدیغی محکمه‌یه ثبوت اولونارسا، کیشینی اونو اؤده‌مه‌یه محکوم ائدن حکم چیخاریر. محکمه حکمو چیخاریلدیقدان و ار بونا اعتراض ائتمدیکن سونرا و یا اونون اعتراضیدان سونرا حکم تصدیق‌لنمیش ایسه و قطعی اولورسا آرواد ارین مال وارلیغینی مجمک‌یه بیلدیریر و حوکمون ایجرا ائدیلمه‌سینی اوچون طلبده بولونار. بوشکیلده ایجرا امری وئریلیر و کیشیه چاتدیریلیر. داهای سونرا ایجرا یله باغلی یوخاریدا قید اولونان آددیملار حیایا کئچیریلجک.

کيبنی وئرمه‌مک کیشی اوچون زندان جزاسی ایله سونوجلانا بیلر می؟

کيبن وئریلمه‌مه‌سینه گۆره حبس جزاسی آشاغیداکی دۆرد شرطه باغلیدير:

۱. کيبن عندالمطالبه اولسا
۲. اگر کيبن سيککه اولراق قوبولارسا، کیشی یالنیز ۱۱۰ سيککه‌یه قدر حبس جزاسینا محکوم ائدیلسر. اگر کيبن سيککه‌دن باشقادیرسا، یالنیز ۱۱۰ سيککه‌نین موعادیلی قدر حبس جزاسینا محکوم ائدیله بیلر.
۳. کیشینين کيبنی اؤده‌مک اوچون کيفایت قدر مادی امکانی اولسا
۴. کیشی محکمه‌یه «اعسار» حوکمو وئرمزسه

بوشرطلرین هامیسی نین یئرینه یئتیریلمه‌سی دوروموندا قادين محکمه‌یه گئدیپ کیشینين ساخالانماسی / یاخالانماسی (جلب) اوچون محکمه‌قراری آلابیلر. او دا اولای بیلر کی، کيبنين قسط شکلینده اؤده نیلمه‌سی قرارلاشدیریلسین، بو دورومدا کیشی کيبن اؤدمکدن ایمتیناع ائدرسه، قادين یئنه اونون ساخالانماسی / یاخالانماسی اوچون محکمه‌قراری آلابیلر.

دئییلدیگی کیمی، ۱۱۰ سیککه نین آرتیغی و یا ۱۱۰ سیککه موعادیلینین آرتیقلاماسی عندالاستطاعه کبین ساییلیر و حبس حقوقونا باغلی دئییل و اعسار حوکومنده دئییل.

؟ قادین ائولندیکن سونرا اتمکین ائتمه ییب کیشی ایله جینسی یاخینلاشماقدان چکینه بیلر می؟

قادین و یا آرواد کبینینی آلانا قدر جینسی یاخینلاشماقدان ایمتیناع ائده بیلر، کیشی و یا ار ایسه اونو مجبور ائده بیلمز لر. (مدنی قانونون ۱۰۸۵-جی مادهسی)

؟ ائولندیکن سونرا اورتاق یا شامین ایداره ائدیلمه سی کیشی و قادینین بیرگه اولراق بوینوندامی؟

یوخ! مدنی قانونون عاتله قورومونا باخیشی گۆز اؤنونه قوبولورسا عاتله بیر ایداره (ایش یتری) اولراق نظره آلینیر و عاتله باشچی لیغی کیشییه حواله اولونور. بئله لیکله، ایکی ایراده (کیشی و قادین) طرفیندن یارادیلیمیش مشترک حیات ایشلرینی ایداره اتمک یالنیز بیر ایراده یه (یعنی کیشینین ایراده سینه) تاپشیر بیلر. مدنی قانوندا قادینین اورتاق ائوللیلک ایشلرینین ایداره ائدیلمسینده هئچ بیر رولو نظرده توتولمور و عاتله نین، یعنی کیشی و قادین اولراق ایکی نفرین ایراده سی یله فورمالاشان قورومون باشچیلیغی کیشینین عهدده سینه بوراخیلیر. (مدنی قانونون ۱۱۰۵-جی مادهسی)

؟ حبس (جینسی یاخینلاشماقدان چکینمک) حاققی نه دئمکدیر؟

«حبس حقوقو» قادینا خاص اولان حقوقدور کی، قادین کبینینی آلمادان اؤنجه اری ایله یاخینلاشماقدان ایمتیناع اتمک حقوقونا مالیکدیر. بیر شرطله کی، ایکسی آراسیندا داها اؤنجه بو مناسبت قورولمامیش اولسون.

؟
كېيىنىنى آلمادان اونجه تمكين ائتمە يېب كېشى
ايله جىنسى ايلدىشكىدن چكىنمك حاققى يالنىز
باكىره قىز اوچون مو كئچر لىدىر يوخسا هر قادين
بو حاققا ماليك مى؟

كېشى يله نىكاح معاھىدەسى باغلايان هر بير قادين كېيىنىنى آلانا قدر اورتاق ائوه (كېشى ائوينه) گئتمكدن و بيرگه حياتا باشلاماقدان چكىنمك، ارينه تابع اولماق و اونونلا ياخيىنلاشماقدان ايمتىناع ائتمك حقوقونا ماليكدىر. بو حقوق يالنىز باكىره قىزلارغا عايىد دئىيل و باكىره اولمايان قادينلار دا بو حاققا ماليكدىر. بو حقوقدان استفاده ائتمك تمكين ائتمەمك دئمك دئىيل و بو سببدن قادينين نفقه حقوقونون ايتير يلمسىنه سبب اولمور.

طبيعى كى، قادين بير دفعەدە اولسا تمكين ائديب ارى يله ياخيىنلاشما علاقەسى قورموشسا، بو حقوقوندا استفاده ائدە بيلمز. باشقا دئيش ايله: بو حقوق ائجاق نىكاحدان سؤزلشمە سببىدن سونرا ارى يله هئچ بير ياخيىنلاشما علاقەسى قورمايان قادينغا عايىد دىر. (مدنى قانونون ۱۰۸۵-جى مادەسى)

؟
شهرين يادا اولكە نين ان او جقار يئر يندە (ان اوزاق
بولمە سىندە) دە اولسا، قادين، كيشينين تامين
ائتديغى ائوده ياشامالى مى؟

اؤقورماق و بيرليكدە ياشاماق اوچون يئر تامين ائتمك نفقه نين بير پارچاسى دىر. ديگر طرفدن ايسه ار نفقەنى تامين ائتميه و اؤدميه مجبور دور. بونا گۆره دە منزلى تامين ائتمك كيشينين وظيفه لر يندىر و قادينين، كيشينين تامين ائتديغى ائوده ياشاماسى كيشيه تمكين ائتمە دوروم لاريندان سايلىر. اونا گۆره دە قادين گرگ ارينين تامين ائتديغى ائوده ياشاسين كى، «ناشزه قادين» حكومنه تابع اولماسين.

آما اورتاق ائوى معين ائتمك حقوقونون كيشيه وئريلمەسى او دئمك دئىيل كى، ار ايستەديغى يئر دە -حتى اولكە نين ان او جقار يئر يندە بئله- ائو آلا

بیلر۔ یاخود او دٹمک دئییل کی یاخشی شرایطی اولان یئرلرده ائو تامین ائتمک اوچون مادی امکانا مالیک اولماسینا باخمایاراق، ان آشاغی یئرلرده ویا ان اوچقار یئرلرده ائو تامین ائدیب قادینی اورادا یاشاماغا مجبور ائده بیلر۔ ترسینه، ائوی تامین ائتمک نفعه نین بیر پارچاسی اولدوغو و نفعه نین کیشینین عهده سینده اولدوغو اوچون قادینین نفعه سی اونون ستاتوسونا او یغون اولمالی و قادینین راحتلیغینی تامین ائتمه لیدیر۔ آیریجا، کیشی قادینی والدینلری و یا قوهوملاریندان هر هانسی بیر یله بیرگه ائوده یاشاماغا مجبور ائده بیلمز۔ اونا گؤزده اورتاق ائوی تعیین ائتمک حقوقو کیشینین عهده سینده اولسا دا، بو حقوقون حیانا کئچیریلمه سی کیشینین سوی-ایستیفادسینه سبب اولمامالیدیر۔ (مدنی قانونون ۱۱۱۴-جی ماده سی)

قادین و کیشی یاشایا جاقلاری اورتاق ائوی معین لشدیر مگ اوچون سؤزلشه بیلر لر می؟

بلی۔ باخمایاراق کی، قانونلا آرواد ارین معین ائدیغی ائوده یاشامالیدیر، بو او دٹمک دئییل کی، ار و آرواد ائوین ویا یاشاییش یئرینین معین ائدیلمسی صلاحیتینی اؤز آرالاریندا قارشیلیقلی راضیلشماغا دایانندیر ایلمز لر یا دا بو او دٹمک دئییل کی کیشی بو صلاحیتی آروادینا وئره بیلمز۔

بونا گؤزده قادین نیکاح سؤزلشمه سینده اورتاق یاشاییش ائوین معین ائدیلمسی حاققینی اؤز ائولیلیک شرطلندیره گتیره بیلر۔ آیریجا ار و آرواد راضیلاشا بیلر لر کی، مشترک ائو اولارین هر ایکسینین راضیلیغی یله معین اولونسون۔ (مدنی قانونون ۱۱۱۶-جی ماده سی)

قادین و کیشینین ائولیلیک شرطلرینین یالنیز کبین کسمه سؤزلشمه سینده (سندینده) یازیلماسی یئتر لی می؟

بعضی دوروم لاردا، مثلاً: پاسپورت آماق، اؤلکه نی ترک ائتمک حقوقو، قادینین

بوشانما حقوقو و اوشاغين انا طرفيندن قيوملوغو حقوقو (آنانين بوشانماسى دوروموندا و ۷ ياشى تامام اولدوقدان سونرا و حتى آنانين يئنى دن ائولنمهسى دوروموندا) بو حاقلارين سادجه اولاراق ائوليليك سؤزلشمه سينده يازيلماسى يئترلى دئييل و هر آن كيشينين بو سؤزلشمه يى پوزماسى مومكوندور.

بونا گوره ده، بو سؤزلشمه نين تطبيقى تامين ائتمك اوچون و كيشيلرين قادينلارا قارشى حقوقى آيرى-سئچكيليك اساسيندا حاضيرلانان قانونلارا موراجيعت ائتمه سينين قارشيسىنى آلماق اوچون رسمى دفتر خانادا بو حاقدان بير سند (وكلاتنامه) حاضيرلايمالى دير و كيشى بو وكلاتنامه ايله و باشقاسينين وكيلى ائديله بيله جغى قيدى ايله سايبيلان حاقلارى قادين وئرمه ليدير. حتى بو وكلاتنامه حاضيرلاناركن وكيلى عزل ائتمك حاقيقى كيشيدن آينمالي دير. بئله جه كيشى وكيلى عزل ائتمك ياكود بو سئدى قادين قارشى بير واسيطه اولاراق قوللانماغا يئتكىسى قالماز.

؟ قادين بوشانماق حاقيقينا ماليك اولماق اوچون كيبينين باغيشلاماق مجبور يئتنده مى؟

يوخ! بئله بير مجبوريت يوخدور و قادين بوشانماق حاقيقينا ماليك اولماق اوچون بير وكلاتنامه حاضيرلاماليدير و كيبين حقوقونو قوروياراق بوشانماق حاقيقى، بوشانماق اوچون وكيلى اولماق يادا بوشانماق اوچون وكيلى توتاييلمك حقوقونو بو وكلاتنامه ده يازديرماليدير. بو وكلاتنامه چوخ ديققتلى بير شكilde حاضيرلانماليدير و اونون اجراسى و بئرينه يئتيريلمهسى اوچون بوتون حقوق و يئتكىنيليك رينين قادين وئريلديغى قيد اولونماليدير. بو وكلاتنامه وكيلى ايله مصلحتلشه رك ياراديلماليدير.

؟ قادين كوسمك / مجبوريت يادا باشقا هر هانسى بير ندن ايله اورتاق ائوى ترك ائديب باشقا بير يئره گئده بيلر مى؟

مدنی قانونوئریجیلیغین قورالاری باخیمیندان، قادین «کئچرلی سبب» اولمادان اورتاق ائوی ترک ائده بیلمز. مدنی قانونوئریجیلیغه گۆره، قادینین حیاتینا، شرف و لیاقتینه خطر یارادان سببلر کئچرلی سبب ساییلیر. بونا گۆره ده، قادینلا کیشی آراسیندا مشترک ائوین معین ائدیلمسی یله باغلی راضیلیق اولمادیقدا و یا قادینلا اورتاق ائوی تعیین ائتمک حاققی و صلاحیتی وئر یلمدیکده، کیشینین عقلی، روحی-روانی، داورانیش، اخلاق و دانیشیغی طرزى ائله بیر فورمادا اولسا کی قادین اورتاق ائوده کیشی یله یاشاماقدان قورخدوغونو و کیشی طرفیندن اذیت و تهدید ائدیلمیغینی ایددعا ائتسه، بو دورومدا محکمه قرارینا آلیناراق قادین اورتاق ائوده قالماقدان ایمتیناع ائده بیلر.

یاخود ائودکی دوروما گلینجه، قادین لیاقتینین، ناموسونون خطر آلتینا دوشجغیندن قورخور. مثلاً، بیر کیشی ائوده ائله وضعیت یارادیب کی مثلا خیلافکار اؤزگه کیشیلر جینسی کاراکترلی سؤز و داورانیشلارلا گنجه-گوندوز اورادا اولورلار. بو اساسلاندير مالارلا قادین اورتاق ائوی ترک ائده بیلر، لاکین او، همده محکمه نی بو قور خونون اوندا اولدوغونا و گئر چک اولدوغونا ایناندير مالیدیر.

محکمه حاکمی قادینلا کیشینین عینی ائوده اولماسینین قادینلا فیزیکی و بدن خسارتی یئتیردیغینه و یا لیاقت و ناموسونا توخونایله جغینه اینانارسا، محکمه پروسه سی باشا چاتانا و یا حکم چیخاریلانا کیمی قادینین، کیشینین تعیین ائدیغی ائودن باشقا یئرده قالماغینی قبول ائدر. بو دورومدا محکمه قادینین یاشایش یئرینی طرفلرین (ار و آرواد) راضیلیغی یله معین ائتمه یه چالیشیر.

لاکین ار و آرواد اورتاق فیکره گله بیلمز لرسه، محکمه ار-آروادین قوهوملارینین گۆروشونو سوروشاراق آرواد اوچون قالا جاغی ائوی تعیین ائدیر.

اگر قادینین اونونلا یاشاماغا راضی اولان یاخین قوهومو یوخدورسا، او زامان محکمه نین حاکمی قادینین موقتی و حکم و یا محکمه پروسه سی باشا چاتانا قدر کیشیدن و یا اریندن اوزاقدا یاشاماسی اوچون بیر یئر سئچیر. (مدنی قانونون

بعضى أوروبا اۆلكه لر ينده، مثلاً، نوژده «بحران مركز لرى» دئييلن يئرلر واردير. بو مركزلردن ضرورت وضعيته اوزاقدا اولماق و خطر سيز ليكلرينى قوروماق اوچون قادينلار و حتى كيشيلرده استفاده انديرلر. بو مركزلرين يئرلشديغى يئرلر تاماميله گيز ليدير و زور اكيليجا معروض قالميش قادين و كيشيلرين يئرلشديريمه ايشينى يئرینه گتيرن پليس خاريجينده كيمسه بو مركزلرين يئرینی بيلمز.

نّفقه ندير و نّفقه يه نلر داخل دير؟

نّفقه دايمي نيكاح سؤزلشمه سينين سونوجلاريندان بيريدير. نّفقه ياشايش احتياجلارينى تامين ائتمك اوچون لازيم اولان بوتون خرچلر دئمكدير. بورايا ائو، پالتار، يئمك، معيشت اشيالارى، ساغليق، معالجه و سياحت و بيرگه ياشايش اوچون لازيم اولان هر شئى داخيلدير و كيشى اونلارى قادينين وضعيتينه اويغون اولراق تامين ائتمه ليدير.

نّفقه دايمي نيكاح سؤزلشمه سيندن سونرا كيشينين اوزرينه دوشور. نيكاحين قالاقيلغيغينين وورغولانماسينين سببى بودور كى موقتى /كسيلن (منقطع) نيكاحدا قادينين گئچميمينين كيشينين اوزرينه دوشمه مه سيدير.

نّفقه نين قادينين وضعيتى يله متناسبلى يى اودئمكدير كى، قادين اؤز ايشينى گؤره جك قوللوچوسو اولان عائلده بؤيويوب ايسه ويا قادينين فيزيكى وضعيتيندن اؤترو گونده ليك ايشينى يئرینه يئتيرمك اوچون قوللوچويا احتياجى اولسا؛ بو دوروم لاردا قوللوچو توتماق دا قادينين نّفقه نين بير پارچاسى حساب اولونور. (مدنى قانونون ۱۱۰۶ و ۱۱۰۷-جى ماده لرى)

ايريجا، قادينين نّفقه سينين اونون دورومونا متناسب اولماليدير دئييلمه سى او دئمك دئييل كى، وارلى بير كيشى يوخسول و هئچ نه سيز بير قادين ايله اولنسه قادينين نّفقه سيني وئردىغى زامان يئنه قادينين دورومونا باخيب، اؤزونون زنگين و وارليقلى اولدوغونا باخما يارق قادينى چتتين دوروما دوشورسون. بئله دوروم لاردا قادينين نّفقه سى كيشينين مادى وضعيتينه اويغون اولراق اؤده نيدير.

قادينين نفقه سي بوتون حاللاردا كيشينين بوينوندا مي؟

بيرينجيسي، آيدينلاشديريلمايدير كي، «بوتون حاللار» دئديكده نه نظرده توتولور؟ نظرده توتولان بودور كي اگر قادين دا ايشله بيرسه و حتى اريندن داها چوخ گليري وارسا، آروادين نفقه سي يئنه ده كيشينين عهده سينده دير؟

جاوايندا بئله دئييلمه ليدير: بلي، قادين اؤز مال وارليغي ايله لازيم بيلديغي هر بير ايش گؤره بيلر، اونو كيشييه وئرمك و يا اورتاق حياندا استفاده ائتمك مجبور يتينده دئييلدير. (مدني قانونون ۱۱۱۸-جي ماده سي)

لاكين قادين نفقه نين باغلانا بيلمه سي ايله ايلگيلي بير نچه دوروم باش وئره بيلر:

آ) دايمي نيكاحدان سونرا ار-آرواد آراسيندا ياخينلاشما هئچ بير شكيله قورولما ميس و قادين، كيشييه تمكين ائتمه سيني كيشينين تام اولاراق وئريلمه سينه آسيلي ائتميشدير. بو دورومدا آروادين نفقه سينين اؤده نيلمه سي تمكينه باغلي دئييل و ار اونو آروادينا وئرميه بور جلودور.

ب) كيشي يله قادين آراسيندا ياخينلاشما مناسبتى قورولدوقدا -حتى بير دفعه ده اولسا و ار-آرواد هله اؤز اورتاق اولرينه كؤچمه ميس اولسالار بئله، آروادين نفقه سينى اؤده مك ارين بوينوندا دير. لاكين بو وضعيته نفقه نين اؤدنيلمه سي قادينين كيشييه خصوصى تمكين ائتمه سينه باغليدير و كئچرلى و قانوننى بير سببى اولمادان تمكين ائتمه ديغي بيليرسه قادينين نفقه سي باطيل اولار. اگر آرواد، تمكين ائتمه مه سينى اري يله باغلي بير سببدن اولدوغونو ثبوت ائدرسه نفقه باطيل اولماز.

ميسال كيشينين جينسى و بولوخان خسته ليغي وارسا و خسته ليغينين آروادينا كئچمه سينين قارشيسيني آلاق اوچون كاندوم استفاده ائتمك ايسته ميرسه، او زامان قادين جينسى ياخينلاشماقدان چكينه بيلر. بو وضعيته قادينين تمكين ائتمه مه سي و جينسى ياخينلاشماقدان ايمتيناع ائتمه سي نفقه حاققين ايتيريلمه سينه سبب اولمور. (مدني قانونون ۱۱۲۷-جي ماده سي)

آیريجا قادینین کئچرلی سبب اولمادان اورتاق ائوی ترک ائتمه سی قادینین نفقه حاققینین اورتادان قالدیریلماسینا سبب اولار. أما، کیشی ایله اورتاق ائوده قالارسا اونا فیزیکی، ماددی ویا اونورسال (شرافتی) ضرر لر وئره بیله جغینی دوشونن قادین، ائوی ترک ائده بیله و بو دورومدا نفقه سی اوزرینه اولان حاققی اورتادان قالماس. چونکو بو شرطلر آلتیندا ائوی ترک ائتمک تمکین ائتمه مک آنلامینی داشیماس. (مدنی قانونون ۱۱۱۵-جی ماده سی)

میثال کیشی ائوینی فوحوش ائوی یا دا مخدر ماده لرین آل-وئر یئرینه چئوریرسه قادین او ائوده یاشاماقدان ایمتیناع ائده بیله.

ج اگر کیشی اؤز آروادینی «قاید ایلیر» (قابل رجوع) شکیلده بوشایارسا و بوشانما قادینین تمکین ائتمه مه سیندن قایناقلا نمیرسا قادینین «عده» مودد تینده ده نفقه آلماق حقوقو واردیر. بئله بوشانمالاردا آروادین عده مودد تینده نفقه آلماق حقوقو الدن گئتمیر. آیريجا قادین حامیله دیرسه و بوشانما باش وئرسه، حتی بوشانما «قابل رجوع» اولماسا و «بائن» اولسا بئله، اوشاق دونیایا گئیرنه قدر قادینین نفقه سی کیشینین اوزرینه دوشور. (مدنی قانونون ۱۱۰۹-جو ماده سی)

کیشی نفقه وئر مکدن چکیرسه قادین هانسی یوللاردان کیشینی نفقه وئر مه یه مجبور ائد د بیلر؟

نفقه ایندیکی گونلر (یعنی جاری آی) و ده اؤتن گونلر اوچون وئر یلمه لیدیر. بو او دئمک دیر کی، قادین هم ایندیکی نفقه سین، هم ده اؤتن گونلر ویا آیلار اوچون نفقه سین ی آلامیش اولسا بئله، طلب ائده بیله.

نظره آلساق کی، قادین یالنیز ایندیکی (جاری) آی اوچون نفقه طلب ائدیر و یا اؤتن گونلر اوچون ده نفقه طلب ائتمک ایستیر، بو دوروم لارین هر بیرینین یئرینه گتیر مک اصول فرقلیدیر. بونو ایضاح ائتمک اوچون:

آ) قادین یالینیز جاری آیین نفقہ سینه گورہ تدبیر گورمک ایستیرسہ، او، «ترک-انفاق» (نقہ نی ترک ائتمک) ادلی شیکایت عریضہ سینی محکمہ یہ وئر مکله کیفری یولدان نفقہ سینی طلب ائدہ بیلر. بودورومدا کیشی محکمہ یہ چاغیر یلاراق نقہ نی ترک ائتمہ سوچو ایله اتهام اولوناجاق. بودورومدا کیشی اوزونو مدافعہ ائتمہ لی و اتهامی ردد ائتملیدیر. اگر نقہ نی ترک ائتمہ سینی سببینی گورسترہ بیلمسہ، حبس جزاسی آلاجاق. نقہ وئر مہ غی ترک ائتمک اسلام جزا قانونوندا سوچ اولاراق تانینیر و بونون جزاسی حبسدیر. (۱۳۹۱-جی ایلدہ تصویب ائدلمیش عائله نی قوروما قانونو ۲۲-جی مادہ سی)

ب) اگر قادین اوتن گونلر اوچون نقہ طلب ائدیرسہ، عریضہ یازیب حقوق محکمہ سینه تقدیم ائتمکله اوتن گونلرین نقہ سینی طلب ائدہ بیلر. بودورومدا، محکمہ اجلاسین واختینی تعیین ائدہ جک و کیشینی دینلمہ و محاکمہ اوچون چاغیراجاق. اگر کیشی محکمہ اجلاسیندا نقہ وئر مکدن ایمتیناع ائدیغی اوچون کئچرلی بیر سبب گورسترہ بیلمیرسہ، او، قادینین کئچمیش نقہ سینی اؤدہ مہ یہ، هابئلہ قادین طرفیندن قانونی زیان و دیگر محکمہ خر جلری طلب اولونوبسا، قانونی مبلغی اؤدہ مہ یہ محکوم ائدیلیر. (مدنی قانونون ۱۱۱-جی مادہ سی)

اگر کیشی نقہ اؤدہ مہ یہ محکوم ائدیلدیکدن سونرا یئنہ دہ قادینا نقہ اؤدہ مکدن ایمتیناع ائدیرسہ، بو دفعہ قادین عائله محکمہ سینه مراجعت ائدہ رک بوشانماق طلب ائدہ بیلر.

ایریجا کیشی ایشسیزلیک و یوخسول لوق سببیندن نقہ اؤدہ مہ یہ قادیر دئییلسه قادین بوشانما طلب ائدہ بیلر (مدنی قانونون ۱۱۲۹-جی مادہ سی).

قادین ائولیلدیکدن اونجه ایشله بیرسہ ائولندیکدن سونرا کیشی اونون ایشلمہ سینی قاداغان ائدہ بیلر می؟

باخمیا راق کی، قانونا گورہ، ار، عائله منافعیینه و یا فردین و یا قادینین انورونا ضد اولان پئشه و ایشلرہ مشغول اولماسینی قاداغان ائدہ بیلر، لاکین ارین،

آرودین ایشلمه سینی قاداغان ائده بیلمه سی اوچون قانون آشاغیداکی شرطلری تعیین ائتمیشدیر:

۱. ار ثبوت ائتمه لیدیر کی، مثلاً، آرودینین ایشی و یا فعالیتی اونلارین عائله ماراقلاری یله ضدیت تشکیل ائدیر.

۲. اگر ائولترکن قادین بیر ایشله مشغول اولوبسا و کیشی ده بوندان خبردار اولوب و قادینین همان ایشله مشغول اولدوغونو بیلرک اونولا ائولنیسه بو دورومدا کیشی آرودینین ایشینین و یا پئشسینین عائله منافعیینه و یا اونورنا ضد اولدوغونو ایددعا ائده بیلمز و بو ایددعا ایله قادینا او ایشله مشغول اولماسینی قاداغان ائده بیلمز. (مدنی قانونون ۱۱۱۷-جی ماده سی)

بوندان علاوه، قانونئریجی طرفیندن قادینین و عائله نین ماراقلاری و اونورو دا نظره آییندیگی اوچون، کیشی عائله ماراقلاری یا دا قادینین مصلحتی و اونورنا ضد اولان ایشله و یا فعالیتله مشغول اولارسا، قادین دا کیشینی ایشدن اوزاقلادیر ایبلر.

میثال کیشی ائولیلیک دؤنمینده اؤیرتمن (معلم) اولوب، ائولندیکن سونرا نقاعده چیخیب (بازنشست اولوب) ویئنی ایش کیمی قانونسوز درمان (دارو) ساتماق ایسترسه؛ بو دورومدا قادین، داواخانان کناردا و اجزاچینین تکنیکی نظارتی اولمادان درمان ساتیشینین قانونسوز اولدوغونو نظره آلاراق کیشینی بو ایشده ایشلمکدن اوزاقلادیر ایبلر. (عائله نی قوروما قانونو ۱۸-جی ماده سی)

قادین کیشی ائوینه جهیز (جهیزیه) گتیرمه لی می؟

یوخ! نفقه نین بیر بؤلوموده ائو، ائووسایلی و گئییمین تامین اولونماسیدیر کی، بونلارین هامیسی کیشینین عهده سیندیر و نفقه نین بیر پارچاسی حساب اولونور. دئمه لی، ارینین ائوینه گندن قادین و یا قیزین ارینین ائوینه جهیز گتیرمک وظیفه سی یوخدور. قانونا گؤره، ائووسایلینی تامین ائتمک کیشینین وظیفه لریندن بیریدیر. اما ار ائوینه جهیز گتیرمک کیشیه کؤمک مقصدی

داشیبیر کی، بو قادین طرفیندن یئنی اورتاق ایشلرین تنظیملنمه سینده کؤنوللو اولاراق اندیلیلر. ائله کی بو ایش بیزیم توپلوموموزدا بیر دبه (عادت، رسم) چئویریلیب و هر بیر عائله مادی وضعیتینه اویغون اولاراق قیزا و کورکنه کؤمکلیک ائدرکن جهیز حاضرلایاراق اونلارین بیرگه حیات قورمالارینا دستک اولورلار. یوخسا جهیز گتیرمک اوچون قیزین و یا عائله سینین اوزرینه هئچ بیر وظیفه یوخدور. غریب دیر کی، حتی اوشاق سیسمونی سینین حاضرلانماسی (بئشیک، یاتاق، گئییم و اوشاغین بیریاشینا قدر لازیم اولان بیر سیرا اویونجاقلار و پالتارلار کیمی) قیز عائله سی طرفیندن عنعنه وی اولاراق قبول اندیلیلر. حال بوکی اوشاغین ساخلانماسی، یئمک و گئییمی ده اولادین نفقه سی ساییلیر و آتا اونلاری تامین ائتمه یه بور جلودور.

؟ ولایت (قیوملو) نه دئمک دیر؟ قادین و کیشینین هر ایکسینین ده اورتاق اوشاقلاری اوچون ولایتلی (قیوملوغو) وار می؟

«ولایت» اوشاق اوزرینده قیوملو ق حقوقونا مالیک اولماق و آزیاشلی اوشاغین مالیه ایشلرینی اداره ائتمک حقوقونا مالیک اولماق دئمک دیر.

مدنی قانونوئریجیلییه گؤره، اولادلاری اوزرینده قیوملو یالنیز آتا و آتا طرفیندن بابایا وئرلمیشدیر. بو دورومدا، دوققوز آلیق حامیله لیغه دؤزه رک اوشاگی اؤز قانی یله یئدیزدیرمیش، اوشاگی اونونلا یئدیزدیرمیش و دوغولدو قدان سونرا اؤز جان شیرسی ایله یئدیریب بؤیوتدوغو اورتاق اوشاقلار اوزرینده آنانین ولایت حاققی یوخدور. بو سببدن آتا آزیاشلی اولادینا قرض الحسنه بانک حسابی آچا بیلر، لاکین اونون همان حسابدان پول چیخارماغا حاققی یوخدور! اما آنانین بئله حقوقو وار و اولادینین بانک حسابیندان پول چیخارا بیلر. داهادا تعجیلو اولان بودور کی حتی آتا و یا آتا طرفیندن قیوم تعیین ائدیلن شخص آزیاشلی اوشاغا قیوملو ق ائده بیلر، اما آنانین بئله حقوقو یوخدور. (مدنی قانونون ۱۱۸۰ و ۱۱۸۱-جی ماده لری)

؟ حضانة نه دئمك دير؟

«حضانة» اورتاق اوشاقلاری ساخلاماق و اونلارا قوللوق ائتمك دئمكدير. حضانة آتا-آنانين هم حقوقو، هم ده وظیفه سیدیر. والدینلر اوندان اوز دؤنده بيلمز و اؤز اوشاقلارینا قیوملوق (حضانة) حقوقوندان و یا حمايه چیلیک عهده لیکلریندن ایمتیناع ائده بيلمزلر.

آتا-آنا هر هانسی بیر سبیدن آیریلیرسا، اوشاقلارین قیوملوغو یئددی یاشینا قدر آنانین اوززینده دیر. آنا اولادلاری یئددی یاشینا چاتمادان ائولنرسه بو دورومدا، حتی آنانین یئنی اری قادینین اوشاغینی و یا اوشاقلارینی ساخلاماق اوچون لازیمی کیفیتلره مالیک اولسا و اونلاری ساخلاماغا و اونلارلا یاخشی مناسبت قورماغا حاضر اولسا بئله، بوشانان آنانین حضانة (قیوملوغو) دوشرو اوشاق و یا اوشاقلار آتایا تحویل وئرلییر. آنانین ایکینجی نیکاحی اولسا و یئنی آروادی کیشینین اوشاق و یا اوشاقلارینا باخماغا راضی اولماسا بئله یا دا آتا اونلار قایغی گؤسترمه یه حاضر اولماسا بئله، یا دا معتاد اولماق کیمی بیر سبب ایله اوشاقلار باخماق صلاحیتینه مالیک اولماسا بئله.

میسال

اوغلان، ایکی اوشاقلاری واردیر. اونلار بوشانیرلار. قانونا گؤره، بوشانیدیقدان سونرا هر ایکی اوشاغین حضانة محبوه یه وئرلییر. بوشانیدیقدان درحال سونرا حسن اؤیرتمن (معلم) اولان و اون بئش یاشیندا بیر قزی اولان مهری ایله ائولنییر. مهربین قیزینین حضانة محکمه طرفیندن مهری به وئرلیمیشدیر. محبوه ده بوشانیدیقدان آلتی آی سونرا اوشاق دوکتورو اولان و محبوه نین اوشاقلاری ایله مهربان اولان علی ایله ائولنییر.

مهری (حسنین آروادی) محبوه ایله حسنین اورتاق اوشاقلارینا باخماق ایسته میر، حسن ده ماددی اولراق اوچ اوشاغا باخماغا قادیر دئییل، آما قانونا گؤره محبوه یئنیند ائولندیکدن سونرا اوشاقلارین حضانة اوندان آلینیرونه حسنین ونه ده یئنی ائولندیغی آروادینین ایسته مه دیغی حالدا اونلار وئرلییر.

(مدنی قانونون ۱۱۷۰-جی ماده سی)

؟ آتا و يا آنا اوشاقلارينىن ھىضانتىنى قبول ائتمە يە بېلرلرمى؟

آتا-آنانىن ھەر بىرى مھكەمەنىن قارىنا اساساً اورتاق اوشاغا ھىضانت ائتمە يە و اونو ساخلا ماغا مكلف اولوبدورسا، لاکين مھكەمە قارىنى يئرينە يئتير مکلن بويون قاچيريب اوشاغين ھىضانتىنى اوستونە گۆتور مورسە، يا خود اونون ايچراسينا مانع اولورسا و يا اوشاغى قايتارماقدان ايمنتىناع ائديرسە، قارشى طرفين طلبى يله مھكەمە بو شخصين (اوشاغى قايتارماقدان ايمنتىناع ائدن يا دا ھىضانتى ردد ائدن طرفين) ساخلا نماسينا (يا خالناماق) قرار وئره بيلر.

● **مىثال** مثلاً، بئش ياشلى اوشاقلارى اولان بير ار-آرواد بوشانارسا و بوشانما سىراسىندا بو اوشاق آتاسىنىن يانىندا ايسە مھكەمە اوزلاشمانىن ايماكانسىز ليغى و يا بوشانما ھوكمو وئردىغى زامان اورتاق اوشاغين تكليفىنى دە معين ائدير. و قانونوئرىجىلييه اويغون اولراق اوشاغين قيوملوغونو آنايا وئرىر. لاکين ھكمون ايچراسى زامانى آتا اوشاغى آنايا وئر مکلن ايمنتىناع ائدرسە، آنا مھكەمە يە مراجعت ائدرک كىشىنىن مھكەمە ھكمونوئرىنە گنيرمەسى اوچون ايچرا ھوكمو طلب ائدە بيلر. بو دورومدا مھكەمە ھكمو ايچرا ائتمدىغىنە گۆره كىشىنىن ساخلا نماسى (بازداشت) ھاققىندا قرار چىخارا بيلر. بو آنا ھاققىندا ادا كچر ليدير؛ يعنى، آنا اوشاغين قيوملوغونو (ھىضانتىنى) قبول ائتمکلن ايمنتىناع ائدرسە، كىشى مھكەمە يە گنديد قاديىندان قيوملوغو قبول ائتمە سىنى طلب ائدە بيلر. بو دورومدا مھكەمە قاديىنىن مھكەمە قرار بنين ايچراسينا تابع اولمادىغىنا گۆره ساخلا نماسى ھاققىندا قرار چىخارا بيلر.

؟ آتا اولدوكلن سونرا اوشاقلارين ھىضانتى كىمين بوينوندا اولار؟

آتانىن اولوموندن سونرا اوشاقلارين قيوملوغو آنايا مخصوصدور و ھىچ كىم آنانى بو ھوقوقدان محروم ائدە بيلمز. لاکين مھكەمە، اوشاغين قانونى ولى سى و يا

دادستتائين طلبى اساسيندا آنايا قيوملوغون وئريلمه سيني اوشاغي ن منافعيني ضد اولدوغونو معين ائدرسه، بو دورومدا اوشاغي ن قيوملوغو آنادان آليناق قانونى ولى يادا محكمه ي اويغون گوردوغو باشقا بير شخسه وئريلي ر. (١٣٩١-جى ايلده تصويب ائدلميش عائله نى قوروما قانونو ٤٣-جوماده سى)

؟ قادينلار بير باشقاسينا قيم اولاييلر لمى؟

ائولى قادينلار ارينين راضيليجى اولمادان كي مينسه قيوملوغونو قبول ائده ييلمز لر. (مدنى قانونون ١٢٣٣-جوماده سى)

؟ اجرت المثل (امك حاققى) نه دئمك دير؟

«اجرت المثل» اورتاق ياشايش بويونجا آروادين ائوده گوردويو ايشين موقاييلينده آديغى امك حاققى دير.

نوكتة قانونى اولراق آروادين اورتاق ائو ايشلرينى (تميز ليك، يئمك بيشيرمك، يوماق، اوتوله مك و...) يئرينه يئتيرمك وظيفه سى يوخدور. ديگر طرفدن، حقوقى باخيمدان پرينسيپ بئله دير كى، كي م نه ايش ائديرسه، قارشيليجيندا امك حاققى آلمايدير. بو سببدن ده، مدنى قانونون ٣٣٦-جى ماده سينه علاوه ماده نين قيدينه دا ياناق، قادين شريعت باخيميندان اونون وظيفه سى اولمايان ايشلر گوروسه، بو ايشلرى ارينين امرى يادا ايسته مه دن گوروسه قارشيليجيندا اجرت المثل و يا امك حاققى طلب ائده ييلر.

بونا گوره قادين يالني ز گوردووغو ايشلرى ارينين امرى يله يادا ايسته مه دن ائديليغى ثبوت اولونارسا اجرت المثل آلا ييلر.

اودور كى، اجرت المثل، آروادين بيرگه ياشايش گونلرينده ار ائوينده گوردويو ايشلرين امك حاققى دير و ايسته نيلن واخت طلب اولونا ييلر. اجرت المثل ين ميقداريني محكمه قرارى يله رسمى عدليه اوزمانى معين ائدير.

؟ نخله نه دئمگ دیر؟

«نخله» بوشانما زامانی ارین آروادینا وئردیغی و میقداری محکمه طرفیندن معین ائدیلم باغیش دیر. بئله جه نخله، بیرلیکده عؤمور سوردویو ایل لره و آروادین ار ائوینده گۆردویو ایشلره وارین مادی امکانلارینا گۆره محکمه نین آرواد اوچون تعیین ائتدیغی مبلغ دیر. نخله قادینا جرت المثل وئریلمه دیغی دورومدا وئریلیر.

؟ قادین ارینین اؤلوموندن سونرا قادین اونون آیلیغیندان پای واری؟

کیشینین آیلیغی، ایستر تامین-ایجتماعی دن باز نیشست اولسون، ایستر اؤلکه ایشه آلما قانونو (قانون استخدام کشوری) ایله ایشله مییش اولسون، اؤلوموندن سونرا اونون دایمی حیات یولداشینا وئریلیر. موقتی نیکاحدا اؤلن کیشین موقتی حیات یولداشینا آیلیق وئریلمیر. (تامین اجتماعی قانونو ۸۱-جی ماده سینین ۱-جی بندی و استخدام-کشوری قانونو ۸۶-جی ماده سینین ت بندی)

بونا گۆره ده هم تامین-اجتماعی، هم ده استخدام-کشوری قانونلاریندا آیلیغین ائشه وئریلمه سینین شرطی بئله دیر:

آ) اؤلن شخصین نیکاحینین دایمی اولماسی

ب) شخص اؤلدوقدن سونرا اونون ائشینین یئنیدن ائولنمه مه سی

ادور کی، بوا یکی قانونا گۆره، قادین یئنیدن ائولننه قدر اؤلن ارینین آیلیغینی آماق حقوقونا مالیک دیر و یئنیدن ائولنرسه اونون آیلیغی کسیرلر. بونولا بئله، ۱۳۹۱-جی ایلده عائله نی قوروما قانونون ۴۸-جی ماده سینین ۱-جی بندینین تصویبی ایله بیرلیکده قادین یئنیدن ائولنسه ده اؤلמוש ائشینین آیلیغینی آماغا داوام ائده بیلر.

؟ قادین یالنیز ایلیک ائشینین (آ) آیلیغیندان می پای الییلر؟

يوخ! قيد اندىلدى بى كىمى، قادينىن يىنىدىن عائله قورماسى اونون اۆلموش ارىنىن آيلىغىندان پاى آلماسىنا مانع اولمور. ايندى قادينىن ايكىنجى حيات يولداشى دا اۆلسه و تامين-اجتماعى يادا استخدام-كشورى بيمه لرىندن بىرىنه تابع اولسا قادينىن هر ايكى ائشىنىن ده آيلىغىنى آلاماغا حاققى واردىر.

**قادينىن ايشلمه سى و قازانچىنىن اولماسى
ائشىنىن آيلىغىندان پاى آلماسى حقونو پوزا بىلر
مى؟**

يوخ! قادينىن ايشلمه سى و گليرىنىن اولماسى اۆلن ارىنىن آيلىغىنى آلماسىنا مانع اولمور. آرواد بازىشست اولدوغوزاماندا دا هم اۆز آيلىغىنى، هم ده اۆلموش ارىنىن آيلىغىنى آلاجاق.

**اۆلن كىشىنىن بىردن چوخ قالىجى ائشى (دايمى
آروادى) وارسا اونون آيلىغى نئجه پايلاشىلير؟**

اگر اۆلن كىشىنىن بىردن چوخ دايمى حيات يولداشى وارسا، اونون بوتون حيات يولداشلارى آيلىغىندان ائشيت شكىلده (برابر) پاى آلاجاق.

**مسلمان قادين مسلمان اولمايان كىشى ايله
اۆلننه بىلر مى؟**

يوخ! مسلمان قادين غير-مسلمان كىشى يله اۆلننه بىلمز. (مدنى قانونون ۱۰۵۹-جو ماده سى)

آما مسلمان كىشى غير-مسلمان قادينلا اۆلننه بىلر و بونونلا باغلى هئچ بىر محدوديت يوخدور. حال بوكى «بين المللى اينسان حاققارى بيان نامسى» و «مدنى و سياسى حوققار حاققىندا بين المللى ميثاق» ماده لرىنه گۆره كىشى

و قادیں برابر حقوقلارا مالیکدیر و ائولنمک اوچون قادینلارا دین باخیمیندان
هئچ بیر محدودیت قویمامیشدیر.

ایرانی قادین ایرانی اولمایان کیشی ایله ائولنه بیلر می؟

ایرانی قادینین غیر-ایرانی کیشی یله ائولنرسه، قادین اجنبی کیشی یله
ائولنمک اوچون حکومتدن خصوصی ایجازه آدیغی دورومدا بو ائولیلیک
قانونی ساییلیر و ائولیلیک حقوقو دوغورار. چونکو ایرانی قادینین اجنبی
کیشی یله ائولنمهمسینین ثبت ائدیلمه سی حکومتدن خصوصی ایجازه آلماق
شرطینه باغلیدیر.

بونا گؤره ده ایرانی قادین غیر-ایرانی کیشی یله عائله قورارسا و حکومتدن
خصوصی ایجازه آلماسا، اونون ائولیلیغی نه ایراندا، نه ده ایران سفیرلیک لیرینده
قیده آینمایاجاق و غیر-قانونی حساب ائدیله جک. بئله جه ایراندا رسمی
اولراق ثبت اولونموش اولیلیکلر کیمی قانونی حقوقلارا مالیک اولمایاجاق. اما
بو محدودیت ایرانی کیشی اوچون کئچرلی دئییل و ایرانی کیشی حکومتدن
خصوصی ایجازه آلمادان غیر-ایرانی قادینلار ائولنه بیلر و ائولیلیغینی قیدیبتان
کئچیره بیلر. (مدنی قانونون ۱۰۶۰ و ۱۰۶۱-جی ماده لری)

آنجاق ایراندا بعضی ایشلرده چالیشاییلمک اوچون هم کیشیلر، هم ده
قادینلارا اجنبی یله ائولیلیک سؤزلشمه سی قورماق حاققیندا بعضی قانونی
محدودیتلر واردیر.

کیشی بیرینجی ائشی (آرادی) وارکن ایکینجی دفعه ائولنه بیلر می؟

آ) تأسف کی، مدنی حقوقدا کیشیینین موقتی و یا منقطع ائولیلیک
فورماسیندا ایکینجی آرواد ایله ائولنمه سینه محدودیت قویولمور و

ایکینجی آرواد ایله ائولنمک محدودیتى یالنیز دایمی نیکاح اوچوندور.

ب) کیشی دایمی نیکاح شکلینده ایکینجی آرواد ایله ائولنه بیلر اگر:

۱. بیرینجی آروادین راضیلیغینی اولسا

۲. بونولا باغلی محکمه دن ایجازه آلمیشسا (عائله نی قوروما قانونو ۱۶-جی

ماده سی).

قالیجی ائولیلیک نئجه سونلانیر؟

دایمی نیکاح سؤزleşمه سی اوچ شکیلده پوزولور:

۱. نیکاحین فسخی

نیکاح سؤزleşمه سینین پوزولماسینین یول لاریندان بیرى ده فسخ دیر. قانوندا معین شرطلر واردیر کی، قید اولونان شرطلر یئرینه گتیریلیرسه، طرفلر هم کیشیلر، هم ده قادینلار نیکاح سؤزleşمه سینى فسخ ائده بیلرلر. (مدنی قانونون ۱۱۲۲ و ۱۱۲۳-جوماده لری)

۲. بوشانما

نیکاح سؤزleşمه سینى پوزماغین باشقا بیر یولو بوشانمادیر. بوشانما تک کیشی و یا قادینین ایسته یی ایله و یا آر-آروادین ایکیسینین ده اورتاق ایسته یی ایله باش وئره بیلر.

۳. لعان

لعان (سؤیوش، لعنتله مک) شریعت قانونلاری یله یارادیلیمیش و کیشییه عایید بیر قاورامدیر و کیشییه سؤیوش و قارغیماق یولو ایله آروادی ایله اولان ائولیلیک سؤزleşمه سینى سونلاندرماق حاققی وئریر. بو، ایندیکی توپلوم حیاتلاریندا هئچ بیر منطق و سببله قبول ائدیله بیلر بیر طرفی یوخدور. لعان، ارین آروادینی زینا ائدرکن گۆردویونو ایددعا ائتمه سی سببندن نیکاحین پوزولماسی دئمکدیر و کیشی بو ایددعانی دؤرد دفعه تکرار ائتمه لی و بئشینجی دفعه یا لانچیلاردان دیرسا اؤزونه اللهین لعنتینی ایستمه لیدیر و یئنه آرواد دؤرد دفعه آلاهی شاهید گتیره رک

کیشینین یالان دندیغینی ویشینجی دفعہ ده اؤزونه اگر کیشی دوز دئییرسه
آلاھین لعنتینی ایستمه لیدیر. بئله لیکله نیکاح سؤزلشمه سی پوزولور وار-آرواد
بیر-بیرینه ابدی اولراق حرام اولور. بو او دئمکدیر کی، اونلار بیر داھا ائولنه
بیلمز لر. (مدنی قانونون ۱۰۵۲-جی ماده سی)

قید ائتمک لازیمدیر کی، اسلام جزا قانونوندا تعزیرلر ایله باغلی ۶۳۰-جو
ماده سینده کیشی آروادینی یاد ادملا عینی یاتاقدا زینا ائدرکن گؤرسه و بیلسه
کی آرواد بونا زور لانییب، بو دورومدا کیشی هم آروادینی هم ده زینا ائدن دیگر
کیشینی اؤلدوره بیلر. (اسلام جزا قانونو ۶۳۰-جو ماده سی)

نظره آلساق کی، شریعت قانونلاری باخیمیندان لعان نیکاح سؤزلشمه سینین
پوزولماسی آنلامینا گلیر و بو قایدایا گؤره کیشی آروادینی زینا ائدرکن گؤردوغونه
آند ایچیر بئله آنلاشیلیر کی آروادینی زینا ائدرکن گؤرن کیشییه آروادینی وزینا
ائدن کیشینی اؤلدورمه حاققینی وئرمک شریعت ایله ایغون دئییل و بلکه ده
شریعت قویو جولوغو باخیمیندان هدف و غرضدن ساپماق اولاییلر.

بوشانمانین هانسی سونوجلاری واردیر؟

سونوجلاری باخیمیندان بوشانما ایکی چئشیددیر:

آ) بئن بوشانما (طلاق بئن)

عده دؤنمینده کیشینین قادینا گئری دؤنمک (مراجعت ائتمک) حقوقو
اولمایان بوشانما دئمکدیر.

ب) رجعی بوشانما

کیشینین عده دؤنمینده قادینا گئری دؤنمک (رجوع) حاققی اولان بوشانما
دئمکدیر.

؟ رجوع (قايیتماق) حاققى نه دئتمك دير؟

تأسف كى، رجوع (گئرى قايیتماخ) حاققى تامامى ايله آنا آركيل بير حاقدير و قادينين ايرادهسى بوشانمادا گؤز آردى ائديلمكده دير. رجوع حاققى كيشيه نيكاح سؤزلشمه سيني يئنيدين باغلانماسينا احتياج اولمادان بوشانمادين نتيجه لريني آرادان قالديرماق و ائوليليك باغيني برپا ائتمك اوچون وئريلميش حاقدير. كيشى سادجه اولراق «قاييتديم» دئتمكله و يا قاييتديغيني گؤسترن بير ايش گؤرمكله بو حقوقوندان استفاده ائده بيلر و بوندا قادينين ايراده سيني هئچ بير اثرى يوخدور و قادين تمكين ائتمك مجبور ييتينده قالير. (مدنى قانونون ۱۱۴۹-جومادهسى)

؟ هانسی دوروملاردا قادين تک باشينا بوشانماق ايستيه بيلر؟

۱. مدنى قانونون ۱۱۴۶-جى ماده سینه اساساً، قادين ارينى سئومه ديغى، اوندان خوشلانماديغى اوچون ارينه وئرديغى مال يا دا پول قارشيلیغيندا بوشانا بيلر؛ سؤزو گئدن مال يا دا پول کييينين عيني سي، موعاديلي يا دا کيييندن دها آز اولاييلر. بئله جه، بو ماده يه گؤره، قادين هر هانسی بير مال وئرهرک حتى کيييندن دها آز پول قارشيلیغيندا (مثلاً، بير دنه مداد) بوشانا بيلر. بو جور بوشانما «خلع» آدلانير.

۲. ار آروادينا نفقه اؤده مکدن ايمتيناع ائتديکده و آروادين محکمه يولو ايله اري نفقه اؤده مه يه محکوم ائتديرديکده آما نفقه نين اؤدنه سي مومکون اولماديقد، آرواد بوشانما طلب ائده بيلر. (مدنى قانونون ۱۱۲۹-جومادهسى و عائله نى قوروما قانونو ۸-جى ماده سيني ۲-جى بندى)

۳. ارين پيس يولد اشلیغى وارسا، اودر جه ده كى، اورتاق ياشاييشين داوامى آرواد اوچون دؤزولمزدير. (عائله نى قوروما قانونو ۸-جى ماده سيني ۴-جى بندى)

۴. اگر آره ساغالماز بير خسته ليك يولو خوبسا، ائله بير شكيلده كى،

اؤولیلیغین داوام ائتمه سی قارشی طرف اوچون خطر تشکیل اندیر. مثلاً،
آرین ایدز خسته لیغی وارسا. (عائله تی قوروما قانونو ۸-جی ماده سینین ۵-جی بندی)

۵. کیشی عائله منافعیینه ویا قادینین اونورونایضد ایشله مشغول دورسا و محکمه
اونون بو ایشده چالیشماسینی قاداغان ائدن قرار چیخاریسا، لاکین حیات
یولداشی هله ده همان ایشله مشغول دورسا. (عائله تی قوروما قانونو ۷-جی بندی)

۶. اگر شخص بئش ایلدن آرتیق موددت اوچون حبس جزاسی آلیسا یا دا ائله
بیر جریمه جزاسینا محکوم ائدیلبسه کی اونواؤده مک یئتکنیللیغینین اولماسی
سببی ایله بئش ایل ویا داها چوخ موددت حبس ائدیلمسینه سبب اولوب و حبس
جزاسی ایجرا حالیندادیر. (عائله تی قوروما قانونو ۸-جی ماده سینین ۸-جی بندی)

آیریجا، اگر ار عائله و آروادین اونورونایضد ایشله جک بیر سوچ (جورم)
ایشله دیغی اوچون کسین (قطعی) شکیده محکوم ائدیلمیش اولسا.

۷. اگر کیشی معتاد دیرسا و اونون معتادلیغی او درجه ده دیر کی ضرر لیدیر
و اورتاق اؤولیلیغینه خسارت وئریرسه و بیرلیکده یا شاما غا داوام ائتمی
غیر-مومکون ائدیرسه. بو دوروم لارین تشخیص ائدیلمه سی و معتادلیغین
چئشیدی ودرجه سی و اورتاق اؤولیلیغی خسارت وئرمه نین تثبیت ائدیلمه سی
محکمه یه اساسلانیر. (عائله تی قوروما قانونو ۸-جی ماده سینین ۹-جی بندی)

۸. اگر کیشی آروادینین ایجازه سی اولمادان باشقا آرواد آلاسا. (عائله تی
قوروما قانونو ۸-جی ماده سینین ۱۰-جی بندی)

۹. کیشینین بیر نئچه آروادی اولسا و محکمه نین تشخیصی ایله
آرواد لاری آراسیندا عدالتلی دئییل ایسه. بو دورومدا آروادین هر هانسی
بیرینین طلبی یله محکمه اوزلاشمانین مومکون سوزلویو حاققیندا قرار
وئریر. (عائله تی قوروما قانونو ۸-جی ماده سینین ۱۰-جی بندی)

۱۰. اگر کیشی اورتاق یاشاییشی ترک ائدرسه. طبیعی کی، اورتاق
یاشاییشدان چیخماق محکمه طرفیندن تثبیت ائدیلبیر. (عائله تی قوروما
قانونو ۸-جی ماده سینین ۱۱-جی بندی)

۱۱. کیشی سونسوز دورسا (عقیم) و یا ار-آرواد خسته لیک یا دا بعضی

فیزیکی خصوصیتلره گۆره بیربیریندن اوشاق صاحابی اولابیلیمیرلرسه.
(عائله‌نی قوروما قانونو ۸-جی ماده‌سینین ۱۳-جو بند)

۱۲. ار دؤرد ایمل موددتینده ائوده اولمادیقدا، و اوندان هئچ بیر اثر و ایز یوخدورسا آرواد محکمه‌دن بوشانما طلب ائده بیلر. بئله اولان دورومدا محکمه اوچ دفعه آرخا آرخایا و بیر آی آرالقلار ایله گئنیش تیراژلی روزنامه‌لردن بیرینده مدنی قانونون ۱۰۲۰، ۱۰۲۱ و ۱۰۲۲-جی ماده‌لرینین شرطلرینی نظره آراق آرین یوخلوقو (غیبت) خبرینی اعلان ائدجک و اوندان خبری اولان هر کسی خبر وئرمه‌یه چاغیراجاق.

کیشینین یاشادیغی ثبوته یئتیرمزسه بو دورومدا محکمه اؤنجه کیشینین فرضی اولوم حوکمونو چیخاردیب، داها سونرا قادینی بوشادیر. یعنی قادین عریضه‌سینده ایکی طلب ایرلی سورور: ۱. ارینین و یا ائوده اولمایان حیات یولداشینین فرضی اولوم حوکمونون چیخاریلماسی و ۲. آروادین بوشانما حکمونون چیخاریلماسی. (مدنی قانونون ۱۰۲۳ و ۱۰۲۹-جو ماده‌لری)

گنجیجی / منتطح ائولیلیک نئجه سونلانیر؟

اگر نیکاح سؤزlaşمه‌سی موقتی دیرسه، دؤرد یول ایله پوزولور:

۱. قراری پوزماق (فسخ)

۲. موددیتن باغیشلاماسی (بذل مدت)

۳. موددت بیتمه‌سی

۴. طرفلردن هر بیرینین اولومو

موددتی باغیشلاماق (بذل موددت) نه دئمک دیر؟

موددتی باغیشلاماق (بذل مدت) موقتی نیکاح سؤزlaşمه‌سینه خاصدیر و یالنینز کیشیه مخصوص اولان حقوقدور و یالنینز کیشی بو حقوقدان استفاده

ئندە بېلر. بئەلە كى، كىشى اىستەدىغى واخت سۆزلىشمەنى بېتېرە و پوزا بېلر. بو دورومدا موقتى نىكاھىن قالان موددەتتىنى قادين باغىشلانمىش سايىلر. بونا موددەتتىن باغىشلانماسى دىيىلر و دائىمى ائوللىكەدە كى بوشناماق كىمى دىر. قادين موددەتتىن باغىشلانماسى اوچون كىشىدن و كالتنامە آلا بېلر و اىستەدىغى واخت نىكاھىن قالان موددەتتىنى باغىشلا يارق موقتى ائوللىغە سون وئره بېلر.

موددەتتىن بېتىمى (انقضا موددەت) نە دىمك دىر؟

موقتى نىكاھ سۆزلىشمە سىندە و يا نىكاھ سۆزلىشمە سىننن مەين بېر موددەتە باغلاندىغى فورمالاردا موددەت بېتن كىمى نىكاھ اۆز لوغوندىن (اوتوماتىك) پوزولور. موقتى نىكاھىن بوشكىلدە پوزولماسىنا «موددەت بېتىمى» (انقضا مدت) دىيىلر.

**ئوللىغى پوزماق (فسخ نكاھ) نە دىمك دىر؟
 قادين دا ئوللىغى پوزا بېلر مى يوخسا بو ھوقوق
 يالنىز كىشىلر اوچون مو كىچرلى دىر؟**

ھوقوق دىلېندە اىستر ائوللىك، اىستر سەدە آلقى-ساتقى و اجارە كىمى دىگر سۆزلىشمە لردە ھر ھانسى سۆزلىشمە نىن بېر طرفلى اولراق پوزولماسىنا «فسخ» دىيىلر. نىكاھ يا دا ائوللىغىن فسخ ائىلەمەسى ائوللىك و ياخىنلاشمانىن پوزولماسىنا سبب اولسا دا، بوشناما تاثيرى گۆسترمىر. مثلاً، كىشى نىكاھى فسخ ائدرسە ائوللىك ھوقوندىن قايناقلانان ماددى بورجلارنى قادين وئرمك مجبورىتىندە دىيىل. نىكاھىن ھم قادين، ھم دە كىشى طرفىندە فسخ ائىلەمەسى اوچون بعضى شرطلر نظردە توتولور و بو شرطلردن ھر ھانسى بېرى وارسا و طرفلردن ھر بېرى بوندىن خبردار اولدوقدان سونرا در حال نىكاھى پوزمايدىرلار. (مدنى قانونون ۱۱۳۱-جى مادەسى)

بونا گۆرە قادينىن دا نىكاھى پوزماق (فسخ) ھوقوق وار. (مدنى قانونون ۱۱۲۲، ۱۱۲۱ و ۱۱۲۳-جو مادەلرى)

كېشىدەكى ھانسى آخساقلىقلار (عيال) قادين اوجون ائوليلىغى پوزماق (فسخ) حاقتى وئردەبيلر؟

ايكى دسته آخساقلىق قادين اوجون فسخ حقوقونا سبب اولور.

آ ائوليلىكدن اؤنجه ويا سونرا يارانان آخساقلىقلار. بونلار آشاغيدا كىلاردير:

۱. دليلىك: ايستر داواملى اولسون، ايستر سده دؤنملىك اولسون. يعنى كىشى ھميشه دليلىك وضعيتىندىر سە ويا اونون دليلىغى ھردن بير تکرارلانيرسا و يئنىدن سنگى بيرسە، ھر ايكى دورومدا دا قادينين فسخ حاقتى واردير.

۲. عنن: كىشىنين جينسى ضعيفلىغى، ائوليلىكدن اؤنجه ويا ائوليلىكدن سونرا اورتايا چىخماسىندان و حتى ائوليلىك دؤنمىدە باش وئرمسىندن آسىلى اولما يارق. بو دورومدا قادينين نىكاح سؤزلىشمە سىنى پوزا بيلر.

۳. خصا / اخته اولماق: كىشى خاياسىنين زده لنمىسى دئمكىدير.

۴. كىشى جينسى آلتى نين كسىلميش اولماسى ائله كى جينسى ياخيلاشماق مومكون اولماسا.

كىشىنين خاياسىنين زده لنمەسى و جينسى آلتى نين كسىلميش اولماسى آخساقلىقلارى نىكاحدان اؤنجه موجود اولماسى و قادينين اونلارين وارليغىندان خبرسىز اولماسى دوروموندا، قادين فسخ حاقتى وئير. عكس دورومدا، كىشى نىكاحدان اؤنجه قادين بو ايكى قوصوردان بير نين اوندا اولدوغونو دئسه و قادين بونا باخما يارق، كىشى يله ائولنمە يە راضى اولسا، نىكاحدان سونرا قادين بو قوصورلاردان اؤترو نىكاحى فسخ ائتمە حاقتى بوخدور.

ب ائوليلىك سؤزلىشمەسى باغلاندىقدان سونرا يارانان قوصورلار قادين فسخ حاقتى وئرمز و بو قوصورلار سؤزلىشمەدن اؤنجه موجود اولمايدير.

كىشىنين جينسى ضعيفلىغى و دليلىك (عنن و جنون) نىكاحدان سونرا

یارانسا بئله، قادینا فسخ حاققی وئریر. قادینین فسخ حاققینا مالیک اولماسی اوچون قید اولونان دیگر قوصورلارین نیکاحدان اؤنجه اولماسی لازیمدیر.

؟ قادینداکی هانسی آخساقلیقلار (عیبار) کیشی اوچون ائولیلیغی پوزماق (فسخ) حاققی وئرهبیلر؟

۱. اگر قادین نیکاحدان اؤنجه (ایستر گئچجی، ایستر سه ده داواملی) دلیلکدن اذیت چکیرسه و کیشی بوندان خبرسیزدیرسه، کیشی قادیندا بو خسته لی بی گؤرن کیمی نیکاحی پوزماق (فسخ) حقوقونا مالیکدیر.

«کیشینین قادینین دلیلیغینه قارشى فسخ حاققی» ایله «قادینین کیشینین دلیلیغینه قارشى فسخ حاققی» آراسینداکی فرق اوندان عیبارتدیر کی، قادین نیکاحدان سونرا روحی خسته لیک و یا دلیلک کیمی خسته لیک تاپارسا بو کیشییه فسخ حاققی وئرمر. قادینین دلی اولماسی یالینیز بو خسته لیک ائولیلیکدن اؤنجه قادیندا وارسا و کیشی بوندان خبرسیز ایسه اوزامان کیشییه فسخ حاققی وئریر.

۲. بعضی قوصورلار قادینین فیزیکی وضعیتیه یله باغلیدیر. قانونوئرچی باخیمیندان، بو قوصورلارین بعضیلری یاخینلاشما مناسبتینین قورولماسینا مانع اولور، بعضیلری ایسه آچیق قوصورلاردیر. مثلاً: «برص» خسته لیغی کی بیر چئشید دری خسته لیغی دیر و بو خسته لیغی اولان قادین دری رنگینین بیر بؤلومونو یا دا بعضی دوروملاردا هامیسینی ایتیردیغی اوچون بوتون دریسی آغاریر. یا دا یئرده قالماق یعنی حرکت ائتمکدن عاجیز اولماق و یا هر ایکی گؤزده کورلوق.

بوتون بو نوقصانلار، کیشی نیکاحدان اؤنجه اونلارین وارلیغیندان خبرسیز اولسا، کیشی اوچون فسخ حاققینا سبب اولور. لاکین حاضر دا طب علمی او قدر گلیشمه الده ائتمیش کی حتی اینسانین ایتیردیغی بدن اعضاسینی دا تکراردان ساغالتماق مومکون اولور. مدنی قانونوئرچیلر ایستر قادین ایستر کیشی اوچون ائولیلیغین فسخ اولونماسینا سبب اولان قوصورلاری اورتادان

قالدىرماق آرتىق بىلىم ايله مومكون اولوب. بئله جه حقوق قايدا و قانونلارينا داياناراق دئمك اولار كى اگر بو قوصورلار برطرف اولاييلرلسه آرتىق فسوخ حاققىنا سبب اولماماليدىلار. چونكو قانونئويجى نيكاح سؤزلىشمه سىنى ديگر سؤزلىشمه لردن آيرماغا چاليشمىش و فسوخ حاققى اوچون شرطلر قوياراق ائوليلغى بوش و اساس سيز سببلره گؤره يوزماق ايسته مه ميش.

مىثال مثلاً، آلقى-ساتقى سؤزلىشمه سىنده هر ايكى طرفين معاھيدەنى ايكى آى موددتينده لغو ائده بيله جه يى شرطى قويولا بيلر. آما نيكاح سؤزلىشمه سىنده بئله بير شرط قويولا بيلمز.

۳. ائولنمك اوچون كيشى و يا قادين طرفلردن هر بيرى قارشى طرف اوچون معين بير خصوصيت شرط قويوموش اولسا كى اگر بو خصوصيت اولماسايدى، نيكاح باش توتمازدى. مثلاً، كيشينين قادينلا ائولنمك شرطى قادينين على تحصيللى اولماسايدىرسا و نيكاح دا بو اساسدا باش وئريسه، بو او دئمكدىر كى، على تحصيل قادينلا كيشى آراسيندا نيكاحين اساسيدىر.

اگر قادينين بو خصوصيتى يوخدورسا و يالان دانىشيب كى، على تحصيلى وار و نيكاح دا بو اساسدا اولوبسا، لاکين سونرادان كيشى قادينين على تحصيلى اولمادىغىنى بيلسه؛ بو دورومدا كيشى ائوليليك سؤزلىشمه سىنده آلداتماق (تدليس) سببى ايله نيكاحى فسوخ ائده بيلر. (مدنى قانونون ۱۱۲۸-جى ماده سى)

قادينين ميراث آلماش شرطلى هانسيلاردىر؟

قادينين ميراث آلماق شرطلى اونون وارثلىكده كى چئشىدىلى موقعلربنه گؤره بير بيريندن فرقليدير.

آ) اگر قادين ارينين يگانه وارثى اولارسا و اؤلن كيشينين باشقا وارثلىرى يوخدورسا، بو دورومدا كيشينين داشينار املاكينين دؤرده بيرى و داشينماز املاكينين ديري قادين، قالان پايى ايسه صاحابسيز مولك اولراق دولته كئچير. حال بوكى اگر قادين اولورسه و كيشيدن باشقا

وارىشى يوخدورسا، كىشى قادينىن بوتون مالينا تك باشينا صاحب اولور. يعنى كىشىنىن بوتون مال-دؤولتى قادينلا كىشىنىن بيرگه چاباسى ايله الدهه ائدىلميش اولسا بئله و قادينين ياشاماسى اوچون بوتون قيد اولونان مولكلره احتياجى اولسا بئله، اونا داشينان مالين دوردده بيريندن و داشينماز املاكين ديريندن آرتيق ميراث قالمايلاق.

قادين حتى داشينماز املاكين عىنى سىندن بئله ميراث آلدير و بو مال لارى ساتيب، قيمتىنىن دوردده بيرىنى قادين و ثرمك لازيمدير.

(ب) اولن كىشىنىن آروادى و اوشاغى و يا اوشاقلارى وارسا، بو دورومدا داشينماز و داشينار مالين قيمتىنىن سگگيزده بيرى آروادا ميراث اولراق و ثريلير، قالانى ايسه اوشاقلار آراسيندا بؤلونور.

مدنى قانونوئريجيليكده چوخ آروادليلق رسميته تانينديغىنى اوچون و دايمى نيكاحدا كىشىنىن دوردده قدر آروادى اولاي بيلديغى نظرده توتولراق، كىشىنىن اولومو دوروموندا بوتون قادينلار داشينار املاكين سگگيزده بير پايىنى و داشينماز املاكين ديرىنى و برابر شكيلده بؤلوشهرك ميراث آلاقلار.

(ج) اگر اولن كىشىنىن هر ايكى جىنسدن، قىز و اوغلان اوشاغى وارسا، اونون مالى اونلارين آراسيندا ائله بؤلونور كى، اوغول لار قىزلاريندان ايكى دفعه، قىزلار ايسه اوغلانلارين يارىسى قدر پاي آليرلار.

(د) اگر اولن شخصين قارداشى، باجىسى، آروادى و اوشاغى يوخدورسا و يالنىز آتا و آناسى اونون واريتلريديرسه، بو دورومدا اوشاغىن مالينين اوچده بيرى آنايا، اوچده ايكىسى ايسه آتاياميراث قالير.

(ه) اگر اولن شخصين آتا-آناسى و باجى-قارداشلارى وارسا، آتا-آناسىنىن اولماسى دوروموندا باجى-قارداشلار اوندان ميراث آلمايلاقلار آنجاق باجى-قارداشلارين اولماسى آنانىن پايىنىن اوچده بيردن آلتيدا بيره قدر آزالماسينا سبب اولور و قالان مال ايسه آتاياميراث.

(و) اگر اولن شخصين واريتلرى يالنىز اونون باجى و قارداشلاريديرسا،

باجینین میراث پایی قارداشین میراث پایی نین یاریسی قدردیر. قارداش باجیدان ایکی دفعه چوخ میراث آلیر.

۵) اگر اؤلن شخصین عینی آتاو آنادان اولان بیر باجیسی و بیر قارداشی و عینی آنادان اولان باشقا بیر باجیسی و قارداشی وارسا بودورومدا عینی آنادان اولان باجی و قارداشین پایی میراثین اوچده بیری قدر اولاجاق و گنری قالانی عینی آتا و آنادان اولان باجی و قارداشا چاتاچاق. بوتون بو پایلاشمالاردا دا قیزین پایی اوغلانینی پای نین یاریسی قدر حساب ائدیله جک.

نوگته لر

۱. ار و آرواد بیر-بیریندن یالنیز دایمی نیکا حدا میراث آلابیلر لر. موقتی نیکا حدا ایسه اونلارین موقتی نیکا حلالرینین موددتى ۹۹ ایل اولسا بئله، بیر بیریندن میراث آلا بیلمز لر.

۲. اگر ار و آرواد گنری دؤنمه شرطی ایله (رجعی) بوشانسالار و ائولیلیک سؤزلشمه سی بوشانما سببی ایله پوزولسا و عده موددتینده کیشی اؤلسه، قادین کیشیدن میراث آلا ر. اما اگر کیشی آروادینی لعنتله مک (لعان) یولو ایله بوشامیش اولسا و نیکاح سؤزلشمه سی لعان یولو ایله پوزولسا، ار و آرواد بیر بیریندن میراث آلابیلمز لر. اصلینده لعان یولو ایله بوشانماق کیشیلر اوچون آروادی ائولیلیکده میراثدان محروم قومانین بیر قاچیش یولو اولاراق ایشله دیله بیلر.

۳. قادینلارین میراثچیلیغی نین معین ائدیلمسینده آیری-سئچکیلیک آنانین پایی قونوسوندا ائتکیلیدیر. آنانین پایی آنانین پاییندان آز اولماسیندان باشقا، حتی بعضی دوروم لاردا آنانین پایی معین ائدیلمیش مبلغدن داها دا آز اولور و آنانین پایینا علاوه ائدیلمیر. میثال اوچون اؤلن شخصین آتا-آناسی و باجی-قارداشی اولماسی کیمی دوروم لاردا، باجی-قارداشلار اؤلن شخصدن میراث آلماسالار دا، آنانین

پايىنا دوشدوغو قدر ميراث آلماسينا مانع اولورلار. بئله اولان دورومدا آنا پايىنين ھانسى اساسلا آزالديليب آتاپايىنا علاوه اولوندوغومعلوم دئيل.

۴. كيشينين اۇلن آروادىندان ميراثى، اگر اوشاغى ويا اولادى وارسا، قادينين داشينار و داشينماز املاكى دا داخيل اولماقلا، بوتون املاكينين دۇردده بيرىنى تشكيل ائدير.

اگر اوشاق اولماسا و كيشى قادينين يگانه واريتى اولارسا، قادينين بوتون داشينار و داشينماز املاكى نين يارىسى ميراث اولراق كيشيه وئرلر و قالان يارىسى ايسه كيشينين ماليكيتينه كئچيريلير.

حال بوكى بئله بير دورومدا قادين اۇلن ارينين داشينار املاكين دۇردده بيرىنى و داشينماز املاكينين ديرىنى ميراث آلير، قالان املاك ايسه صاحيبسىز مال كيمي دولته كئچير.

نوكتە داشينماز املاكين ميراث قالماسى يله بو املاكين قيمتى آراسينداكى فرق اوندان عيبارتدير كى، اقتصادى گۇستريجييه اساساً بعضى داشينماز املاكين (او جمله دن يئر، ايستر اكينچىليك، ايسترسهده ياشايش يئرى) قيمتى زامان كئچدىكجه آرتير. ايندى كيشى وفات ائندىكن سونرا كئرىده ياشايش ويا اكينچىليك يئرلى كيمي داشينماز املاك قويوب كئندىكده، قادينين داشينماز املاكين عىنى سيندن واريتليك حاققى وارسا، او، همان داشينماز املاكى اؤز منافعيينه اويغون اولراق ساخلايا وداها يوكسك قيمته ساتا بيلر. حال بوكى قادين يالنيز داشينماز املاكين قيمتىنى ميراث آلدىقدا، بو املاكين قيمت آرتيشيندان فايدالانا بيلمز.

مېثال اگر كيشى اۇلرسه و اوندان ايكى ائويئرى و اوچ اكين ساحهسى ميراث قالارسا و اونون ميراثچيلارى آروادى و دۇرد اوشاغى اولارسا، بو دورومدا ميراثچيلار املاكين بۇلنومهسى زامانى داشينماز املاكين ديرىنى معينلشديريب بو ديره گۆره قادين پول اۇدهمه ليديرلر. حال بوكى اوشاقلار اوزلرى اوچون داشينماز املاكين عىنى سىنى ميراث اولراق گۆتوره بيلرلر.

بئله ليكله، سونراكى ايل لرده بوتون ميراثچيلار بو املاكين علاوه ديريندن فايدالانماقچالار، قادينين ايسه بو علاوه ديردن فايدالانمايا جايغيني گوره بيلريك. بو آيرى-سئجكيلييه هئچ بير راسيونا (عقلى)، حقوقى ويا اينسانى منطيقه حاق قازانديرماق اولماز.

قادينين تانيقلىق (شاهيدلىك) ديري كيشينين تانيقلىغى (شاهيدلىغى) ايله ائشيت دير (برابر) مى؟

قانونلاريميزدا هئچ بير دورومدا قادينين تانيقلىغينين (شهادتينين) ديري كيشينين شاهدليغينين ديريته برابر دئيبيل، بعضى دوروملاردا ايسه قادينين شاهدلىغى اساسا اعتبار سيزدير. مثلاً، «مساحقه» كيمي سوچلاردا (جورم) كى قادينلار مخصوص بير سوچدور و جزاسى حد اولراق تعيين ائدلميشدير و بو سوچو ايشله ينلر مجبوراً قادينلاردير. بو سبيله بو جورمون گرچكلشمه سى و كيفيتى حاقداسؤز صاحيبى اولماق دا اساساً قادينلار دوشر آنجاق قادينلارين بوسوچون ايشبات ائدلمه سى اوچون ائديكلرى تانيقلىق (شهادت) دير سيزدير و اونون ايشبات ائدلمه سينين بير شرطى دؤرت كيشينين تانيقلىق ائتمه سيدير. اكثر دوروملاردا ايران قانونلاريندا قادينلارين تانيقلىغينين ديري كيشيلرين تانيقلىغينين ديرينين ياريسى قدردير. بو او دئمكدير كى، ايكي قادينين شاهدلىغى بير كيشينين شهادتينه برابردير. (اسلام جزا قانونو ۱۹۹-جومادهسى، حدلر بؤلومو)

مدنى حقوقدا و عادتاً قادينلارين صلاحيتلىرى ساحه سينده كيشيلره نسبتاً معلوم اولان حقوقى مسئله لرده قادينلارين تانيقلىقلارينين ديري كيشيلرين تانيقلىق ائتمه سينين ديريته برابر حساب ائدلمير. بئله دوروملاردا قادينلارين تانيقلىغينا قولاق وئريلسه ده، قادينلارين تانيقلىغينين ديري كيشيلرين تانيقلىغينين ديريته برابر دئيبيل. مثلاً، دوغوم يارغلامالاريندا، رضاع (اميزديرمك، سوت وئرمك)، باكيره ليك و قادينلارين داخيلى قوصورلارى حاقدادؤرد قادينين تانيقلىغى ايكي كيشينين تانيقلىغينا برابردير و باشقاسؤز

ایله؛ بیر کیشینین تانیقلیغی ایکی قادینین تانیقلیغینا برابر دیر.

مدنی یارغیلاما قایدالاری قانونو ۲۳۰-جو ماده سینه اساساً، بعضی دوروم لاردا قادینلارین تانیقلیغی هئچ قبول ائدیلمیر. یالیز قادینلارا خاص اولان بعضی دوروم لاردا (مثلاً، باکیره لیک) قادینلارین تانیقلیغی باغیمسیز (مستقل) دیره مالیک حساب ائدیلمیر.

مدنی (حقوقی) یارغیلاما لاردا تانیقلارین (شاهدلرین) جینسلرینین سایبسی، هابئله آند ایچن تانیقلارین سیراسی آشاغیداکی کیمیدیر:

آ بوشانما و اونون چئشیدلری، بوشانمادا قاییتما (رجوع)، هابئله غیر-مالی یارغیلاما لاردا مثلاً: مسلمان اولماق، یئتکینلیک (بلوغ) یارالاما و دوزلش، قصاصدان عفو، وکالت و وصیت ایشلری ایکی کیشینین تانیقلیغی (شهادتی) ایله کئچرلیدیر.

گۆرونديوو کیمی، بو جور یارغیلاما ایشلرینده یالیز ایکی کیشینین تانیقلیغی کئچرلیدیر و قادینلارین تانیقلیغینا قیمت وئرلیمیر.

ب مالیه یارغیلاما لار و یا پولون نظرده توتولدوغو یارغیلاما لار. مثلاً: بورج، ساتیش قیمتی، آلفی-ساتقی، وقف، کرایه، ایددعاچینین خیرینه وصیت، غصب، جینایتلر، دیه یه سبب اولان خطا لاردان باش وئرن جینایتلر و شبه-عمد تۆردیلیمیش جینایتلر ایکی کیشی و یا بیر کیشی و ایکی قادینین تانیقلیغی ایله ثبوتائیتتیر یله بیلر.

ایددعا صاحابی آیدین شرعی دلیل لر گتیره بیلیمیرسه، بیر کیشی و یا ایکی قادین تانیقلیغی ایله و بونا علاوه اولاراق آند ایچهرک ایددعا سینی ثبوت ائده بیلر.

بو بونده گۆستریلن دوروم لاردا اؤنجه «صلاحیتلی تانیقلار تانیق لیک ائدر» داها سونرا ایددعا صاحابی آند ایچر.

ج دوغوش، رضاع، قادینلارین داخیلی قوصورلاری کیمی قادینلارین داها یاخشی بیلگی صاحابی اولایله جکلری یارغیلاما لاردا ایکی کیشی یا دا بیر کیشی و ایکی قادینین تانیقلیغی ایله ثبوتائیتتیر یله بیلر.

قىزلار اوچون كىفرى سوروملوق ياشى (سن) مسئوليت كىفرى) نئجه دىر؟

كىفرى سوروملوق ياشى دئىكده، شخصين اؤز حركتلىرىنه، سؤزلرىنه و عمللىرىنه گۆره سوروملوق داشىدىغى و بونا گۆره جاواب وئرملى اولدوغو ياش باشا دوشولور. ايندى بئله بير شخص سوچ سايبيلان و قانوندا اونون اوچون جزا تعيين انديلميش اولان بير عملى تۇردىيسه، اونا قانونلا معين انديلميش اولان جزا وئريلملى و اونا قارشى جزا حياتا كئچيريلمه ليدير. ايران اسلام جمهوريتىنين اسلام جزا قانوندا سوچون چئشىدىنه گۆره جزا ويا حد باخيمىندان فرقليليك وار.

ايران اسلام جمهوريتىنين جزا قانوندا قىز و اوغلانلار يىن تعزيرى جزالاردا كىفرى مسوليت ياشى ۱۲ ياشدان ۱۴ ياشا قدر معين انديليب. لاکين حدلر و قصاص بؤللمه سينده، اعدام يا دا قصاص گرکديرن سوچلار ايشلرسه اعدام يا دا قصاص ايله جزالاندير يلايبلرلر. بو دورومدا اوغلان و قىزلار شريعت طرفيندن معين انديلميش يئتکينلىك ياشى ايله مسوليت داشيبلرلر. مدنى قانوندا قىزلار اوچون شرعى يئتکينلىك ياشى ۹ تام قمرى ايل، يعنى ۸ ايل ۹ شمسى آي، و اوغلانلار اوچون ايسه ۱۵ قمرى ايل، يعنى ۱۴ ايل و ۹ شمسى آيدير.

قصاص كىمى حد جزاسى طلب ائدن سوچلاردا قىزلار و اوغلانلار ۱۴ ياش اوستونده تام مسوليت داشيبلرلر. بو دورومدا ۹ ياشيندا قىز اوشاغينين آدام اولدورمك يا دا باشقاسينين بدن عضوونون كسيلمه سى كىمى بير سوچ ايشلرسه عاغيللى و يئتکين بويوك ياشلى اينسانلار كىمى اسلام جزا قانوندا معين انديلميش اولان جزا يا محكوم انديليلرلر. اما عىنى سوچون ۹ ياشينداكى بير اوغلان طرفيندن ايشلنمه سى دوروموندا او هئچ جزا آلماياجاق. چونكو ايران اسلام جمهوريتىنين قانونوئريجيسينه گۆره، ۱۵ ياشينا چاتمىش اوغلانلار تام كىفرى مسوليته ماليك دئيبيل لر و اونلار يئتکينلىك ياشينا، يعنى ۱۵ ياشينا چاتديقدا تام كىفرى مسوليت ياشينا چاتيرلار.

حتى ۱۵ ياشلى اوشاقلار اوچون ده تام كىفرى مسوليت قوبولماسى هئچ

بیر حقوقی پرنسیپ و بین المللی قانون و قاید الار و حتی ایرانین بین المللی عهده لیکلری یله قبول ائدیلمسه ده، بو آیری-سئچکیلیغی حتی اوغلانلارا قارشى قیز اوشاقلارینین حاققیندا دا گۆره بیلیریک. (اسلام جزا قانونو ۸۸-جی مادهسی)

؟ اسلام جزا قانونوندا قادینین قصاص و دیه حوکملى نئجه دیر؟

۱. دیه ایله باغلی قید ائتمک لازیمدیر کی، اسلام شریعتینین قایدالارینا گۆره قادینین تام دیه سی کیشینین تام دیه سینین یاریسیدیر. بو شرح ایله کی، قادینین دیه سی تام دیه نین اوچده بیریندن آز اولارسا، کیشینین دیه سی ایله برابر دیر. اما تام دیه نین اوچده بیرینی کئچرسه، یارییا قدر آزالاجاق.

میشال هر بار ماغین دیه سی تام دیه نین اوندا بیریدیر. اگر قادین بیر قصادا اوج بار ماغینی ایتیررسه و دیه آلماق حاققی اولورسا، اونون دیه سی کیشینین تام دیه سینین اوندا اوچو اولار. بو دورومدا قادینین دیه میقداری کیشینین دیه سی ایله برابر دیر. یعنی ایندی بیر کیشی اوچون تام دیه ۹۰۰ میلیون تومن اولدوغو دورومدا، ۲۷۰ میلیون تومن اولاجاق. ایندی اگر قادین بیر قصادا دؤرت بار ماغینی ایتیریرسه و دیه آلماق حاققی اولارسا، آلدیغی خسارت کیشینین تام دیه سینین اوچده بیریندن داها چوخ اولدوغو اوچون قانونا گۆره اونا وئر یله جک اولان دیه یاری یا دوشه جک. میثال اوچون بو دورومدا خسارت آن کیشی اولسا دیه سی ۳۶۰ میلیون تومن اما قادین اولسا ۱۸۰ میلیون تومن اولاجاق. نندن؟ چونکو دیه میقداری اوچده بیردن داها چوخ اولوب. (اسلام جزا قانونو ۵۶۰-جی مادهسی، دیه لر فصلی)

البتسه، قانونوئریجی خسارتلر و ماشین قضالاریندا بیمه شیرکتلرینی خسارتلی نین جینسیندن آسیلی اولما یاراق، دیه نین عینی شکیلده و برابر اؤدنه سینی معینلشدیریب. بیمه شیرکتلری قادین ایله کیشی آراسیندا کی دیه فرقینی داها سونرا بدنی خسارتلر صانديغینداق طلب ائتمه لیدیرلر. بوتدبیر قادین و کیشی آراسیندا دیه برابرلیغی یار اتماسا، و اؤلوم ایله سونوجلانان

ماشين قضالاريندا قادين ديه سينين كيشينين تام ديه سينين ياريسى قدر حسابلانسدا؛ اما هئچ اولماسا اوميد ائتمك اولار كي، يول قضالاري نتيجه سينده يارانان ضرر و خسار تدره قادينلارين كيشيلرله عيني مبلغه خسارت آلاييليرلر. (اوجونجو شخصلرين بيمه سي قانونو ۴-جوماده سي، ايكنجى قيدي)

۲. عضو اوچون قصاص و يا نفس قصاصيندا دا اسلام جزا قانونو قادينين حياتينين ديريني كيشي حياتينين ديرينين ياريسى حساب ائتميشدير. مثلاً، اگر بير كيشي بير قادينى اولدوررسه، قادينين وليلري، كيشينين تام ديه سينين ياريسيني وئرمله قاتيلدن قصاص آلاييلر و بوندان سونرا قصاص حقوقو تطبيق اولونا جاقدير. چونكو كيشينين حياتى ايكي قادينين حياتى قدر ديرلى اولدوغو معينلشدير يليدير و كيشينين حياتيني قادينين حياتينا قارشى قصاص ائتمك اوچون بير قادينين ديه سينين بوتون مبلغيني كيشيه وئرملك لازيمدير كي بئله جه برابرليك حاصيل اولسون.

ايندى اگر قادين بير كيشينى اولدوررسه و كيشينين وليلري قادين قارشى قصاص حكمونو اجرا ائتمك ايسترلر، قادين و يا اونون وليلري اونجه، يعنى اولدورولمزدن اول كيشيه قادين ديه سينين تام مبلغيني يعنى كيشينين ديه سينين ياريسيني وئرمله ليديرلر.

عيني شئى عضو قصاصلاريندا اكنچر ليدير. قادين عضولرينين ديه سي كيشي ديه سينين اوچده بيرينه قدر چاتماميشسا كيشي ديه سي ايله برابردير آنجاق قادين بدن عضولرينين ديه سي تام ديه نين اوچده بيريندن چوخ اولارسا، قادين ايشينين ديه سينين ياريسيدير. مثلاً، كيشي قادينين ايكي ايشينين كسرسه و قادين قصاص ايسترسه، قادينين ايكي الي قارشيليفيندا كيشينين ياليز بير الي كسيله جك. (اسلام جزا قانونو ۵۶۰-جى ماده سي، ديه لر فصلى)

بير قادين آرينى / ائشيني آري بير قادين ايله ياخينليق (چينسى ايليشكى) سيرا سيندا گورسه قانون باخيميندان نه ائده بيلر؟

اسلام جزا قانونوندا ارینین غیر-شرعی حرکتلر ائتدیغینی، حتی زینا ائتدیغینی گۆرن قادینلارا هئچ بیر ایجازه وئريلمه ییب و قادین یالنیز شیکایت ائده بیلر کی، بو دورومدا ثبوت یوکو قادینین اوزرینه دوشور. اگر قادین اؤز ایددعاسینی آیدین شرعی دلیل لر ایله ثبوت ائده بیلمه سه، دؤردونجو درجه یه حد جزاسینا محکوم ائدیله جک و ۸۰ شاللاق ضربه سینه دؤزملیدیر. زینا جور مونده شرعی دلیل دؤرد صالح کیشینین شاهدلیغی و یا دؤرد دفعه گوناهاکارلارین اؤز اعترافلاریدیر. آیدین مسئله دیر کی، بو وضعیتده حادثه نی گؤرمک و محکمه ده افاده وئرمک اوچون دؤرد صالح شخصین سوچ (جورم) یئرینده اولماسی دئمک اولار کی، مومکون دئییل. عینی شئی اعتراف اوچون ده کئچرلیدیر. آنجاق قانون حوکمو کیشیلر اچون بئله دئییل. قانوندا گؤستریلیر کی، اگر کیشی آروادینی باشقا کیشی یله عینی یاتا قدا گؤررسه، تکجه آروادینی دئییل، هم ده یاد آدمی اؤلدورمک حقوقو دا وار. بو دورومدا کیشینین آیدین شرعی دلیل لر ایله ثبوت ائتمک عهده لیغی یوخدور، اما، آروادینین یاد آداملا کؤنولسوز یوخ، کؤنوللو اولراق یاتدیغینا امین اولدوغون ثبوت ائتمه لیدیر، یا داها آیدین دئسک؛ ایددعا ائتمه لیدیر. (اسلام جزا قانونو ۶۳۰-جی ماده سی)

آنا هر هانسی بیر ندن ایله اوشاغینی سالابیلر می؟ (سقط جنین)

اوشاق سالماق قانونلا قاداغان ائدیلسه ده و هئچ کیمین بونا حاققی اولماسا دا، قانوندا نظرده توتولموش معین دوروملاردا آنا یا اوشاغی سالماق ایجازه سی وئریلیر.

اگر آنا هر هانسی بیر سببدن، خسته لیک و یا معین درمانلارین استفاده سی نتیجه سینده اوشاغین دوشمه سینه سبب اولورسا جنینین بؤیومه سینه و گلیشمه مرحله لرینین هانسیندا اولدوغو باخیمیندان و جنینین جینسینه گؤره اونا دیه تعیین ائدیلمیشدیر. بو دورومدا آنا آتایا دیه اؤده مه یه محکوم ائدیلیلر و او دیه دن هئچ بیر پایی یوخدور. (اسلام جزا قانونو ۷۱۸-جی ماده سی، دیه لر فصلی)

لاکین آتا ویا حتی آتا طرفیندن باباسی اوشاغین دوشمه‌سینه سبب اولوبسا، آنا دیه طلب ائدرسه، یالنیز آنانین دیه‌دن پایی میقداریندا دیه‌یه محکوم ائدیلیر و اگر دیه میقداریندا اؤز پایی وارسا او پایا دا صاحب اولار.

قصاصلا باغلی ایضاح ائتمک لازیمدیر کی، اگر آتا ویا آتا طرفیندن بابا حتی اؤز اولادینی ویا نوسینی اؤلدورسه ده اونلاردان قصاص آیینماز ویا نلیز آنا طلب ائدرسه آنانین پایی قدر دیه‌یه محکوم اولاجاقلار. آنجاق آنا اؤز اولادینی اؤلدورورسه، اوندان قصاص آیناجاق.

بورادا ایضاح ائتمک لازیمدیر کی، عضو قصاصی و نفس قصاصی کیمی جزالار، ایران اسلام جمهوریتینین بین المللی اینسان حاقلاری قایدالاری و بین المللی عهده لیکلرینین هئچ بیرینه او یغون گلیمیر. حد، دیه، قصاص و شهادت کیمی شریعتدن قایناقلانا جزالار ایرانین کیفری قانونلاریندان، و قاینلارا قارشو بوتون آیری-سئچکیلیک یارادان قایدالار مدنیو جزا قانونلاریندا تنزلیکله چیخاردیلمالی دیر و یئرلرینه یلری و اینسان حاقلارینا او یغون، ائشیدلیقچی (برابری خواه) و عادل قانونلار گتیریلمه لیدیر.

ایسته مه دن یوکلو (حامله) اولان قادین اوشاغینی سالابیلر می؟

یوخ! ایران قانونلاریندا اوشاق سالماق اصلی واردیر. اوشاق سالماق تکجه قاداغان دئیل، همده قانون باخیمیندان سوچدور (جوړمدور) و حبس و دیه ایله جزالاندیریلیر. ایران قانونلاریندا اوشاق سالماق اوچون یالنیز اوزمان ایجازه وئریلیر کی اوشاق سالماق آنانین حیاتی نی اؤلوم خطریندن خلاص ائتمک اوچون یگانه بولدور.

اوشاق سالماق اوچون آنا آشاغیدا کی آدیملاردان کئچمیلیدیر:

۱. پزشکی-قانونی دن اوشاق سالماق اوچون ایجازه طلب ائتمه لیدیر.
۲. جنینین یاشی دؤرد آیدان آز اولمالیدیر و روحوا مالیک اولما علامت لری اولمالیدیر.

- ۳. پزشکی-قانونی کمسیونو اوشاق سالماق ایله راضیلیغینی بیلدیرمه لی.
- ۴. جنینین ولی سینین آشاغیدا کی افاده لرینین آیینماسی:
— آنانین مراجعتی و اونون اوشاق سالماق ایجازه سی ایستمه سینین سببرلینی بیلدیغینی.
— آنانین چتین و تهلیکه لی وضعیتت حاققیندا معلوماتی اولمالی.
— جنینین یاشی
— جنینین روحا مالیک اولما وضعیتتی.
- دوغوشدان سونرا اوشاغا قوللوق اتمک اوچون لازیمی شرایطین تامین
انڈیلمه سینین مومکونلویو ویاغیر- مومکونلویو
— ولینین بیلدیرمک ایستدیغی باشقا هر هانسی مسئله.

۵. اوشاق سالما ایجازه سی پزشکی-قانونی کمسیونونون عضو اولان حاکیم طرفیندن وئرلییر. حاکیمین ایجازه سی اولمادان اوشاق سالان حکیمین طبی ایجازه نامه سی باطیل انڈیله ییلر. (اوشاق سالماق قانونو، ۵۶-جی ماده آیین نامه سی و عدلیه ارگینین رهبرینین اوشاق سالماق ایله باغلی عائله نی قوروما قانونونون ۵۶-جی ماده سینین ایجراسی حاقدا بیلدیریشی)

قید انڈک کی، بو قانون، دؤرد آیلیق جنین و اونون روحا مالیک اولماسی حاقدا هر هانسی بیر شئی دئمیر. و بئله گؤرونور کی، جنین روحا مالیک اولماسی دوروموندا ساغلیق سورونلاری اولان آنا اوشاق سالماق اوچون داها چوخ چتینلیکلرله قارشیلانماق.

؟ قادینلار پاسپورت آلابیلر می؟

بلی. ۱۸ یاشینا قدر سوهای قیزلار اوچون پاسپورت ولی نین (یعنی آنا و یا آنا طرفیندن بابا) ایجازه سی ایله، ولی یوخدورسا قیومون ایجازه سی یله پاسپورت آلابیلر. اتولی قادینلار اوچون بو ایجازه ارینه وئرلییر. بو او دئمکدیر کی، ۱۸ یاشدان کیچیک و یا ۱۸ یاشیندان یوخاری اولان، حتی ۸۰-۹۰ یاشی اولان اتولی قادینا پاسپورت آتماق اوچون ارینین ایجازه سی لازیمدیر. اتولی قادین پاسپورت آتماق اوچون مراجعت اتندیکده، او، ارینین رسمی راضیلیق سندینی

ده پاسپورت اوفيسينده طلب اولونان ديگر شخصيتي تصديق ائدن سندلره علاوه ائديب تحويل وئر مه ليدير. بونون اوچون ار رسمي دفتر خاناي گئتمه ليديدر سند حاضر لاما حاققيني اؤده مه لي و اروادينين آدينا پاسپورت وئريلمسيه يازيلي راضيليجيني بيلدير مه ليدير. بونا گؤره ده ائولي قادينلارا رينين ايجازه سي اولمادان پاسپورتا صاحب اولاملاري قاداغاندير. (۱۳۵۱-جي ايلده تصويب ائديلميش پاسپورت قانونو ۱۸-جي ماده سينين ۱-جي و ۳-جو بندلري)

پاسپورت آلايملک اوچون کيشينين ايجازه سيني المائينين ايستئنالاري وار مي؟

بلي. پاسپورت قانونيله معين ائديلميش چوخ مستئنا دوروم لاردا، ائولي قادينلارا پاسپورتلارين وئريلمسي اوچون ارين ايجازه سي و يا راضيليجي آختاريلمير:

۱. قادين اري يله خاريجده ياشاديقدا.
۲. قادين اجنبي ار ايله ائولنيب ايران وطنداشليغيني ساخلاديقدا.
۳. عادي حالدا، هم ار، هم ده اروادين ايراندا اولماسي و قادينين پاسپورت طلبينين فوق العاده دوروم اولماسيندا بو دورومدا دادسيئتان ارين عوضينه اروادين آدينا پاسپورت وئريلمه سيه راضيليق وئر بيلر.

مثلاً، قادين خسته ليکدن اذيت چکير و اونو اؤلکه داخيلينده معالجه ائتمک مومکون دئييل، و اؤلکه خاريجينده معالجه اولونماق لازيمدير. يا خود قادين حج، علم، تحصيل، خيدمت ويا ايديمان کيمي سفرلره و بو کيمي شئيله نيت ائنديکده اري اونونلار راضيلاشماسا بو دوروم لاردا قادين دادسيئتانليغا مراجعت ائدرک آدينا پاسپورت وئريلمه سيه ايجازه ايستيه بيلر. طبعي کي، قادينين طلبي مطلق دادسيئتانين راضيليجيني آلماق دئمک دئييل؛ چونکو پاسپورت قانونوئر جيليجينه گؤره، دادسيئتان يالنيز ان گنجي اوچ گون ايجينده جاواب وئر مه لي و قادينين آدينا پاسپورت وئريلمه سيه راضي اولوب- اولماديغيني بيلدير مه ليدير. بئله جه، دادسيئتان دا قادينين آدينا پاسپورت وئريلمه سيه راضيليق وئر مزسه، قادين بو

دوروم لاردا بئله، سادجه ائولى اولدوغو اوچون پاسپورت آلماقدان محروم انديلير.
(پاسپورت قانونونون ۱۸-جی ماده سینین ۳-جو بندى علاوه سى)

پاسپورتو اولان قادينلار اؤلكه نى مانع سيز ترك آده بيلر لر مى؟

يوخ! ايضاح ائتمك لازيمدير كى، ارلى قادين پاسپورت آلماق اوچون ارينين راضيليجنى آلميش و پاسپورت آماغا موفق اولسا بئله، اؤلكه دن چيخماق اوچون موصول آزادليغا ماليك دئيل. چونكو ارى هر آن قادينين پاسپورتدان استفاده سينه قارشى چيخاو اونون گئتمسینه مانع اولاييلر و بو دورومدا قادينين پاسپورتو اليندن آينا جاق. اونا گوره ده ائولى قادينين اؤلكه نى ترك ائتمه سى اوچون پاسپورتون وئريلمه سى يئنرلى دئيل. (پاسپورت قانونونون ۱۹-جى ماده سى)

آنا سياحت اوچون اوز پاسپورتونا اوشاغينين آدينين يازيلماسيني ايسته يه بيلر مى؟

آنا بونو پاسپورت ايداره سيندن ايسته يه بيلر. لاکين اوشاغين آنا پاسپورتوندا يولداش کیمی يازيلماسى آنانين ايسته يى ايله اولمور، آنجاق اوشاغين ولى يادا قانونى قيومونون بو طلبى پاسپورت ايداره سينه وئرمه ليدير. بونا گوره ده اوشاغين آنا پاسپورتوندا يولداش کیمی يازيلماسى ولى (آتا و يا آنا طرفيندن بابا) و يا اونون قيومونون ايسته يى ايله حياتا کئچير بيلر. (پاسپورت قانونونون ۲۱-جى ماده سى)

ولى يادا قيم ايجازه سى اولمادان اوشاغينين آدينين آناسينين پاسپورتوندا يازيلماسينين ايستئنالارى وار مى؟

بلى. پاسپورت قانونوندا اوشاغين و يا اوشاقلارين آدينين ولى و يا قيومون ايسته يى اولمادان و آتانين راضيليجى آلنمادان آنانين پاسپورتوندا يولداش

کیمی یازیلدیغی بعضی دوروملار وار. بو دوروملار آشاغیداکیلاردیر:

۱. ایرانلی قالدین خاریرجده یاشاییب، آنجاق اوشاغی ایراندا دونیایا گتیردیکده. بو زامان اوشاغین آدی آنانین پاسپورتوندا قید اولونور و آنانین راضیلیغینی آماغا احتیاج یوخدور.

۲. ایرانلی قالدین اولادینی خاریرجده دونیایا گتیردیکده و اونون ایرانلی آری اوشاغین دوغولدوغو اولکده اولمادیقدا. بو زامان اوشاغین آدی آنانین پاسپورتوندا یولدش کیمی یازیلیر و آنانین راضیلیغینی آماغا احتیاج یوخدور.

۳. ایراندا دوغولموش، لاکین ایران وطنداشلیغی اولمایان آنا، اولادینی دا ایراندا دونیایا گتیریرسه، پاسپورتوندا اوشاغینی یازیلماسی اوچون آنانین راضیلیغی طلب اولونور. (مدنی قانونون ۹۷۶-جی ماده سینین ۴-جوبندی)

۴. اساساً وطنداشلیقلا باغلی اولان باشقا بیر دوروم دا وار، لاکین پاسپورت قانونوندا اونون احاطه دایره سی اوشاغین آنانین پاسپورتوندا یازیلماسینا قدر گئنیشله نیر.

توضیح: ایراندا اجنبی آتا-آنادان اوشاق دوغولسا. مثلاً، آتا-آنا آلمانلی دیر و ایرانا سیاحت ائدیرلر و اونلارین اوشاغی ایراندا دوغولور. وطنداشلیق قانونونا گوره، دوغولان اوشاق آلمان قانونلارینا تابعدیر. ایندی اگر اوشاغین آتا-آناسی ایراندا دوغولدوغو اوچون اوشاغا ایران وطنداشلیغی آماق ایستیرلرسه؛ بئله اولان دورومدا، اوخشار دوروملاردا ایرانین آلمان ایله علاقه لر آراشدیریلماق. اگر بئله دوروملاردا ایران و آلمان آراسیندا قارشیلیقلی مناسبت اولارسا و آلمان حوکومتی آماندا ایرانلی آتا-آنادان دونیایا گلن اوشاغا آلمان وطنداشلیغی وئریرسه، ایران دا بونو ائدجک و آلمان آتا و آنادان دوغولان اوشاغا ایران وطنداشلیغی وئرجک. بو، قارشیلیقلی علاقه دیر؛ یعنی وطنداشلیق کیمی بعضی دوروملاردا، اولکهلر قارشیلیقلی مناسبتلره اساسلانراق اؤزلرینی تنظیم ائدیرلر.

بو ایش اوشاغین آنا پاسپورتوندا یازیلماسینا دا شامیل ائدیلب و معین ائدیلب کی، بئله دوروملاردا اوشاق ایرانلی حساب ائدیلسه ده، آتا-آناسی اجنبی اولدوغوندا اونون آنا پاسپورتوندا یازیلماسی اوچون آنانین راضیلیغی آختاریلیمیر. (مدنی قانونون ۹۷۸-جی ماده سی)

؟ وطنداشلیق ندیر؟

وطنداشلیق فردلرین بیر اؤلکه نین حکومتی یله اولان حقوقی و سیاسی مناسبتیدیر. بو مناسبت نتیجه سینده اؤلکه نین وطنداشلاری بوتون سیاسی و سوسیال حاقلاردان و برابر وطنداشلیق حقوقوندان یارارلانیرلار (استیفاده ائدییرلر) و بونون قارشیلیغیندا حکومت اؤز وطنداشلارینا خیدمت گؤسترمه یه و اونلارین حقوقلارینا سایغی ائتمیه بور جلودور.

؟ ایراندا یاشایانلارین هامیسی ایران وطنداشی ساییلار می؟

بوخ! ایران ساکینلری آراسیندا آشاغیداکی شرطلره مالیک اولانلار ایران وطنداشی ساییلیر:

آ) باشقا اؤلکه نین وطنداشلیغینا مالیک اولماماق.

ب) ایران حکومتی اونلارین خارجی و وطنداشلیق سندلرینی قبول ائدیپ، اونلارا اعتراض ائتمیرسه.

اونا گؤره ده اولایلسین کی، کیمسه ایران ساکینی دیر و عینی زاماندا باشقا اؤلکه نین، مثلاً، فرانسه نین وطنداشلیغینا مالیک دیر. بو شخص، ایران حکومتی اونون خارجی و وطنداشلیق سندلرینی قبول ائدیپ، بونا اعتراض ائتمدیگی و رد ائتمه دیگی دورومدا ایران وطنداشی ساییلیر.

؟ ایراندا دوغولانلارین هامیسی ایران وطنداشی ساییلار می؟

بوخ! ایراندا دوغولانلاردان یالنیز بعضیلری لازیم اولان شرطلری یئرینه گتیردیکلری زامان ایران وطنداشی ساییلیر:

۱. ایرانی‌های آنادان دوغولانلارا آتاسینین وطنداشلیغی، یعنی ایرانی‌های اولماسی اؤزلوگوندن (اوتوماتیک اولراق) اولار کئچیر. بونو ایضاح اتمک لازیمدیر کی، ایرانین مدنی قانونلارینا گؤره، ایراندا و یا خاریجده دوغولماسیندان آسیلی اولمایاراق، ایرانی‌های آنادان دوغولان بوتون شخصلر ایرانی‌های ساییلیرلار. داها آیدین دئسک، ایرانین وطنداشلیق قانونو آتاینین قان باغینا دایانیر.

۲. ایراندا دوغولانلار و آتا-آناسی معلوم اولمایانلار ایرانی‌های ساییلیرلار. بئله جه ایراندا تاپیلان و آتا-آناسینین کیم اولدوغو بیلینمه‌ین، کۆرپه و یا یتتکین اولان هر بیر اوشاق ایران وطنداشی ساییلیر.

۳. ایراندا اجنبی آتا-آنادان دوغولانلار و اولنلارین آتا-آناسیندان بیر ده ایراندا دوغولوبسا، آتا-آنانین اجنبی اولماسینا باخمایاراق، بو شرطلرله دوغولان اوشاق ایران وطنداشی ساییلیر.

مثلاً، آمریکا دوغولموش و آمریکا وطنداشلیغی اولان «سام» ایراندا دوغولموش، لاکین ایسپانیا وطنداشلیغی اولان «سوزان» ایله ائولنیر. سوزان حامیله دیر و اری یله ایرانا توریست کیمی سیاحت ائدیر. بو سیاحت زمانی ایراندا «آرین» آدلی اوغلو دونیا یا گلیر. بو فرضیه ده سوزانین ایران وطنداشلیغی اولماسا دا، ایراندا دوغولدوغو اوچون اونون ایراندا دوغولموش اوشاغی ایران وطنداشی ساییلیر و اونون اوچون ایران سیجیلی سی آلا بیلر.

۴. ایراندا اجنبی آتا و ایرانی‌های آنادان دوغولانلار ۱۸ یاشینا چاتدیقدان سونرا ان آزی بیر ایل ایراندا یاشاییلار سا و گونلیک (امنیت) موشکولو یوخدورسا، ایران وطنداشی ساییلیرلار. اونا گؤره ده بو شخصلر ۱۸ یاشینا چاتانا قدر و ان آزی بیر ایل ایراندا یاشامیشلار سا ایران وطنداشی ساییلیرلار و آنالارینین وطنداشلیغی اساسیندا ایران وطنداشلیغینی آلماق ایستییرلر سه، وطنداشلیق طلبینی بیلدیرمه لیدیرلر وطنداشلیق آلماق اوچون گرکلی مرحله لر ی تاماملالی دیرلار.

۵. ایرانی کیشی یله ائولنن هر هانسی اجنبی قادین ایران وطنداشی سایلییر. یعنی ایرانی کیشی یله عائله قورماسی نتیجه سینده اونا ایران وطنداشلیغی وئرلییر.

ایرانی آنا و یابانچی آتادان دوغولان اوشاق اون سگگیز یاشینا چاتمادان ایران وطنداشلیغی آلابیلر می؟

آلابیلر! ایرانی آنا و اجنبی آتادان دوغولان اوشاق قانونلا معین ائدیلمیش شرطلری یئرینه گتیردیکلری زامان ایران وطنداشلیغینی آلابیلر. مثلاً: علینین آناسی ایرانی، آتاسی افغانستانلیدییر. علی ایراندا دوغولسا دا، آناسی دا ایرانی اولسا دا، او، ایرانی سایلمیر و ایران وطنداشلیغینی آلماسی اوچون آناسین بونو طلب ائتمه سی لازیمدیر. ایرانی آنا طرفیندن اوشاغین وطنداشلیغین قبولو اوچون «ایرانی قادیلارین غیر-ایرانی کیشیلرله ائولنمه سی نتیجه سینده یارانان اوشاقلارین وطنداشلیغین معین ائدیلمه سی حاققیندا قانون» دا یازیلان شرطلری یئرینه گتیرمک لازیمدیر. بو دورومدا آنا اوشاغی اوچون ایران وطنداشلیغی آلابیلر و اونون آدینا ایران سیجیلی سی آلابیلر.

ایرانی آنا و یابانچی آتادان دوغولان اوشاق ایران وطنداشلیغینی آلماق اوچون هانسی شرطلره مالیک اولمالی دیر؟

هر شخص ۱۸ یاشینا چاتدیقدان سونرا و قانونداکی شرطلری یئرینه گتیره رک ایران وطنداشلیغی اوچون مراجعت ائده بیلر. آما ایراندا بیر ایرانی قادینین اجنبی کیشی یله ائولیلیغیندن دوغولان اوشاقلارلا باغلی «ایرانی قادینین اجنبی کیشی یله ائولیلیغیندن اولان اوشاقلار ایران وطنداشلیغینین وئرلمه سی» قانوندا بعضی شرطلر وار. اوشاق ۱۸ یاشینا چاتمادان آنا بو

شرطلره عمل ائتمکله و سۆزو گندن قانونداکی یوللاری گنتمک ایله اوشاگی اوچون ایران وطنداشلیغینی آلا بیلر.

اجنبی کیشی بله ائولنمیش ایرانلی قادینین ۱۸ یاشینا چاتمامیش اوشاقلارینا ایران وطنداشلیغینین وئرلمه سی اوچون گرکلی شرطلر بونلاردیر:

(آ) آتا-آنانین نیکا حینین شرعی اولمالیدیر.

(ب) آنانین وطنداشلیغی اوشاغا اؤزلوگوندن (اوتوماتیک) وئرلمیر، آنا اوشاغینین وطنداشلیغی اوچون مراجعت ائتملیدیر.

(ج) اطلاعات وزارتخاناسی و سپاه-پاسداران اطلاعاتی نین باخیمیندان، ایرانلی آنایله اجنبی آنانین ائولیلیغیندن دوغولان اوشاقلارا وطنداشلیق وئرلمه سینین گوونلیک پروبلئمی یاراتمامالیدیر. تأسف کی، عملده بو باش وئریمیر، والیلیکلر و گوونلیک اورگانلارینین مسؤوللاری اونون ایجراسینی گنجیکدیر دیلر و بو گروه اوشاقلارا ایران کیملیغینی وئرمدن ایمتیناع ائتدیلر.

**اوشاق آتاسی طرفیندن اولدورولورسه آتاسی
آتاسینین قیصاص ائدیلمه سین ائستیه بیلر
می؟**

یوخ! اگر آتا و یا آتا طرفیندن بابا اوشاگی اولدورورسه، اونلاردان قصاص آیینماز، و آنجاق آنایا دیه وئرلیر. ترسینه، اگر آنا اوشاغینی اولدورورسه، آنانین ایسته یی ایله اوندان قصاص آیینماز.

ایراند ا قادینلارا قارشى چوخلو یایغین آیری-سئچکیلیک دوروملاری وار کی، بونلار قانوندان قایناقلاماسا ده، عملده، بعضی دولت مأمورلاری و دین خادیملری طرفیندن قادینلارا تحمیل ائدیلمه و اونلارا قارشى تضییق

دایره سینی گنتدیكجه دارالدير. مثال اولراق، قادینلارا موتورسیكلت سورمك ایجازه سینین وئریلمسی یله باغلی واحد گؤروشون اولماماسی و قادینلارین چرخ سورمه سینین شریعت باخیمیندان جایز اولوب اولماماسی. یاخود قادینلارین ایلمان یاریش ساحه لرینه گیرمه سی، یا دا اونلارین بعضی آکادئیک ساحه لرده تحصیل آلماسی کیمی دوروملاردا بو آیری-سئچکیلیک دوروملاری داوام اتمکده دیر. بو کیتابدا یازیلمايان دیگر حقوقی آیری-سئچکیلیک دوروملاری دا وار. اونلارلا باغلی هر هانسی بیر سوال آلینارسا، گرکلی جاوابلار وئریله جکدیر.

بو کیتابین ایچینده کیلر قادینلارین یالیز عائله ایچینده کی حاقلاری ایله ایلگیلیدیر و طبیعی کی، قادین حاققلارینین پوزولروغو و قادینلارا قارشى قانونی و غیر-قانونی آیری-سئچکیلیک دوروملارینین چوخونا توخونولمايیب. بو کیتابی یازماقدا مقصدیم اؤلکه نین قادینلارینى انلارا قارشى آیری-سئچکیلیک یارادان بعضی قایدالارلا ایلگیلی بیلگیلندیرمکدیر. اؤلکه نی دینی استبدادین، حاکم دیکتاتورلوغون بویوندوروغوندان آزاد ائتمک و بوتون آیری-سئچکیلیک یارادان قانونلاری آرادان قالدیرماق اومیدی یله! و تانینمیش بین المللی استنادرتلارا اویغون قانونلارلا نایل اولماق اومیدی ایله. قوی بئله اولسون!

سون نوتلار: قانون ماددەلرى

مدنى قانونون ۱۰۳۴-جو مادەسى

ائولنمك اوچون (كبىن كسمك اوچون) بىر مانعى اولمايان هر قاديندان انلچىلىك ائتمك اولار.

مدنى قانونون ۱۰۳۵-جى مادەسى

نىكاح زامانى طرفلر آراسىندا راضىلاشدىقلارى كىيىنن هامىسى و يا بىر بؤلومو اؤدىنلىمىش اولسا بئله، ائولنمك سوزو وئرمك نىكاح باغى قورماز. بونا گۆره ده، نه قدر كى، نىكاح سۆزلىشمەسى باغلانمادان اۇنجه، كىشى و قاديندان هر بىرى نىكاحدان ايمتىناع ائده بىلر و قارشى طرف اونوھئچ بىر شكىلدە نىكاحا گىرمىه مجبور ائده بىلمز و يا نىكاحدان ايمتىناع ائدىغىنه گۆره خسارت طلب ائده بىلمز.

مدنى قانونون ۱۰۴۳-جو مادەسى

باكىره قىزىن نىكاحى (كبىن كسمەسى) آتاسى يا دا آتا طرفىندن باباسىنىن ايجازەسىنە باغلىدىر. آتا و يا آتا طرفىندن بابا كئچرلى سبب اولمادان ايجازە وئرمكدن ايمتىناع اندرسە، اونون ايجازەسى حاققى اعتىبارسىز سايبىلار؛ و بو دورومدا قىز ائولنمك اىستەدىغى كىشىنى و آرالارىندا آنلاشدىقلارى نىكاح شرطلىرىنى و كىيىن مىقدارىنى محكمە يە بىلدىرەرك، محكمە قىرارى آلايىلر و بو قىرار ايله دفتر خاناناي گندىپ ائولىيغىنى قىدىياتا آلايىلر.

مدنى قانۇن ۱۰۶۲-جى مادەسى

ئۈلۈك (نىكاح) ئىستىك و قبول اساسىندا و نىكاح نىيىتىنى آچىق شكىلدە افادە ائدن سۆزلرلە باش وئرىر.

مدنى قانۇن ۱۰۶۳-جو مادەسى

ئىستىك و قبول كىشى و قەدىنن اۆزلىرى آراسىندا و يا قانۇنى اولاراق ئۈلۈك سۆزلىشمەسى باغلاماق حقوقونا مالىك اولان شىخصلر طرفىندن وئرىلە بىلر.

مدنى قانۇن ۱۰۶۴-جو مادەسى

ئۈلۈك سۆزلىشمەسىنى باغلايان شىخصل (عەقەد) عاغىللى، يىتكىن (بالغ) و قاصدا و لمالىدیر.

مدنى قانۇن ۱۰۶۵-جى مادەسى

ئىستىك و قبولون عرفى اولاراق آردىجىل لىغى ئۈلۈك سۆزلىشمەسىنىن اعتبارلىيغىنىن شىرطىدیر.

مدنى قانۇن ۱۰۴۱-جى مادەسى

قىز اوشاغى ۱۳ ياشىنا چاتمامىش، اوغلان اوشاغى ايسە ۱۵ ياشىنا چاتمامىش اونلارین ايسە نىكاح سۆزلىشمەسى صلاحىتلى محكمە طرفىندن و اونلارین مصلحتىنە اويغون اولماسى شىرطى يله ولى لرىننن اىجازەسى يله باغلانىر.

مدنى قانۇن ۱۰۴۴-جو مادەسى

اگر آتا و يا آنا طرفىندن بابا حاضىردا يوخدورلارسا و اونلاردان سوروشماق و اىجازە آلماق عاداتا مومكون دىيىلسە و قىزىن دا ئۈلۈك مەيە احتىياجى وارسا، ئۈلۈك بىلر.

تېسىرە - بو نىكاحىن دفتر خانادا قىدىياتا آلىنماسى يوخارىدا گۆستىرىلن دوروم لارین مدنى محكمەدە تصدىقىننن آسىلىدیر.

مدنی قانونون ۱۰۷۰-جی مادهسی

اٹولیلیک سؤزلشمه سینین اعتبارلی اولماسی اوچون ار-آرودین راضیلیغی شرطدیر. اٹولیلیک سؤزلشمه سی اکراه (اجبار) ایله باغلانمیش ایسه اجبار دورومو اورتادان قالخدیقدان سونرا زورلانان طرف یئنه ده ایجازه سینی بیان ائدرسه سؤزلشمه کئچرلی دیر. أما زورلما (اکراه) ائله بیر درجه ده اولسا کی عاقد اؤزگور قصدی اولمادان سؤزلشمه نی باغلامیش اولسا بو دورومدا کئچرسیزدیر.

مدنی قانونون ۱۰۸۷-جی مادهسی

اگر دایمی نیکاحدا کبین قید اولونمازسا و یا کبین شرطی یوخدورسا، نیکاح صحیح دیر و طرفلر نیکاحدان سونرا کبینی اؤز آرالاریندا راضیلاشما یولویله تعیین ائده بیلرلر، اگر کبین بارده راضیلیغا گلمه میشدن اؤنجه آرالاریندا یاخینلیق اولارسا، آرودین مهرالمثل حاققی اولار.

مدنی قانونون ۱۰۹۵-جی مادهسی

منقطع (کسیلن) نیکاحدا کبین اولماماسی نیکاحی باطیل ائدر.

۱۳۹۱-جی ایلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۲۰-جی مادهسی

دایمی نیکاحین قیدیاتی، نیکاحین فسخی، بوشانما، رجوع و نیکاحین و یا بوشانمانین باطیل اولدوغونون بیلدیریلمه سینین قیدیاتی مجبوریدیر.

۱۳۹۱-جی ایلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۲۱-جی مادهسی

ایران اسلام جمهوریتینین حقوق سیستمی عائله مناسبتی نین اساسینی تشکیل ائدن نیکاحی دستکله بیر و قورویور. موقتی نیکاح دا شریعت قایدالارینا و مدنی قانونوئریجیلییه تابعدیر و اونون دا قیدیاتی آشاغیداکی دوروملاردا مجبوریدیر:

۱. آرودین حامیله قالماسی

۲. طرفلرین راضیلیغی

۳. سؤزلشمه زامانی قویولان شرط ایله.

تبصرہ۔ بومادہ و بوقانونون ۲۰-جی مادہ سینہ دایانان قرارلاری رسمی اٹولنمہ و بوشانما دفتر خانالاردا قید اٹمک قایدالاری، عدلیہ ناظیری نین اؤنریسی (تکلیفی) و عدلیہ ارگینین رهبرلیغی طرفیندن بیر ایمل موددتینده تصدیق ائدیلمیش اساسنامه یله معین ائدیلمیر. سؤزو گندن قانون تصدیق ائدیلمه قدر، ۱۳۱۶/۲/۲۹ تاریخی نیکاح حاققیندا قانونون کئچرلی سایلاجاقدیر.

۱۳۹۱-جی ایلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۴۰-جی مادہ سی

اوشاق حضانتی (قیوملوغو) حاققیندا محکمه قرارینین ایجرا سیندان چکینن، و یا اونون ایجرا سینا مانع اولان و یا اوشاغی قایتارماقدان ایمتیناع ائدن شخص، قارشسی طرفین (ذینفع) طلبی ایله و بیرینجی حکمو چیخاران محکمه نین قرار ییله، جوکم ایجرا اولونانا قدر ساخالنار (بازداشت اولار).

۱۳۹۱-جی ایلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۴۱-جی مادہ سی

محکمه اوشاق ایله گؤروشمه، قیوملوغ و ساخالما و دیگر مسئله لرله باغلی راضیلاشمالارین اوشاغین منافعینه ضد اولدوغونو معین ائدرسه و یا قیوملوغا مسئول اولان شخص معین ائدیلمیش وظیفه لری یئرینه یئتیرمکدن ایمتیناع ائدرسه و یا قیوملوغوندا اولان اوشاغین حاق صاحبی اولان دیگر طرف ایله گؤروشمه سینه مانع اولارسا بو دورومدا محکمه حضانتین (قیوملوغون) باشقاسینا تحویل وئر یلمه سی و یا اونا ناظیر تعیین اٹمک و نظارتینین حدودونو معینلشدیره رک و اوشاغین ماراقلارینا اویغون اولراق گرکلی قرار ی آلابیلر.

۱۳۹۱-جی ایلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۲۲-جی مادہ سی

نیکاح زامانی کبین یوز اون سیککه قدر و یا اونون موعادیلی قدر اولارسا، «مالی محکوملوقلارین ایجرا سی حاقدا قانونون ۲-جی مادہ سینین شرطلرینه اویغون اولراق کبینی آلماق اولار. اگر کبین میقداری بو مبلغدن چوخ اولارسا، ۱۱۰ سیککه یا دا بونون موعادیلیندن آرتیق اولان بؤلومونون اؤدنه سی اوچون کیشینین ملاقتی شرطدیر. گونده لیک مزنه یله کبین حسابلانماسی قایداسی بو دورومدا دا کئچرلی دیر.

مدنى قانۇن ۱۰۸۲-جى مادەسىنە قىدىن علاوه ئىدىلمەسى مادەسى

تېصرەۋە. كىبىن رايىجىدە اولان پول (ارز) شىكلىندە تىعىن ئىدىلمىش اولارسا، او، سۆزلىشمەنىن باغلاندىغى زامانى ار-آرود باشقا جور راضىلاشمايىسا، نىكاح سۆزلىشمەسىنىن اىجرا اىلى يەلە مقايىسەدە اؤدنىش زامانى مركزى بانكىن معىنلىشىدىرىغى اىللىك قىمت ايندىكىسىنىن دئىشمەسىنە اوغون اولراق حسابلاىر و اؤدەنىلىر.

مدنى قانۇن ۱۱۰۰-جو مادەسى

اگر مهرالمسى كىبنى بلىرسىز (مجهول) ايسه ويا مالى دىرى يوخدورسا ويا باشقا بىرىن مولكودورسه، بىرىنچى و اىكىنچى دورومدا قادينامهرالمثل حاققى دوغار. اوچونجودورومدا ايسه اگر مال صاحابىنىن اىجازەسى اولمازسا او مالىن عىنىسى ويا اونون قىمتى قدر اولار.

اسلام جزا قانۇنو ۶۵۸-جى مادەسى

اگر كىشى آرادى اولمايان بىر قادينىن باكىرەلىغىنى جىنسى ياخىنلىق و يا هر هانسى باشقا يول ايله و پوزارسا اونا مهرالمثل وئرمەلىدىر.

تېصرەۋە۱. اگر باكىرەلىك جىنسى ياخىنلىق يولو ايله و راضىلىق اساسىندا پوزولارسا، هئچ بىر مسوليت يوخدور.

تېصرەۋە۲. يىتكىنلىك ياشىنا چاتمامىش و يا دلى قىزىن و يا حقيقتا زىنبا راضى اولمايان زورلانمىش قىزىن راضىلىغى كئچرلى سايىلماز.

اسلام جزا قانۇنو ۵۷۷-جى مادەسى

بىر داها گویرمهيه جك شىكىلده قادينىن باشىنىن بوتون توكلرىنى يولماق و يا اورتادان قالدیرماق، قادينىن تام ديهسىنه، بىر داها گویررسه مهرالمثل وئرىلمەسىنه سبب اولار. بو حکمده سئىرك و دولغون ساچ و اوشاق و بۇبوك آراسىندا هئچ بىر فرق يوخدور.

تبصره- اگر مهرالمثل قادینین تام دیه سیندن چوخ اولارسا، یالنیز قادینین تام دیه سی قدر اؤدنیلیر.

مدنی قانونون ۱۰۹۹-جو ماده سی

اگر قادین نیکاحین سونوجلاریندان خبرسیز دیرسه و جینسی یاخینلاشما باش وئرسه قادینا مهرالمثل حاققی دوغار.

مدنی قانونون ۱۰۹۳-جو ماده سی

اگر نیکاح سؤزلشمه سینده کبین قید ائدیلمه میش ایسه و ار یاخینلاشما دان و کبینی تعیین ائتمه دن اؤنجه آروادینی بوشایارسا، قادینا مهرالمتعه حاققی دوغار. و اگر اوندان سونرا بوشایارسا قادینین مهرالمثل حاققی واردیر.

مدنی قانونون ۱۰۹۴-جو ماده سی

مهرالمتعه کبینینی معین ائتمک اوچون کیشینین وضعیتینی زنگینلیک و یوخسولوق باخیمیندان نظره آلینیر.

مدنی قانونون ۱۰۸۵-جی ماده سی

قادین، کبینی اونا تقدیم ائدیلمه قدر ارینه قارشی وظیفه لرینی یئرینه یئتیرمک دن ایمتیناع ائده بیلر، بوشرطله کی، اونون کبینی حال (موددتسیز) اولسون و بو ایمتیناع نفقه حاققینی اورتادان قالدیرماز.

مدنی قانونون ۱۰۹۲-جی ماده سی

اگر ار آروادینی یاخینلیق ائتمه میشدن اؤنجه بوشارسا، آرواد کبینینی یاریسینی آلاچاق و اگر ار کبینین یاریدان چوخونو داها اؤنجه وئرمیشسه، اونون یاریسینین آرتیقلیغینی عینا و یا قیمتی قدر گئری ایستمک حاققی واردیر.

مدنی قانونون ۱۱۰۵-جی مادهسی

اروآرودا آراسیندا کی مناسبتده عائله باشچیلیغی ارین خصوصیتلریندن بیریدیر.

مدنی قانونون ۱۰۶۰-جی مادهسی

ایرانلی قادینین اجنبی و طنداشلا ائولنمه سی قانونی مانع اولمادیغی دوروم لاردا دولتین خصوصی ایجازه سی یله مومکوندور.

مدنی قانونون ۱۰۶۱-جی مادهسی

دولت بعضی رسمی دولت مأمورلارینین و دولت ایشچیلرینین و دولته باغلی طلبه لرین خارجی و طنداش اولان قادینلا ائولنمه سینی دولتین خصوصی ایجازه سینی آلمایا باغلا یا بیلر.

مدنی قانونون ۱۱۱۴-جو مادهسی

قادینا اورتاق یاشاییش ائوی تعیین ائتمک صلاحیتی وئرلمدیغی دورومدا، قادین ارینین تعیین ائدیغی ائوده یاشامالیدیر.

مدنی قانونون ۱۱۱۶-جی مادهسی

یوخاریدا کی ماده یله باغلی ار-آرودا آراسیندا محکمه ایشلری بیتمه دیکجه قادینین یاشاییش یئری طرفلرین رضیلیغی ایله تعیین ائدیلیر. طرفلرین رضیلاشمادیغی دورومدا ایسه محکمه قادینین یاشاییش یئرینی طرفلرین یاخین قوهوملارینین گؤروشونو الاراتق تعیین ائده جک، وهئج قوهومیوخدورسا محکمه اؤزو یئری تعیین ائده جک.

مدنی قانونون ۱۱۰۶-جی مادهسی

دایمی ائولیلیکده (نکاح دائم) آرادین نفقه سی ارین اوزرینه دوشور.

مدنی قانونون ۱۱۰۷-جی مادهسی

نّفقه قادینین وضعیتى ایله اویغون بوتون گونده لیک احتیاجلاردیر و قالاجاق ائو، پالتار، یئمک، ائواشیلاری، معالجه و ساغلاملیق خرچلری، علیلیک و یا خسته لیک سببیدن و یا احتیاج دوروموندا قوللوقچو خرچلریندن عیبارتدیر.

مدنی قانونون ۱۱۱۸-جی مادهسی

قادین باغیمسبز (موستقیل) اولاراق اؤز مولکو ایله ایلیلی ایستدیگی هر شئی ائده بیلر.

مدنی قانونون ۱۱۲۷-جی مادهسی

اگر ارنیکاھدان سونرا جینسی یولله کئچن خسته لیکلردن بیرینه یولوخورسا، آرواد اونونلا یاخینلیقدان ایمتیناع ائتمک حقوقونا مالیکدیر و قید اولونان سببدن ایمتیناع ائتمک نّفقه حقوقونا مانع اولمایاجاق.

مدنی قانونون ۱۱۱۵-جی مادهسی

قادینین اری یله عینی ائوده اولماسی قادینا فیزیکی و یا مادی زیان وورماق و یا ناموس قورخوسو یارادارسا، قادین آیری بیر یاشاییش یئری سئچه بیلر و یوخاریدا قید اولونان ضرر ثبوت یئتیریلرسه، محکمه اونو ار ائوینه دؤنمه یه مجبور ائتمز. قادین کئچرلی بیر سبب ایله ارینین ائوینه قایتمادیگی سوره بویونجا نّفقه یئنه ارین بویوندا اولاجاق.

مدنی قانونون ۱۱۰۹-جو مادهسی

بوشانما نشوز حالیندا باش وئرمه میس ایسه عده موددتینده رجعی اولاراق بوشانمیش قادینین نّفقه سی ارین عهدہ سیندیر. لاکین اگر عده نیکاھین لغوی و یا بائن بوشانما ایله یارانمیش ایسه، آروادین نّفقه حاققی یوخدور. اریندن حامیله لیک دوروموندا، حامیله لیک واختینا قدر نّفقه حاققی داوام ائدر.

۱۳۹۱- جی ایله تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۵۳- جو ماده سی

مادی امکانلاری اولان شخص، آروادینین تمکین ائتمه سی حالیندا اونا نفقه اؤدمزسه و یا نفقه حاققی صاحب لارینین نفقه سینی اؤده مکدن چکینرسه آلتینجی درجه لی حبس جزاسی آلاز. کیفری یارغیلاما خصوصی شیکایتدن آسیلیدیر و شیکایتدن وارگنچیلمه سی دوروموندا جزایی آختاریش و یا مجازاتین ایجراسی دور دورولار.

تبصره. قانونلا تمکین ائتمه مه سینه ایمکان وئرلیمیش آروادین نفقه سینی وئرمه مک و هابئله صونعی مایالانما (تلقیح مصنوعی) نتیجه سینده دوغولان اوشاقلارین نفقه سی و یا قیوملوقدا اولان اوشاقلارین نفقه سی بو ماده نین قایدالارینا باغلیدیر.

مدنی قانونون ۱۱۱۱- جی ماده سی

ار نفقه وئرمزسه قادین محکمه یه مراجعت ائدیپ شیکایت ائده بیلر. بو دورومدا محکمه نفقه نین میقدارینی معین ائده جک و اری اونو وئرمه یه محکوم ائده جک.

مدنی قانونون ۱۱۲۹- جو ماده سی

اگر ار نفقه وئر مکدن ایمتیناع ائدرسه، محکمه نین حکمونو یئرینه یئتیرمک و اونو نفقه وئرمه یه مجبور ائتمک مومکون اولماسا، آرواد بوشانماق اوچون محکمه یه مراجعت ائده بیلر و محکمه آروادی بوشانماق اوچون اری مجبور ائده بیلر. بو دوروم کیشینین نفقه وئرمه یه قادیر اولمادیغی وضعیتده ده کنچرلی دیر.

مدنی قانونون ۱۱۱۷- جی ماده سی

ار آروادین، عائله منافعیینه، اؤزونون و یا آروادینین اونورونا ضد اولان پئشه و یا ایشده چالیشماسینی قاداغان ائده بیلر.

۱۳۵۳- جو ایلده تصویب انڈیلیمیش عائله نی قوروما قانونو ۱۸- جی مادهسی

محکمه نین رضاییلی یله ار آروادینا عائله منافعینه و یا آروادینین و اؤزونون اونورونا ضد اولان هر هانسی ایشله مشغول اولماغی قاداغان ائده بیلر. قادیان دا محکمه یه بئله بیر طلب ایرلی سوره بیلر. اگر عائله نین گنجینه سینده هنج بیر آخساقلیق میدانا گلمزسه، محکمه کیشییبه قید اولونان ایشده ایشلمه یی قاداغان ائده بیلر.

مدنی قانونون ۱۱۸۰- جی مادهسی

یئتکینلیک یاشینا چاتمایان اوشاق آتاسینین و آتا طرفیندن باباسینین مجبوری قیوملوغوندا اولور. بو دوروم یئتکینلیک یاشینا چاتمامیش و یا دلی اولان اوشاق اوچون ده، رشید اولماما و یا دلیلیگی کیچیک یاشدان باشلانماق شرطی ایله کئچرلی دیر.

مدنی قانونون ۱۱۸۱- جی مادهسی

آتا و آتا طرفیندن بابانین هر بیر اوشاق اوچون ولایت حاققینا مالیکدیر.

مدنی قانونون ۱۱۷۰- جی مادهسی

اوشاغین حضانتی آنادا اولان دؤنمده دلی اولارسا و یا باشقاسی یله ائولنرسه، حضانت حاققی آتایا وئرله جکدیر.

۱۳۹۱- جی ایلده تصویب انڈیلیمیش عائله نی قوروما قانونو ۴۳- جو مادهسی

محکمه مجبوری قیومون و یا دادسیتانین طلبی یله آتایا قیوملوغون وئرلمه سینین اوشاغین منافعینه ضد اولدوغونو معین ائتمه دیکده، آتاسی وفات ائتمیش اوشاقلارین قیوملوغو اونلارین آناسیندادیر.

۱۳۹۱- جی ایبلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۴۰- جی مادهسی

اوشاغین قیوملوغونا دایر محکمه قرارینین ایجرا سیندان ایمتیناع ائدن و یا اونون ایجرا سینا مانع اولان و یا اوشاگی وئرمدن ایمتیناع ائدن شخص، قارشسی طرفین ایستهی و بیرینجی قراری چیخاران محکمه نین قراری یله محکمه نین قرارینین ایجرا ائدیلمه سینه قدر ساخالانیلیر.

مدنی قانونون ۱۲۳۳- جو مادهسی

قادین ارینین راضیلیگی اولمادان قیوملوق وظیفه سینا قبول ائده بیلمز.

مدنی قانونون ۱۰۵۹- جو مادهسی

مسلمان قادین ایله مسلمان اولمایان کیشینین نیکاحی جایز دئییل.

۱۳۵۳- جو ایبلده تصویب ائدیلمیش عائله نی قوروما قانونو ۱۶- جی مادهسی

کیشی آشاغیداکي دوروم لار خاریجینده، بیر آروادی وارسا ایکینجی آرواد آلا بیلمز:

۱. بیرینجی ائشین (همسر) رضایتی
۲. بیرینجی ائشین (همسر) ائولیلیک وظیفه لرینی یئرینه گتیرمه یه قادر اولماسی
۳. قادینین کیشیدن تمکین ائتمه مه سی
۴. قادینین جنون یا دا درمان ائدیلمه سی چتین اولان ماده ۸-ین ۵ و ۶- جی بندلرینده کی خسته لیکلره یولوخماسی
۵. قادینین ۸- جی ماده نین ۸- جی بندینه گۆره محکوم اولماسی
۶. قادینین ۸- جی ماده نین ۹- جو بندی باخیمیندان هر هانسی بیر شکیلده ضررلی معتاد اولماسی

۷. قادیانین عائله حیاتینی ترک ائتمهسی

۸. قادیانین عقیم اولماسی

۹. قادیانین ۸-جی ماده نین ۱۴-جو بندی باخیمیندان غایب اولماسی و ایزینین اولماماسی

مدنی قانونون ۱۱۲۲-جی مادهسی

کیشیده اولان آشاغیداکی قوصورلار قادیانین خیتام حقوقوناسبب اولور:

۱. خضا

۲. عنن؛ بیر شرطله کی، حتی بیر دفعه ده اولسون یاخینلاشما اولماییب.

۳. کیشینین جینسی آلتی نین کسیک اولماسی ائله کی جینسی یاخینلاشماقا قادیر دئییلدیر.

مدنی قانونون ۱۱۲۳-جو مادهسی

قادیندا آشاغیداکی عیبلرین اولماسی کیشییه فسخ حاققی وئریر:

۱. قرن

۲. جذام

۳. برص

۴. افضاء

۵. یئرده قالما

۶. ایکی گوزون کور اولماسی

مدنی قانونون ۱۰۵۲-جی مادهسی

لعان (قارغیشلاماق) یولو ایله آیریلیق (بوشانماق) ابدی (قالارغی) حرام اولماغا سبب اولور.

اسلام جزا قانونو ۶۳۰-جو مادهسى

اگر كيشى آروادىنى اجنبى بىر كيشى ايله زىنا ائتديغىنى گۆرسه و قادينىن تمكىن ايله بونو ائتديغىنى بىلسه، عىنى زاماندا اونلارى اۆلدوره بىلر، قادين زىنايا زورلانمىش ايسه يالنىز كيشىنى اۆلدوره بىلر. بو دورومدا، وورما يارالامانىن دا حوكمو اۆلدورمك ايله عىنىدیر.

مدنى قانونون ۱۱۴۹-جو مادهسى

بوشانمادا مراجعت، قايىتماق نييتىنى گۆسترىن هر هانسى بىر سۆز و يا عمل ايله، آنجاق قايىتماق قصدىنه ياخىن اولماق شرطى ايله باش وئره بىلر.

مدنى قانونون ۱۱۴۶-جى مادهسى

خلع بوشانماسى؛ قادينىن ارىنى بىنمه ديغى اوچون اونا وئردىغى مال قارشىلىغىندا بوشانماسىدیر. سۆز و گئدن مال كىينىن عىنىسى و يا اونون موعادىلى و يا كىيندىن چوخ و و يا آز اولايلىر.

مدنى قانونون ۱۱۲۹-جو مادهسى

اگر ار نفقه وئرمكدن ايمتىنا ائدرسه و محكمه حكمونون ايجراسى و اونو نفقه وئرمه يه مجبور ائتمك مومكون اولماسا، آرواد بوشانماق اوچون محكمه يه مراجعت ائده بىلر و محكمه آروادىنى بوشانماق اوچون ارى مجبور ائده بىلر. بنزر دوروم ارين نفقهنى اۆده ميه قاديير اولماماسى دوروموندا دا كئچرلى دیر.

۱۳۵۳-جو ايلده نصوب ائديلمىش اولان عائله نى قوروما قانونو ۸-جى مادهسى

آشاغىداكى دوروملاردا ار و يا آرواد محكمه دن اوزلاشمانىن (بارىشمانىن / ساش) مومكون اولمادىغىنى تصديق ائتمه سىنى طلب ائده بىلر و بو دوروم محكمه طرفىندن معين ائديلىرسه اوزلاشمانىنى مومكون اولمادىغىنا داير تصديق وئرىر.

۱. ار-آروادىن بوشانماق اوچون راضىلاشما سۆزلىشمهسى

۲. ارین آروادینا نفقه وئرکمک ایسته مه دیغی و اونو نفقه اؤده مه یه مجبور ائتمه نین مومکون اولماسی. آیریجا ار آروادین دیگر مجبوری حقوقلارینی یئرینه یئتیرمه دیکده و اونلاری یئرینه یئتیرمه یه مجبور ائتمک مومکون اولمادیقدا.

۳. آروادین ارینه تمکین ائتمه مه سی

۴. هر بیر طرفین، اورتاق یاشاییشین داوامینی قارشی طرف اوچون دؤزولمز دوروما گتیرجک درجه ده یاراماز و یا دایانیلماز داوارانیسی.

۵. اریا دا آروادین هر بیرینین ساغالماز خسته لیکره یولوخماسی، ائله کی ائولیلیغین داواملیلیغینین قارشی طرف اوچون ریسک تشکیل ائتمه سی.

۶. اریا دا آروادین هر بیرینین دلی اولماسی ائله کی نیکاحین پوزولماسی مومکون اولماسا.

۷. ارین و یا آروادین عائله منافعیینه و یا اونورونا ضد اولان بئشه و یا ایشلرده چالیشمالارینین قاداغان ائدیلمسی ایله باغلی محکمه قرارینین یئرینه یئتیریلمه مه سی.

۸. آروادین و یا ارین بئش ایل و یا داها چوخ موددته حبس جزاسی آلماسی و یا بئش ایلدن چوخ حبس جزاسی گرکدیرن نقدی جزایا محکوم ائدیلیب، نقدی جزانی اؤده مه یه قادیر اولماماق. یا دا حبس و نقدی جزا بیرگه بئش ایلدن آرتیق ساخلانماغا سبب اولورسا و جزا ایجرا ائدیلمکده ایسه.

۹. محکمه نین حکمونه اساساً عائله حیاتیینی پوزان و اورتاق یاشاییشی داوام ائتدیرمه یی غیر-مومکون ائدن هر هانسی ضررلی معتادلیق چکن.

۱۰. ار باشقا آرواد ایله ائولنرسه و یا محکمه نین قراری ایله حیات یولداشلارینا عدالتسیرلیک ائتدیغی تثبیت ائدیلسه.

۱۱. هر بیر حیات یولداشی عائله حیاتیینی ترک ائدرسه. عائله حیاتیینی ترک ائتمه یی تثبیت ائتمک محکمه قراری ایله اولور.

۱۲. ار-آروادین هر بیرینین عائله حیاتیینا و طرفلرین اونورونا ترس دوشن بیر سوچ ایشلمک صورتی ایله کسین (قطعی) شکیلده محکوم ائدیلمه سی.

سوچون و محکوم اولمانین عائله اونورونا ترس دوشوب دوشمه‌دیگی، طرفلرین دورومو نظرده توتولاراق و دیگر قایدا و عادتله باخاراق محکمه قراری ایله تعیین ائدیلمیر.

۱۳. ار یادا آروادین هر بیر سونسوز ایسه قارشى طرفین ایسته‌یی ایله، آریجا عاریضه‌لر و فیزیکی خصوصیتلره گؤره ار و آرواد بیر بیریندن اوشاق صاحابی اولایلمیرسه.

۱۴. مدنی قانونون ۱۰۲۹-جو ماده‌سی باخیمیندان ار یادا آرواد ایتکین دوشوموش‌سه.

تبصره - بو قانونا اساساً و اوزلاشمانین غیر-مومکونلویو قراری ایله باش وئرن بوشانمادا، یالنیز عده دؤنمینده و ایکی طرفین یازیلی شکیده راضیلاشدیقلاری دورومدا رجوع ائدیله‌بیلر.

مدنی قانونون ۱۰۲۰-جی ماده‌سی

آشاغیداکی دوروم‌لاردا غاییب اولان شخص عادتاً ساغ حساب اولونمور:

۱. غایبین حیاتدا اولدوغو خبری اوستوندن ۱۰ ایل کئچمیشسه و بو ۱۰ ایل سونوندا غاییب اولان شخصین یاشی ۷۵-ی کئچیرسه.

۲. شخص هر هانسی بیر آد آلتیندا ساحلی قوه‌لره گیرمیشسه و ساواش زامانی ایتکین دوشوموشسه و باریش سؤزleşمه‌سی باغلاندیگی گوندن اوچ ایل کئچمیشسه و اوندان هئج بیر خبر آیینمیشسا. ساواش سونوندا باریش سؤزleşمه‌سی یوخسا سؤزو گئدن موددت ساواشین بیتدیگی تاریخدن ۵ ایل حساب ائدیلمیر.

۳. بیر شخص بیر دنیز سیاحتی زامانی بیر گمیده اولارکن، او گمی او سیاحتده باتارسا. اگر او گمینین باتدیگی گوندن اوچ ایل کئچمیشسه و او شخصدن هر هانسی بیر خبر آیینمیشسا.

مدنی قانونون ۱۰۲۱-جی مادهسی

اؤنجه کی ماده نین آخیرینجی بندى حاققیندا، گمینین یولا دوشمه گونوندن باشلایاراق آشاغیداکی موددتلر کئچدیکدن سونرا گمی مقصده چاتمایسیسا و مقصدسيز یولا چيخيسسا اگر، یولا چيخديغی بندره گئری گلمه ميشسه و اونون ساغ اولدوغو ایله ایلگیلی هر هانسی بیر خبر یوخدورسا بو گمی باتمیش ساییلار؛

آ) خزر دنیزی و فارس خلیجی داخیلینده سیاحت اوچون بیر ایل،

ب) عمان دنیزی، هیند اقیانوسو، قیزیل دنیز، آغ دنیز (مدیترانه)، قارا دنیز و آزوف دنیزینده ایکی ایل (آزوف دنیزی قارا دنیزه کئچ بوغازی آدلانان دار بیر بوغازلا باغلیدیر)،

ج) باشقا دنیزلرده سیاحت اوچون اوچ ایل.

مدنی قانونون ۱۰۲۲-جی مادهسی

اگر کیمسه ۱۰۲۰-جی ماده نین ۲-جی و ۳-جوبندلرینده گؤستریلنلردن فرقلی اولاراق باشقا حادثه لر سونوجوندا اولوم خطری یله اولزشیسه و ایتکین دوشوبسه و یا او، طیارده اولوبسا و طیاره ایتیسیسه، بو دورومدا اولاسی اولوم حوکمو، خطر ایله اولشمه تاریخیندن باشلایاراق بئش ایل کئچدیکدن سونرا ایتن شخصین یاشادیغی ایله ایلگیلی هر هانسی بیر خبر آیینمامیشسا وئریله بیلر.

مدنی قانونون ۱۰۲۳-جی مادهسی

۱۰۲۰، ۱۰۲۱ و ۱۰۲۲-جی ماده لرله علاقه دار اولاراق، یئرلی قزنتلردن بیرینده و تهرانین گئنیش تیراژلی قزنتلریندن بیرینده آردیجیل اوچ دفعه، هر بیرى بیر آی آرادان سونرا ایتن شخص ایله علاقه لی خبری اولان وطنداشلاری محکمه یه بو حاقدا خبر وئرمه یه چاغیریرسا و ایک اعلانین یاییلدیغی تاریخدن بیر ایل کئچمیشسه، و ایتن شخصین یاشاییب یاشامادیغی ثبوتاییتیریلمه سه، محکمه بو دورومدا اولاسی اولوم حوکمونو وئره بیله جک.

مدنی قانونون ۱۰۲۹-جو مادهسى

اگر بىر شىخ تام دۇردا ايل غايىب اولارسا، و هئىچ بىر ايز و اثرى گۇرسنمىزه اونون آروادى بوشانما طلب انده بيلر. بو دورومدا ۱۰۲۳-جو ماده يه اويغون شكىلده حاكيم اونو بوشايا بيلر.

مدنی قانونون ۱۱۳۱-جى مادهسى

فسخ ائتمك ايختييارى فوريدير و فسخ حاققى اولان طرف فسخ ائتمه سىبلرني بيلديكن سونرا نيكاحى فسخ ائتمىزه، فسخ ائتمه حاققىنا ماليك اولدوغونو و بو حاققىن فوري اولدوغونو بيلمىسى شرطى ايله اونون فسخ ائتمه ايختييارى آرتيق كنجرلى دئيل. فسخ ائتمه اوچون لازيم اولان موددتين تعيين ائدىلمىسى عرف و عادتلره باغليدير.

مدنی قانونون ۱۱۴۱-جى مادهسى

استقرار شرطى ايله ار-آروادين هر بيرينين دليليغى، ايستر داواملى، ايسترسده دؤنمليك اولسون، قارشى طرف اوچون حاققىنا سبب اولور.

مدنی قانونون ۱۱۴۸-جى مادهسى

اگر طرفلردن بىرى نيكاح اوچون اوزل بىر صفت شرط اندرسه و ائوليليك سؤزلىشمىسى باغلانديقدان سونرا طرفده قيد اولونان صفتين اولمادىغى اورتايا چىخارسا، قارشى طرف اوچون سؤزلىشمىنى فسخ ائتمه حاققى دوغار. ايستر بو شرط نيكاح سؤزلىشمىسى باغلانديغى زامان آچىقلانسىن، ايسترسده نيكاح اونون اساسيندا قورولموش السون.

اسلام جزا قانونو ۲۳۸-جى مادهسى حدليك سوچار

مباحقه ديشى شىخين، جينسى اورگانينى عيني جينسدن اولان باشقا بىر شىخين جينسى اورگانينين اوستونه قويماسى دئمكدير.

اسلام جزا قانونو ۲۳۹- جو مادهسى حدليک سوچلار

مساحقه نين حد اولاراق تعيين ائدلميش جزاسى ۱۰۰ شاللاقدير.

اسلام جزا قانونو ۱۹۹- جو مادهسى

دؤرد كيشى تانيقلىغى (شاهدلىغى) ايله ثبوت يئتيريلن زينا، لواط، تفخيذ و مساحقه خاريجينده، بوتون سوچلاردا تانيقلىق ايكي كيشى ايله اولور.

اسلام جزا قانونو ۵۵۰- جى مادهسى، ديهلر بولمهسى

قادينى اولدورمه نين ديهسى كيشينين ديه سينين ياريسيدير.

اسلام جزا قانونو ۵۶۰- جى مادهسى، ديهلر بولمهسى

بدن عضولرى و منفعتلر حاققيندا كيشى و قادين ديهسى، تام كيشى ديه سينين اوچده بيريندن آرينا قدر ائشيددير (برابردير) آنجاق اوچده بير و يا داها چوخ اولارسا، قادينين ديهسى ياريبا دوشر.

اسلام جزا قانونو ۷۱۸- جى مادهسى، ديهلر بولمهسى

قادين اؤز جنينى نى هر هانسى بير مر حله ده بيله ركدن، بيلديغى شوبههسى ايله و يا سهوا محو ائدرسه، جنينين ديهسى سوچو توردن شخص و يا اونون ياخينلارى و قوهوملارى (عاقلهسى) طرفيندن اؤده نيلير.

پاسپورت قانونو ۱۸- جى ماده سينين ۱- جى بندي

۱۸ ياشينا چاتمالميش شخصلر، ولايت يا دا قيوملوق آلتيندا اولان شخصلر، قيومون يا دا اولى نين يازيلى اجازهسى ايله پاسپورت آلابيلرلر.

۱۳۵- جى ايلده تصويب ائدلميش پاسپورت قانونو ۱۸- جى ماده سينين ۳- جو بندي

اولى قادينلار، حتى ۱۸ ياشيندان كيچيك اولسالار دا، ارينين يازيلى راضيليجى

ایله و فوق العاده دوروم لاردا پاسپورتون و ثریلمسی اوچون یاشادیغی شهرده مراجعت ائدیلن شهرین دادسیتانلیغی نین ایجازه سی ایله، پاسپورت آلابیلرلر. دادسیتان بو دورومدا اؤز فیکرینی، ایستر طلبی قبول ایستر رد ائتسه ده، ان چوخ اوچ گون بویونجا بیلدیرمه لیدیر. ارلری ایله خاريجده یاشایان قادینلار و اجنبی ار ایله ائولنیب ایران وطنداشیغینی قورویان قادینلار بونندین شرطیندن آزاد دیرلار.

پاسپورت قانونو ۱۹-جو ماده سی

پاسپورت و ثریلدیکدن سونرا اونون و ثریلمه سینه مانع لر یارانار سا و یا ۱۸-جی ماده یه گؤره پاسپورتون و ثریلمه سینه ایجازه و ثریلمه لی اولانلار، و ثریلدیکری ایجازه دن دؤنلرسه، پاسپورت صاحیبینین اولکهدن چیخماسینین قارشیمی آییناجاق و پاسپورت، مانع آرادان قالدیریلانا قدر ساخلاناجاق.

پاسپورت قانونو ۲۱-جی ماده سی

آتاسی، آناسی، آتا یا دا آنا طرفیندن بابا و ننه لری، آنانین آروادی، آنانین اری، باجی-قارداشلاری ایله سیاحت ائدن ۱۸ یاشینا چاتمیش اوشاقلارین آدلاری دورومونا گؤره و قانونی ولی یا دا قیملرینین ایسته یی اساسیندا سؤرو گئدن شخصلرین پاسپورتلاریندا یازیلا بیلر.

پاسپورت قانونو ۲۲-جی ماده سی

خاریجده یاشایان ایرانلی قادینلار، آنا ایرانا گلدیغی سورده ده دوغارسا، بو اوشاقلارین آدلاری آنانین پاسپورتوندا قید اولونور و بودورومدا آنانین راضیلیغینی آماغا احتیاج یوخدور. آیریجا ایرانلی ارین، اوشاغین دوغولدوغو اولکهده اولمادیغی دوروم لاردا یئنه عینی وضعیت کنچرلی دیر.

تبصره. مدنی قانونون ۹۷۶-جی ماده سینین ۴-جو بند ی و ۹۷۸-جی ماده نین موخاطبی اولان اوشاقلار آتا یا دا آنالارینین حضانتی آلتیندا اولدوقلاری موددتجه اؤز خاريجی پاسپورتلاری ایله و آتا-آنالاری ایله بیرلیکده اولکهده خاريجینه گنده بیلرلر.

مدنی قانونون ۹۷۶-جی ماده سینین ۴-جو بندی

بیرینین ایراندا دوغولدوغو خارجی آتا و آنانان دوغولان شخصلر.

مدنی قانونون ۹۷۸-جی ماده سی

ایران وطنداشلاریندان دوغولموش اوشاقلاری اؤز وطنداشلاری حساب ائدن و اونلارین ایران وطنداشلیغینا قایتاریلما سینی ایجازه یه باغلایان دولترین وطنداشلاریندان ایراندا دوغولان اوشاقلارین وطنداشلیغی اوچون قارشیلیقلی شکیلده عمل اولوناجاق.

مدنی قانونون ۹۷۶-جی ماده سی

آشاغیداکی شخصلر ایران وطنداشی حساب اولونور:

۱. خارجی وطنداشلیغی آیدین اولانلار استتانا اولماقلا، ایرانین بوتون ساکینلری. وطنداشلیق سندلرینه ایران حکومتی طرفیندن اعتراض ائدیلمه یین شخصلرین خارجی وطنداشلیغی آیدیندیر.
  ۲. ایستر ایراندا، ایسترسه ده خارجی ده دوغولموش اولانلاردان آتاسی ایرانلی اولانلار.
  ۳. آتا-آناسی معلوم اولمایان ایراندا دوغولانلار.
  ۴. بیرینین ایراندا دوغولموش اولدوغو خارجی آتا-آنانان ایراندا دوغولانلار.
  ۵. ایراندا اجنبی وطنداش اولان آنانان دوغولموش و ۱۸ یاشینا چاتدیقدان در حال سونرا ان آزی بیر ایل داها ایراندا قالانلار. یوخسا بونلارین ایران وطنداشلیغینا قبولو قانوندا موجود اولان وطنداشلیغا قبول قایدالارینا اویغون اولاجاق.
  ۶. ایرانلی ار ایله ائولنن هر هانسی اجنبی قالدین.
  ۷. ایران وطنداشلیغینی آلمیش هر هانسی خارجی وطنداش.
- تبصره.** خارجی سیاسی و کنسوللوق نماینده لریندن دوغولان اوشاقلار ۴ و ۵-جی بندلره تابع اولمایاجاقلار.

ایرانی قادیانلارین ائوللیغیندن دوغان اوشاقلارین وطنداشلیق مسئلهسینی تعیین ائتمه قانونونو دوزلتمه قانونو

تک ماده. ایرانی قادیانلارین غیر-ایرانی کیشیلرله شرعی نیکاحیندان بو قانونون تصویببندن اؤنجه و یا سونرا دوغولموش و یا دوغولاجاق اوشاقلار ۱۸ یاشینا چاتمامیش، ایرانی آنانین ایستی ایله، و گوونلیک موشکولویوخدورسا (اطلاعات وزارتخاناسی و سپاه-پاسدارانین اطلاعاتی نین تشخیصی ایله) ایران وطنداشلیغینی آلاجاق. ۱۸ یاشینا چاتدیقدان سونرا ایرانی آنا مراجعت ائتمزسه، اؤز لری وطنداشلیق اوچون مراجعت ائده بیلرلر و گوونلیک موشکوللری یوخدورسا (اطلاعات وزارتخاناسی و سپاه-پاسدارانین اطلاعاتی نین تشخیصی ایله) ایران وطنداشلیغینی آلابیلرلر. گوونلیک سورغوسونا جاواب آن چوخ اوچ آی موددتینده وئرلملیدیر و اینتظامی قووه لر، خارجی آتا اوچون، اطلاعات وزارتخاناسی و سپاه-پاسدارانین اطلاعاتی نین تشخیصی ایله گوونلیک موشکولو یوخدورسا ایقامت ایجازه سی وئرمه یه مکلفدیر.

تبصره ۱. آتاسی و یا آناسی ساغ اولمادیقدا و یا موجود اولمادیقدا، عریضه چینین والدینلی بینین معین ائدیلمسینده شهبه باران دیقدا، والدینلیک صلاحیتلی محکمه طرفیندن یوخلانیلیر.

تبصره ۲. اؤز لری و والدینلریندن ان آزی بیرى ایراندا آنادان اولموش وطنداشلیغی اولمایان شخصلر، ۱۸ یاشینا چاتدیقدان سونرا ایران وطنداشلیغینی طلب ائده بیلرلر و کیفری سوء-پیشینه لری یوخدورسا و اطلاعات وزارتخاناسی و سپاه-پاسدارانین اطلاعاتی نین تشخیصی ایله گوونلیک موشکوللری یوخدورسا ایران وطنداشلیغینی ائده بیلرلر.

۱۴۰۰/۷/۲۴ تاریخینده تصویب اولان عائله نی و جمعیتین جوانلیغینی قوروما قانونو، ۵۶-جی ماده سی

اوشاق سالماق قاداغاندیر و عمومی یؤنو (جنبه سی) اولان سوچلاردان ساییلیر. و اسلام جزا قانونو ۷۱۶-۷۲۰-جی ماده لرینه اساساً، دیه، حبس و حکیملیک و شیکه سینین باطیل ائدیلمه سینه یول آچار. آشاغیداکی شرطلرین بئرینه

یئتیریلدیغی دوروم لاردا آنا پزشکی-قانونی مرکز لرینه اوشاق سالماق اوچون مراجعت ائده بیلر.

ایالت مرکز لرینده کی بوتون پزشکی-قانونی مرکز لری آیینمیش بوتون مراجعت لری در حال قانونی اوشاق سالما کمسیونونا گؤندرمه لیدیر. بو کومسیون بیر خصوصی حاکیم، بیر صلاحیتلی اوزمان دوکتور و بیر ده پزشکی-قانونی اورگانی نین خیدمتینده اولان پزشکی-قانونی اوزمانیندان اولوشور و ان چوخ بیر هفته موددتینده قورولار، کومسیونون عضو اولان حاکم شبهه لی دوروم لاردا اوشاق سالما یغایا یول وئریلمه مه سی قایداسینی رعایت ائتمکله گرکلی قراری چیخاریر. یوخاریدا سؤزو گندن کومسیونون عضو اولان حاکم آشاغیداکی دوروم لاردان بیرری حاققیندا امین اولدوقدان سونرا اون بئش گون کئچرلی اوشاق سالماق حوکمو چیخاردیر:

آ آنانین حیاتی جدی خطر آلتیندا دیرسا و آنانی خلاص ائتمه نین تکجه یولو اوشاق سالماق دیرسا و جنین دؤرد آیلیقدان آز دیرسا و جنینده روحدان هئچ بیر علامت یوخدورسا.

ب اوشاق سالینمادیغی دوروم لاردا هم آنا، هم ده جنینین اؤله جه یی و آنانی قورتارمانین یگانه یولونون اوشاق سالینماسی اولدوغو دوروم لاردا.

ج ولی نین افاده لری آیندیقدان سونرا بوتون آشاغیداکی شرط لر یئرینه یئتیریلیرسه:

- آنانین راضیلیغی

- آنا اوچون آغیر چتینلیغین (آغیر و دؤزولمز سیخینتی) اولماسی

- جنین ده کسین اولان ساغالماز خسته لیک لرو یا قوصورلارین اولدوغو دوروم لاردا، ائله کی چتینلیک جنین ده کی خسته لیک و یا قصور ایله علاقه لی اولسا

- آنانین سیخینتیسینا گؤره تلافی یولو یا دا عوض امکانین اولماماسی

- جنین ده روحون علامت لرینین اولماماسی

- دؤلون یاشینین دؤرد آیدان آز اولماسی

تبصره ۱- چيخاريليميش اولان قرارا اعتراضلار، بير هفته موددتينده تجديد- نظر محكمه سينده بو ايش اوزره يارغي ارگينين باشچيسي طرفيندن تعيين انديلميش خصوصي حاكملر طرفيندن ديرلنديريلير. وهمان محكمه اؤز قراريني ان چوخ بير هفته عرضينده اعلان ائتمليدير.

تبصره ۲- پزشكي-قانوني طرفيندن تصديق انديلميش خسته خانالار كئچرلي و قانوني اوشاق سالما دوروم لاريندا، اوشاق سالمانى يالنيز حاكمين قرارى يله و روحون موجودلوغو علامت لرينين اولماماسيندان امين اولدوقدان سونرا گئر چكلشديره بيلرلر. بو دوروملاردا خسته خانالار ايلگيلى بيلگيلرى، گيزليليك قايدالارينا اويغون شكيلده خسته نين الكترونىك ساغلامليق پرونده سينده يادا بو قانونون ۵۴-جوماده سينين سيستمينده ثبت ائتمه ليديرلر.

تبصره ۳- پزشكي-قانوني اورگانى اوشاق سالماق ايله ايلگيلى بوتون اشامالاريني (مراحل)، اوشاق سالما طلبيندن نتيجه سينه قدر بوتون بيلگيلرى، او جمله دن طلب ائدن شخصين سببى، كوميسيون عضولرى، ايجازه نين وئريليپ وئريلمه مه سي، وئريلدى سه سببى، گيزليليك قايدالارينا اويغون بير شكيلده خسته نين الكترونىك ساغلامليق پرونده سينده يادا بو قانونون ۵۴-جوماده سينين سيستمينده قيدياتدان كئچيرمه لى و هر ايل اسلامى شورا مجلسينه و شوراي اعالي انقلاب فرهنگى يه گؤندرمه ليدير.

تبصره ۴- اگر حكيم، ماما و يا درمان ساتيجيسى بو ماده نين آدديلارى خاريچينه اوشاق سالمانين وسايليني تامين ائدرلر سه يادا اوشاق سالماغا اقدام ائرلر سه يادا بو ايشده آراجيلىق ائدرلر سه اسلام جزا قانونو ۶۲۴-جو ماده سينده نظرده توتولموش جزادان علاوه، (بئشينجى كيتاب، تعزيرلر و اؤنله ييجى جزالار) چاليشما وثيقه لرى ده باطيل اولاجاق. بونون گئر چكلشمه سي تكرر انديلمه سيندن آسيلي دئييل.

بنیاد شیرین عبادی
SHIRINEBADI
FOUNDATION

عینی یازیچیدان
«شیرین عبادی وقفی» نین الکترونیک یاییملاری:

محبوسون حاقلاری

ایکینجی دوزلیش | یثنی مقرراتلارا اویغون اولاراق

موتتھمین حاقلاری

ایکینجی دوزلیش | یثنی مقرراتلارا اویغون اولاراق

«اسکے دن ۲۰۰۹ ایلیئندہ یازدیغیم وداھا اؤزت اولان
«ساده دیلده قادین حاقلاری» آدلے کیتاب، ۸مارس قادینلار
گونو موناسیبتے ایله «اینسان حاقلاری ساوونانلاری
اوجاے» طرفیندن ایراندا بیر نچہ قادینا هدیه
وئر یلمیشدی. بو کیتابین داھا گئیش وار یانتے داھا سونرا
«عائله ایچینده قادین حاقلاری» آدی ایله اینسان حاقلاری
ساوونانلاری اوجاے طرفیندن یاییلدی و توپلوما سونولودو.
الینیزده که وار یانت ایسه «شیرین عبادی وقفے» نین ایسته یه
اوزره یئنه قانونلارین آرتیر یلماسه ایله گونجلنمیشدیر .

مهناز یراکند

